

EESTI NSV

RIIKLIK 1914

1964 KUNSTI

INSTITUUT

1914
1964

EESTI NSV
RIIKLIK
KUNSTI-
INSTITUUT

50 AASTAT
KUNSTIALAST
HARIDUST

KIRJASTUS
EESTI NSV KUNST
TALLINN 1964

EESTI NSV
RIIKLIK
KUNSTI-
INSTITUUT

**TÖÖLISLIKUMINE
RAJAB TEE
RAHULE JA
KOMMUNISMILE**

SAATEKS

Juba esimestest aastatest pärast Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni pöörasid Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus eesotsas V. I. Leniniga erilist tähelepanu kunstiküsimustele. Sel ajal vastuvõetud otsused ja resolutsioonid said aluseks kunstiloomingu üldisele suunitlusele ja kunsti parteilisele juhtimisele. Seoses isikukultuse likvideerimisega taastati leninlikud juhtimisprintsüübid ka kultuuri- ja kunstielus. NLKP XXII kongressil vastuvõetud uus programm ja NLKP ajaloolised otsused ideoloogilise töö küsimustes, partei ja valitsuse juhtide kohtumised kirjandus- ja kunstitegelastega seadsid nõukogude kunsti ette uued ülesanded ja perspektiivid ning tingisid kunstielu ümberkorraldamise vastavalt kommunistliku ühiskonna laiahaardelise ülesehitamise perioodile. Programmis on kirjutatud:

«Nõukogude kirjandus ja kunst, mis on tulvil optimismi ja elujaatavaid kommunistlikke ideid, etendavad suurt ideelis-kasvatustlikku osa, arendavad nõukogude inimese uue maailma ehitaja omadusi. Kirjandus ja kunst peavad olema rõõmu ja innustuse allikaks miljonitele inimestele, väljendama nende tahet, tundeid ja mõtteid, aitama kaasa nende ideelisele rikastamisele ja kõlbelisele kasvatamisele.

Kirjanduse ja kunsti arenemise peajooneks on kindlustada sidemeid rahva eluga, tõetruult ja kunstimeisterlikult kujutada sotsialistliku tegelikkuse rikkust ja mitmekesisust, innustavalt ja ilmekalt esile tuua uusi, tõeliselt kommunistlikke nähtusi ning paljastada kõike seda, mis takistab ühiskonna edasiliikumist.

Rahvalikkuse ja parteilisuse printsüüpidele rajatud sotsialistliku realismi kunstis on julge novaatorlus elu kunstilisel kujutamisel ühendatud maailmakultuuri kõigi progressiivsete traditsioonide ärakasutamise ja edasiarendamisega. Kirjanike, kunstnike, heliloojate, teatri- ja kinotegelaste ees avaneb laialdane tegevusväli isikliku loomingu initsiatiivi ning kõrge meisterlikkuse avaldamiseks, loomingu vormide, stiilide ja žanride varieerimiseks.»

Kõik need seisukohad aitasid kunstnikkonnal paremini tunnetada oma kohta meie nõukogude ühiskonnas — olla partei lähimaks abiliseks uue kommunistliku ühiskonna inimeste kujundamisel. Teenida rahva tunnustust ja olla oma ülesannete kõrgusel saab aga kunst siis, kui ta on ideeliselt ühte sulanud rahva poolt armastatud parteiga, tema võitlusega inimkonna üllaste ideaalide ja eesmärkide eest.

Suur osa eesti nõukogude kunstielus on täita Eesti NSV Riiklikul Kunsti-instituudil. Tema seinte vahel on saanud ettevalmistuse juba mitu põlvkonda kunstnikke, kes on omandanud väljapaistva koha meie kunstikultuuri arendamisel. Kui nõukogude võimu päevil lõpetanud kujutavad

kunstnikud moodustavad väga kaaluka osa vabariigi loominguliselt aktiivsetest jõududest, siis nõukogude ajal lõpetanud tarbekunstnikud on Nõukogude Eesti tarbekunsti põhiliseks jõuks, olles kindlustanud sellele kunstialale laia tunnustuse.

Nõukogude Eesti kunsti ideelised ja kunstilised saavutused on samaaegselt ka vabariigi kunstilise hariduse saavutusteks.

Käesoleval momendil on Eesti NSV Riiklik Kunstiinstituut üks arvukama erialade nomenklatuuriga kõrgemaid kunstiõppeasutusi Nõukogude Liidus, valmistades real tarbekunsti erialadel kaadrit ette ka väljapoole vabariiki. Seaduses «Kooli sidemete tugevdamisest eluga» avaldatud seisukohad said aluseks ka kõrgema kunstihariduse reorganiseerimisele. Senisest suurema ulatuse ja osatähtsuse omandasid õppe- ja tootmispraktika ning praktiline töö. Kõik ümberkorraldused on suunatud eesmärgile tugevdada õppetöö sidet praktiliste vajadustega. Ühiskondlike distsipliinide ja kunsti-ajaloo õpetamine, üliõpilaste ikka laiem kaasatõmbamine ühiskondlikult kasulikule tööle, osavõtt kunstipropaganda tööst koos üliõpilaste praktilise ja iseseisva töö osatähtsuse tõusuga — kõik see aitab kaasa iseseisvalt mõtleva ja loova kunstniku väljakujunemisele.

Õppeprotsessis võib märkida viimastel aastatel uut suunda — valmistada ette võimalikult laia profiiliga kunstnikke. Selleks püütakse lahendada kursusetöodes suuri ansambllisi ülesandeid, laiendatakse diplomitööde ulatust, mis tarbekunsti erialadel väljendub nii unikaalse kui ka massitoodangu samaaegses kujundamises, taotletakse töö teostamist kindlal aadressil, nii et see oleks seotud konkreetse arhitektuurilise objektiga.

Nende suurte ülesannete täitmisel on Eesti NSV Riiklik Kunstiinstituut tementeerunud monoliitseks kollektiiviks. Valmistades ette kunstikaadrit, kes hindab ja austab nii rahvuslikke kui ka vennasvabariikide rahvaste kunstitraditsioone ja kogu maailma kultuuri progressiivset realistikku kunstipärandit, kunstikaadrit, kes omab tugeva enesekriitilise meelega, kunstikaadrit, kes elab meie rahva elu, kelle huvid on rahva huvid ja kelle loominguliseks lipukirjaks on ideelise sügavuse ja kunstilise meisterlikkuse printsiip, aitab Eesti NSV Riiklik Kunstiinstituut arendada Nõukogude Eesti kunsti sotsialistliku realismi peateel.

Dots. Jaan Vares
rektor

ÕPPEASUTUSE RAJAMISE JA ARENGU AJALOOST

«1914. aasta 17. oktoobril (uue kalendri järgi 30. oktoobril) oli kooli ruumides kohaliste ametivõimude juuresolekul kunsttööstuskooli avamine.»

Selle sündmusega pandi alus kunstiõppeasutusele, mis on eelkäijaks praegusele Eesti NSV Riiklikule Kunstiinstituudile ja mis käesoleval aastal tähistab oma 50. aastapäeva.

Kunstilise hariduse omandamise alged Eestis ulatuvad küll tagasi juba sajanditesse. Nii kasvas XIII—XVIII sajandil töökodadest rida kohalikke käsitöömeistreid. Siin tegutsesid kullassepp H. Ryssenberga, kiviraidur A. Passeri, puunikerdaja Ch. Ackermanni jt. Oma isa maalritöökojast tõusis tunnustatud kunstnikuks M. Sittow, pärastine Hispaania, Inglise ja Taani kuningate õukonnamaalija.

Juba möödunud XIX sajandil tegutses Tartu Ülikoolis joonistamisklass (1803—1891). Kunstiõpetust jagasid üksikud balti kunstnikud oma erateljeedes. Kuid kõik see ei puudutanud maa pärisrahvast. Eesti rahvuslikust kunstist võime kõnelda alles XIX sajandi teisel poolel seoses eesti soost kunstniku J. Köleri (1826—1899) tegevusega. Tema loomingu põhiliseks kandepinnaks ei olnud aga veel kodumaa. Alles Paul Raud (1865—1930) alustab pärast Düsseldorfis Kunstiakadeemia lõpetamist 1894. a. tegevust kodumaal vabakutselise kunstnikuna ja hiljem pühendub kümne aasta jooksul pedagoogilisele tegevusele ka meie õppeasutustes.

XIX sajandi keskpaik oli murrangulise tähtsusega Venemaa ja ka Eesti majanduslikus ja ühiskondlikus elus. Feodalismi kriis ja kapitalistlike majandussuhete tekkimine viis terve rea kodanlike reformideni, mis omasid määrava mõju ka ühiskondlike klasside kultuurisuunitlustele. Need aastakümned, eriti sajandivahetus, olid maa pärisrahva iseteadvuse, majandusliku ja kultuurilise organiseerumise, poliitiliste vaadete kujunemise perioodiks. Tekib hulgaliselt ühinguid, käsitöö- ja kultuurhariduslikke seltse, koole, suureneb jõudsalt ajakirjanduse ning trükisõna osatähtsus. Kõik see aitab luua pinnast ka kohapealse kunstielu arenemiseks.

Rahvas januneb hariduse järele. Sajandivahetusel siirdub üha rohkem noori eesti kunstihuvilisi Peterburi kunstiõppeasutustesse. Peterburi Kunstide Akadeemias omandavad hariduse P. Sepp, V. Mellik, A. Jansen. Kõige arvukamalt õpib aga eestlasi Stieglitzi Kunsttööstuskoolis, kus õppejõududena tegutsesid A. Adamson ja H. Kuusik. Kas osaliselt või täielikult omandasid nimetatud koolis kunstihariduse H. Kuusik, N. Triik, K. Mägi, J. Koort, A. Tassa, K. Jentson, H. Hammer, V. Päts, R. Nyman, A. Promet, A. Kivi, G. Reindorff, R. Rein, O. Jungberg, A. Roosileht, G. Mootse, A. Kilgas. Nii Peterburi Kunstide Akadeemias kui ka Stieglitzi

2. J. Nikkarinen.
Suure Sotsialistliku
Oktoobrirevolutsiooni
50. aastapäeva plakat.
1964.

Kunsttööstuskoolis haridust omandanutest oli enamik kas pikemat või lühemat aega meie õppeasutuses õppejõududena tegev. Ja seetõttu pole eriti imestada, et Stieglitzi koolil on teatav mõju praeguse Kunstiinstituudi eelkäija struktuurile ja kunstilis-pedagoogilistele suunitlustele eriti õppeasutuse esimestel aastakümnetel.

Kogu eesti kunstielu arenemine toimub vaadeldud perioodil 1905.—1907. aasta revolutsiooni tules. Aktiivseiks kaasalööjaiks oma loominguga on A. Laikmaa, A. Jansen, N. Triik, O. Kallis. Revolutsioonilise tegevuse pärast heideti Stieglitzi koolist välja N. Triik, K. Mägi, J. Koort, A. Tassa jt. Revolutsiooniline liikumine innustab meie kunstielu suunavate organisatsioonide «Noor-Eesti» ja Eesti Kunstiseltsi rajamist, mille rüpest kasvavad välja õppeasutused.

Mõnevõrra varem kujutavast kunstist algab tarbekunsti, iseäranis tekstiilikunsti viljelemine rahvuslikul baasil. Ajajärgul, kus uute majanduslike suhete tõttu lagunes endine käsitööstuslik ja talupoeglik tarbekunst, elustub rahvusvahelises ulatuses liikumine tööstustoodangu kunstilise kujunduse parandamiseks, mille raames tekivad XIX sajandi teisel poolel kunsttööstuslikud õppeasutused. Vastavalt sellele hakkab eesti vastkujunenud rahvuslik intelligents propageerima rahvakunsti ja rahvarõivaid. Teeneid selles on nimekal poliitika- ja ühiskonnategelasel C. R. Jakobsonil. Tema õde N. Jakobson-Pärna avab 1880. a. esimese naiskäsitöö-kooli. Sellele järgnevad 1883. a. Tallinnas L. Rebenitzi ja 1885. a. Suure-Jaanis R. Kurriku naiskäsitöö- ja kudumise koolid. Nende koolide töös leiab kasutamist rahvuslik ornament, mida kujundusnäidistena propageeritakse ka esimeses naisajakirjas «Linda» (1887—1905). Samal

3. J. Nikkarinen.
Suure Sotsialistliku
Oktoobrirevolutsiooni
50. aastapäeva plakat.
1964.

ajal ilmuvad esimesed eestikeelsed õpikud naiskäsitöö ja kudumise alal ning korraldatakse esimesi käsitöönäitusi.

Eesti kunstielu aktiivseks organiseerijaks ja rahvusliku kunsti eest võitlejaks on Ants Laikmaa (end. Laipman, 1866—1942), kes pärast katkendlikke õpinguid Düsseldorfis Kunstiakadeemias asub 1899. a. kodumaale. Loomingulise töö kõrval avaldub peatselt kunstniku suur organiseerimisvõime. 1903. aastal avab Laikmaa joonistamiskursused, millised ta suurest osavõtjate arvust tiivustatuna muudab varsti ateljeekooliks. See töötab vaheaegadega kuni 1932. aastani. 1903. aasta sügisel korraldab ta oma ja ateljeekooli õpilaste töödest esimese suurema kunstinäituse Tallinnas ning avaldab novembrikuu «Teatajas» üleskutse eesti kunstnike organiseerumiseks kunstiseltsi.

Mõnevõrra teiseilmeline on teise eesti kunsti suurkuju Kristjan Raua (1865—1943) tegevus. Omandanud hariduse Peterburi ja Düsseldorfis kunstiakadeemias ning Ažbè kunstikoolis Münchenis, pühendub kunstnik 1903. a. kodumaale saabudes kunstipedagoogilisele tegevusele ja asutab 1904. a. ateljeekooli Tartus, mis töötab kuni 1917. a. Pedagoogilise töö kõrval andub ta täielikult rahvakunstivarade kogumisele. 1904. a. avaldab K. Raud ajakirjanduses (ajakirjas «Linda» jm.) üleskutseid rahvakunsti kogumiseks ning asub selle ürituse praktilisele realiseerimisele. Vanavara kogumine kulgeb nii edukalt, et juba 1909. a. võidakse asutada Eesti Rahva Muuseum — praegune Eesti NSV Riiklik Etnograafiamuuseum. Tänu vanavara kogumisele loodi baas meie rahvakunsti teadlikule kasutamisele, millele baseerub ka kogu meie kaasaegse tarbekunsti areng ja rahvuslik ilme. Kogutud varamud on sügavalt mõjutanud ka K. Raua

enda loomingut — 1910. a. kasutas ta esimesena rahvusornamenti raamatukujunduses (J. Liivi «Luuletused»).

Seega rajati varsti pärast sajandivahetust kaks ateljeekooli. Kunstielu arenemine jätkub tõusvas joones.

1906. a. luuakse Tartu Eesti Naiste Selts, kes tegeleb arvukate käsitöökursuste korraldamisega. 1908. a. rajab ta töökoja ja 1910. a. käsitöö- ja kudumise kooli. 1906. a. organiseeritakse Tartu Põllumeeste Seltsi näitusel eriosakonnana esimene eesti kunsti ja käsitöö üldnäitus. 1907. aastal saab teoks tol momendil revolutsioonilise tegevuse pärast maapaos viibiva Laikmaa mõte — rajatakse Eesti Kunstiselts Tallinnas. See selts ei liida endasse ainult kunstnikke, vaid ka teisi kultuuritegelasi. Eesti Kunstiseltsi initsiatiivil rajatakse algul tagasihoidlikud kunstikursused (nimeetatud ka «Eesti Kunstiseltsi graafiliste kunstide kursused»), millest peatselt kujuneb esimene kunstiõppeasutus.

Nii «Noor-Eesti» kui ka Eesti Kunstiselts alustavad kunstinäituste organiseerimist. «Noor-Eesti» algatusel toimus 1909. a. teine eesti kunstinäitus. 1910. aastal aga korraldavad nii Eesti Kunstiselts kui ka «Noor-Eesti» kunstnikegrupp kolmanda eesti kunsti üldnäituse — esimene Tallinnas, teine Tartus. Seega ilmnes avalikult mõningane lõhe nn. «alalhoidlike» ja «edumeelsete» rühmade kunstisuunitluste vahel.

Juba paar aastat pärast Eesti Kunstiseltsi asutamist, esitas selts valitsusorganitele taotluse kunstikursuste loomiseks. Kaks aastat hiljem, 1911. aasta lõpuks saavutatakse vajalik kinnitus Venemaa Kaubanduse ja Tööstuse Ministeeriumilt. Eesti Kunstiselts märgib oma VI—1912. a. aruandes, et seltsi kõige tähtsamaks ülesandeks on kunstikursuste ellukutsumine. Valitakse kursuste nõukogu — A. Kivi (esimees), R. Nyman (aseesimees), T. Ussisoo (kirjatoimetaja), E. Poland, A. Luik-Püümann, A. Weizenberg. Kunstikursused alustasid tööd septembris 1912. a. ja leidsid endale esimese kodu Pikk tn. nr. 51, krt. 6. Kuid nähes ette kursuste kasvu, asutakse otsima uusi ruume ja detsembris 1912. a. sõlmitakse leping Kanuti Gildi hoone kasutamiseks. Kursused olid tasuta ja neid majandati ühiskondlikel alustel Kunstiseltsi toetustega ning linnavalitsuse abirahadega. Esimesel õppeaastal võttis kursustest osa 61 õpilast, teisel 1913/14. õppeaastal kasvas kursustest osavõtjate arv 95-ni. Õppejõududena olid tegevad V. Päts (ministeeriumi poolt kinnitatud kursuste juhataja), R. Nyman, T. Ussisoo, A. Kivi, E. Poland, ins. G. Reier. Järgmisel, 1913/14. õppeaastal asusid loetletutele lisaks tööle N. Triik, E. Paulberg (naiskäsitöö) ja E. Taska.

Sisuliselt haarasid kursused võrdlemisi laialdase kava. Oli ette nähtud joonistamine (natüürmort, pea jne.), mälu järgi joonistamine, sulejoonistamine, kiri, graafika, kompositsioon, stilisatsioon, akvarell, maalimine öli- ja liimvärvidega, voolimine, geomeetiline joonestamine, arhitektuurne ja tarbekunstialane projekteerimine, masinaehituslik joonestamine, naiskäsitöö. Võrreldes esitatud ainete valikut hiljem avatava Kunsttööstuskooli omaga, näeme, et kursused olid juba tegelikult kooli ulatusega. Vaevalt on kunstikursused ellu ärganud, kui küpseb kavatsus muuta kursused kunstikooliks. Nii loeme 1912. a. jaanuaris Eestimaa kubermneri poolt kinnitatud Eesti Kunstiseltsi muudetud põhikirjast: «... seltsil juba alaliste kunstikursuste luba ministeeriumist kätte on nõutatud. Neist kursustest tahab kunstiselts esimese eesti kunstikooli välja kasvatada.»

Kunstiõppeasutuse loomist taotleb ka Tallinna linn. Nii on Tallinna Linnaameti 1916. a. väljaandes märgitud: «11. aprillil 1912. a. otsustas linnavolikogu kolmele erioõppeasutusele avamisluba nõutada:

2) 5. aastasele kunsttööstuskoolile.»

Pole andmeid, kas nendel taotlustel oli omavahel seost. Esialgselt jäävad nad rahuldamata, kuid ettepanekud kunstikooli loomiseks jätkuvad. Kunstiseltsi VII — 1913. a. tegevusaruandest loeme jällegi. «... valitsuse ees on samme astunud, et kunstikursused täielikuks kunstikäsitöö kooliks ümber muudetak.»

Kunstikooli asutamissoos on edasiseks andmeks Eesti Kunstiseltsi VIII — 1914. a. tegevusaruanne. Seal kirjutatakse: «Juba mullu kevadel pöörduti Kaubanduse ja Tööstuse ministeeriumi poole palvega, et kursused kunsttööstuse kooliks ümber muuta.»

Veel edasi märgitakse: «Kooli põhikiri kinnitati ministri poolt 07. juulil 1914. a.» ja «Peale kuratooriumi kinnitamist oli 17. oktoobril kooli ruumides kohaliste ametivõimude juuresolekul kunsttööstuse kooli avamine.» Kuid see avamine toimus päevil, mil kõmasid vastalanud esimese imperiaalistliku maailmasõja kahurid. Klassivõitlus Venemaal suundus uuele revolutsioonile. Need maailma vapustavad sündmused mõjutavad otsustavalt ka kooli algaastaid.

Õppeasutuse kujunemise ja tema profiili määras ära tööstuse areng Eestis. Juba kunstikursuste kavas näeme selliseid aineid nagu arhitektuuri- ja tarbekunstialane projekteerimine, masinaehituslik joonestamine. Arhiivi materjalidest selgub, et hangiti andmeid kohalikelt tööstustelt spetsialistide vajaduste ja profiili kohta, suvel töötasid õpilased ettevõtetes joonestajatena. Seega kasvas kooli eriilme välja elu vajadustest. Kooli põhiülesandeks kogu kodanliku perioodi vältel oli ette valmistada keskastme kunstkäsitöö spetsialiste.

EESTI KUNSTISELTSI TALLINNA KUNSTTÖÖSTUSKOOL (1914—1916)

Asutatud kunstikool seadis oma sihiks anda üldharidust ja erialast ettevalmistust kunstikäsitöös mõlemast soost, «kõikidest seisustest ja usust isikutele». Kooli võeti vastu algharidusega noori kuni 17. a. vanuseni. Sisseastujad sooritasid katsed joonestamises vastavalt ministeeriumi programmile.

Kool oli viie õppeaastaga ja ta andis lõpetajaile üld- ning kunsttööstusliku keskhariduse. Kooli lõpetaja omandas õpetatud joonestaja või pedagoogiliste kursuste lõpetamise korral käsitöö- ja joonestamise õpetaja kutse. Õppeained jagunesid üldhariduslikeks ja kunstialasteks aineteks, viimased veel üld- ja erialasteks kunstiaineteks. Üldhariduslikest ainetest olid ette nähtud — usuõpetus (vene ja saksa keeles), ajalugu, matemaatika, geomeetria, loodusteadused, kujutav geomeetria, anatoomia ja mittekohustusliku õppeainena — eesti keel. Kunsti üldaineteks loeti — joonistamine, maalimine ja voolimine; erialasteks — ilukiri, joonestamine ja projektioon, perspektiiv ja varjude õpetus, stiilideõpetus, stiliseerimine, kompositsioon, kunstikäsitöö õpetus. Õppekäik üld- ja kunstiainetes oli pidev.

Kooli esimene koosseis, kokku 15 õpilast, komplekteeriti andekamatest graafiliste kunstide kursuse õpilastest. Ülejäänud kursuselased vormistati tagasi kunstikursustele, mis jäi kooli saatvaks kaasõppeasutuseks kuni 1917. aastani. Esimeste õppetöökodadena rajati — naiskäsitöö (juhataja E. Paulberg), dekoratiivmaal (juhataja K. Vahtrik). Kavas oli aga rajada veel terve rida teisi töökodasid, asutada tarbekunsti muuseum, raamatukogu, organiseerida pedagoogilised kursused.

Õppe- ja asjaajamise keeleks oli vene keel ning õppetöö algas iga päev hommikupalvusega, millest ei tohtinud puududa. Õpilased kandsid vormirõivastust, mis üldjoontes sarnanes tollaegsele õpilasvormile. Kooli esimestest ja hiljem nimekaiks kujunenud õpilastest tuleks mainida E. Viiraltit (1915—1919), A. Mildebergi (1915—1917), A. Melsi (Reindorff) (1915—1921), J. Muksi (1915—1918), P. Liivakut (1915—1919).

Õppeasutustaldas Eesti Kunstiseltsi poolt valitud kuratorium tema ettepanekul ja pedagoogika nõukogu poolt valitud direktoriga. Kooli majandati ühiskondlikel alustel — suurima toetuse andis Eesti Kunstiselts. Linnavalitsuse abiraha kooli avamisel oli 1800 rubla, mis pidi kasvama vastavalt kooli suurenemisele kuni 8000 rublani aastas. Kool hankis endale sissetulekuid ka õppemaksudest (1 kursusel 35 rbl., vanematel kursustel 40 rbl. aastas), õpilastööde müügist ja tellimuste täitmisest. Ent

Eesti Kunstiseltsi koolina töötati vaid kaks aastat. Siis siirdus õppeasutus Tallinna linna haldusesse, kuna linna poolt antav toetus oli seotud tingimusega: «3) linna nõudmisel kool läheb kogu inventariga ja õppevahenditega linna valdusesse. Kunstiseltsil on õigus oma esindajale kooli nõukogus...»

TALLINNA LINNA KUNSTTÖÖSTUSKOOL (1916—1920)

Eesti talurahva sajandal «vabastamise» aastapäeval 23. mail 1916. a. otsustas linnavolikogu kunsttööstuskooli linna haldusesse anda ja nime tada teda keiser Aleksander I nim. Tallinna Linna Kunsttööstuskooliks. Sellise «hiilgava» nime all meie õppeasutus küll kunagi ei töötanud. Põhiliselt jätkus töö endises vaimus, muudatused olid vaid administra tiivset laadi. Kuid käimasolev maailmasõda toob kooli ellu olulisi muu tusi. Eelkõige võetakse Kanuti-Gildi hoone sõjaväe laatsaretiks. Kool asub ajutiselt 1917. a. sügiseks Tallinna Tütarlaste Kommertsikooli (praegune Merekool) ruumidesse. 1. mail 1917. a. kinnitatakse Venemaa Kaubanduse ja Tööstuse ministri poolt kooli uus põhikiri, kuid see ei sisulisi ega struktuurilisi muudatusi kooli ellu. Küll jääb see põhikiri kehtima kuni 1929. aastani. Graafilised kunstikursused likvideeritakse ja nende asemele asutatakse üheaastane ettevalmistuskursus. See tegutses aastail 1917—1920.

1916. a. sügisel tõstetakse nii ministeeriumi kui ka Ülevenemaalise Lin nade Liidu Tallinna osakonna poolt üles soov organiseerida käimasolevas sõjas vigastatud sõjameeste «edasiharimise kursused». Kuna koolil puu duvad vastavad töökojad, siis saadakse nende sisustamiseks krediiti nii ministeeriumi kui ka Vigastatud Sõjameeste Komiteelt. 1. märtsil 1917. a. avati köite ja kartonaaži töökoda (töökoja meister E. Taska). Sama aasta juunis hakkas dekoratiivmaali töökoja juures tööle plakati- ja sildimaa limise töökoda (töökoja meister N. Liblik) ja oktoobris tiseritöö- ja puu vooli töökoda (töökoja meister P. Olts). Neist 6—7 kuulistest kursustest võttis osa 80 vigastatud sõjameest.

Oktoobrirevolutsioon tõi kooli ellu esimese positiivse saavutuse — kool sai endale kindlad ruumid. Sõjategevuse ja revolutsiooni tulemusena lik videeriti Riiklik Tütarlaste Gümnaasium. Vabanenud hoonesse Suur Tartu mnt. 11 (praegu Tartu mnt. 1) asubki Kunsttööstuskool ja sellesse on kooli põhibaas jäänud tänaseni. Teiseks, õppetöö hakkab toimuma eesti keeles, likvideeritakse hommikupalvus ja usuõpetuse tunnid asenda takse lastevanemate soovil muusikatundidega. Äsjarajatud nõukogude võim ei suuda oma lühiajalisuse tõttu teostada edasisi sisulisi muudatusi õppetöös.

Saksa okupatsioonivõim 1918. a. taastab nii hommikupalvuse kui ka usu õpetuse. Asjaajamise keeleks sai saksa keel, kuid õppetöö jätkus endiselt eesti keeles. Okupatsiooni tingimustes sai kooli edasitöötamine võimalikuks ainult sel põhjusel, et temas õpetati saksa keelt üle kuue nädala tunni.

Põhiliselt aga maailmasõja- ja revolutsiooniaastad, millele lisandus veel mõneaastane klassisõda, ei loo normaalseid tingimusi õppetöös. Lahkub õpilasi ja õppejõude, õppeasutuse ruume kasutatakse sõjaväe majutamiseks, palju energiat nõuab võitlus nii õpilaste kui ka õppejõudude toitlus tamis- ja majandusraskustega.

EESTI VABARIIGI TALLINNA KUNSTTÖÖSTUSKOOL (1920—1924) KUNSTIKOOL «PALLAS» (1919—1924)

- 12 Klassisõja järel võimu haaranud kodanlus hakkab vastavalt oma huvi dele kunstialast haridust ümber korraldama. Kunsttööstuskooli vaadelda vat perioodi iseloomustab kooli erialade profiili ja struktuuri väljakujune mine ning õppekaadri komplekteerimine, kes jääb õppetöös juhtivaks kuni

1940. a. See kaader oma enamikus omandas hariduse kas Peterburi Kunstide Akadeemias või Stieglitzi Kunsttööstuskoolis. Ühtlasi alustatakse sel perioodil uue õppekaadri kasvatamist andekamatest kooli lõpetajatest, suunates neid välismaale enesetäiendamise eesmärgil. Esimestena neist tuleks nimetada A. Mels-Reindorffi, A. Hansenit. Seda perioodi iseloomustab peale ülalöeldu ka õppebaasi väljakujunemine.

Kui Tallinn kujunes tarbekunstialase kaadri sepikojaks, siis kujutavas kunstis saab selleks Tartu. «Noor-Eesti» rühmitusest kasvas 1918. a. välja kunstiühing «Pallas», kes asutas kunstikool «PALLASE» 1. oktoobril 1919. a. Kuna praegune Kunstiinstituut ühendab endas omal ajal eraldi eksisteerinud kahte õppeasutust, on antud ülevaates vajalik puudutada ka kunstikooli «Pallas» arenemiskäiku.

Kui Tallinna Kunsttööstuskoolis valitses klasside, töökoja kursuste süsteem, siis Tartu kunstikool oli ajaliselt rangelt piiritlemata ateljeedesüsteemiline kool. Peale ettevalmistava üldateljee olid maalimise, joonistamise, skulptuuri ja graafika ateljeed. Praktilistele kunstiainetele lisandusid kunstiteoreetilised (kunstiajalugu, plastiline anatoomia, perspektiiv) ja joonistuspedagoogilised kursused.

Õppekaader «Pallase» kunstikooli esimese direktori K. Mäe (1919—1925) juhtimisel komplekteerus Lääne-Euroopa kunstiõppeasutustes õppinud või seal end täiendanud kunstnikest, kellele lisandusid mõned välismaalased /G. Kind graafika alal (Dresden), prof. M. Zeller (Berliin), E. Dörwald (München)/. Kooli esimene asukoht oli Lossi tän. 3; 1921. a. alates Kalamehe tän. 14 ja 1923. a. Karlova tän. 2, mis jäi kooli asukohaks kuni 1944. a., mil hoone sõjatules hävis. Kuna kunstikool «Pallas» oli eraõppeasutus, mis võis loota vaid omavalitsuse ja riigi vähestele toetustele, jäävad majanduslikud mured akuutseks kuni 1940. aastani.

20. märtsil 1920. a. registreeritakse Haridusministeeriumi ringkirja alusel Kunsttööstuskool riiklikku alluvusse. Struktuurilt muutub ta kuue õppeaastaga kooliks, milles koolikursus haarab viis õppeaastat ja üks aasta on ette nähtud õppetöökodade täiendusklassile. Jätkasid tööd varem asutatud õppetöökoad — dekoratiivmaal, naiskäsitöö, puutöö ja puuvool, naha-, papi- ja raamatuköide. Peatselt rajatakse aga uusi erialasid.

1921. a. asutatakse voolimise (skulptuuri) õppetöökoda, mille esimeseks juhatajaks kutsutakse J. Koort (1921—1924). 1922—1923. a. ehitatakse senine hoone neljakorruseliseks, mis lubab uute erialade avamist. 1922. a. asutatakse graafika õppetöökoda, mille esimeseks ja kauaaegseks juhatajaks oli G. Reindorff (1922—1943), litograafia eriala juhtis sakslane A. Stieren (1923—1929. a.). Keraamika õppetöokoja asutamise esimesed katsed ulatuvad tagasi juba 1919. a., kus sellega tegeleb N. Root, kuid tegelik alus rajatakse 1923. a. ungari keraamiku prof. G. Jako poolt (1923—1933). 1924. aastal avatakse veel trükitöö õppetöökoda (esimene ja kauaaegne meister L. Triumpf) ning metalliõppetöökoda (filigraan ja emailtööd), mida 1923.—1940. a. juhtis K. Zeidler.

KÕRGEM KUNSTIKOOL «PALLAS» (1924—1940)

RIIGI KUNSTTÖÖSTUSKOOL (1924—1938)

3. novembril 1924. a. kinnitati «Pallas» kõrgemaks kunstikooliks. Selleks ajaks väljakujunenud õppesüsteem püsis 1940. aastani. Kool kujunes kolmeastmeliseks: ettevalmistusaste üldjoonistamise- ja maaliklassiga; ateljeedeaste — kolm maali- ja joonistamisateljeed, üks skulptuuri ja üks graafika ateljee ja lõpuks meisterateljee. Ettevalmistusklassi esimene aste seisnes natüürmordi ja pea stuudiumis, teine aste aktistuudiumis. Maali eriala üldateljeest siirdusid õpilased kas A. Vabbe või N. Triigi ateljeesse. Skulptuuri ateljeed juhendas prof. A. Starkopf. Graafika ateljees, mis avati 1921. a., võisid töötada kõik õpilased. Süstemaatiliselt hakkas see tööle 1930. a. A. Vabbe, hiljem H. Mugasto juhendamisel. Meisterateljeesse siirdumine toimus õppenõukogu soovitusel ja siin anti noorele

kunstnikule lõplik viimistlus. Joonistamis-pedagoogilised kursused valmistasid ette joonistamisõpetajaid. 1924. aastal andis kunstikool «Pallas» oma esimesed lõpetajad — N. Mei, E. Viiralt, K. Veeber, V. Haas, F. Sannamees. 1930-ndail aastail algas õppekaadri uuenemine «Pallase» andekamatest lõpetajatest.

Kunsttööstuskooli tegevust iseloomustab sel perioodil kooli struktuuriline viimistlus, mõningate uute erialade tekkimine ja võrdlemisi suur töö mitmesuguste oskuskursuste organiseerimisel. 1924. a. muudetakse kuueaastane kool oma struktuurilt kaheastmeliseks — kolm õppeaastat üld- ja kolm õppeaastat töökodade astet (koos töökodade täiendusklassiga). 1929. a. Riigikogu poolt vastuvõetud Riigi Kunsttööstuskooli seadusega muudetakse õppestruktuur kolmeastmeliseks: kaheaastane üldaste, kolmeaastane töökodade aste ning üheaastane meisterklass. Üldastmes oli peaarõhk üldhariduslikel ainetel ja kunsti ülddistsipliinidel, töökodade astmes omandati erialane ettevalmistus koos kunstiainetega viimistlusega, kuna meisterklass oli pühendatud erialale.

Riigi Kunsttööstuskooli seadusega kaotas tegelikult kehtivuse 1917. a. põhikiri ja fikseeriti lõpetajate õigused. Üld- ja töökodade astme lõpetaja omandas õppinud tööliste kutse; üld-, töökodade ja meisterklassi lõpetanu omandas rakenduskunstniku diplomi ja peale pedagoogiumis sooritatud eksamite veel kesk- ja kutsekooli «tööstuslike ainetega» õpetaja kutse. Meistri nimetuse saamiseks oli vaja pärast kooli lõpetamist töötada kaks aastat oma erialal.

Erialadest asutatakse 1928. a. metalli õppetöökodade juurde portselanimaalimise eriala ja graafika õppetöökodade liidetakse 1933. a. tsinkograafia. 1923. a. Eesti Trükitöölise Liidu soovil asutatud kolmeaastased trükitöö oskuskursused muudetakse 1933. a. nelja õppeaastaga Trükitööstuskooliks, mis jääb kooli saatvaks kaasõppeasutuseks kuni 1944. aastani. Siit pärineb rida meie trükikodades töötavaid polügrafiste. Täiesti uue õppetöökodana asutatakse 1936. a. klaasehistöö (kristallilihvimise) töökoda, mille esimeseks juhatajaks on A. Grünberg (1936—1938).

Suurt tööd teeb õppeasutus kunstikäsitööliste oskuste täiendamiseks, organiseerides arvukalt erialaseid kursusi, nagu viiekuulised raamatuköite ja kuldamise kursused (1923. a.), õhtused trükitöö oskuskursused (1923.—1929. a.), kuuekuulised kullasepa kursused (1929.—1930. a.), kolmed kahekuulised maalrikursused (1931.—1932. a.), keraamika oskuskursused (1926.—1930. a.).

Õppejõudude kaadri juurdekasvu huvides suunatakse andekamate lõpetanute seast välismaa õppeasutustesse end täiendama K. Herman, O. Tammeraid, P. Luhtin, V. Eller, M. Roosma. 1934. a. tuli «Pallasest» Kunsttööstuskooli skulptuuri ja joonistamise õpetajaks prof. V. Mellik ja samal aastal asus tööle kunstiajaloolane L. Soonpää.

Ka õpilaste koosseisus toimub murrang. Seniste algkooli lõpetanute kõrval asub kolmekümnendatel aastatel kooli õppima arvukalt keskkooli lõpetanuid, mis arvatavasti ongi põhjuseks, et Tallinna luuakse ka kõrgem kunstikool. On huvitav märkida, et paljud hiljem nimekad kunstnikud alustavad oma hariduskäiku Kunsttööstuskoolis, aga siirduvad sealt «Pallasesse». Ilmselt kujutavas kunstis andekamaid õpilasi ei rahuldanud Tallinna Kunsttööstuskooli õppelaad. Nii alustavad lisaks eespool mainitud E. Viiraltile, J. Muksile, P. Liivakule oma õpinguid Kunsttööstuskoolis — A. Johani (1922.—1926. a.), K. Liiman (Liimand — 1920.—1925. a.), R. Sagrits (1928.—1929. a.), L. Mikk (1927.—1931. a.).

30. märtsil 1938. a. luuakse senise Riigi Kunsttööstuskooli baasil kaks õppeasutust — nelja õppeaastaga RIIGI TARBE- JA KUJUTAVAKUNSTI KOOL, ning kolme õppeaastaga RIIGI KÕRGEM KUNSTIKOOL. Selle sammuga murtakse senine traditsioon, millega Tallinn valmistab ette ainult tarbekunstnikke. Reform omas ka teisi positiivseid külgi — sellega loodi kujutava kunsti alal keskastme õppeasutus, ühtlasi rajati alus ka tarbekunstialasele kõrgemale haridusele, mis senini kohapeal puudus. Uued õppeasutused ei suuda aga lühikese tegutsemisaja tõttu anda min-

geid tulemusrikkaid resultaate. Mainida tuleks, et tollel perioodil asutati aia- ja pargikujunduse kursus (juhataja A. Alas) ning sisearhitektuuri kursus, millest mõlemast nõukogude korra tingimustes kasvavad elujõulised erialad.

Nõukogude võimu taaskehtestamine 1940. a. tõi endaga kaasa suured muutused haridussüsteemis. Algab noorsoo kasvatamine kommunismi vaimus. Haridus muutub maksuvabaks, õpilased ja üliõpilased hakkavad saama stipendiumi, õppematerjalidega varustab õpilasi kool. Toimub õppekaadri radikaalne uuendamine ja õppetöö suundub realistlikule õppemethodile, vormilt rahvusliku, sisult sotsialistliku kunsti viljelemisele. Likvideeritavate õppeasutuste baasil luuakse Tallinnas JAAN KOORTI nim. RIIGI RAKENDUSKUNSTI KOOL ja Tartus KONRAD MÄE nim. RIIGI KÕRGEM KUNSTIKOOL.

Tallinna Rakenduskunsti kool kujundatakse viie õppeaastaga keskastme õppeasutuseks. Oma struktuurilt oli ta planeeritud kaheastmelisena — kaks õppeaastat üldastet, kolm aastat kõrgemat astet. Kool jagunes vormi, värvi, raamatu ja ruumikujunduse osakondadeks, mis sisuliselt koondasid endasse seni eraldi eksisteerinud õppetöökoad.

Tartu Kõrgemas Kunstikoolis esinesid vastavalt kujutava kunsti põhi liikidele maali, skulptuuri ja graafika fakulteedid.

Nõukogude kooli organiseerimist ja väljakujunemist katkestab ootamatult alanud Teine maailmasõda. Esimesteks nõukogude kooli lõpetajateks Tallinnas olid E. Okas, A. Hoidre, O. Raunam, A. Viilup, R. Mänd, J. Räni ja L. Muraševa. Paljud õpilased ja õppejõud vahetavad kunstniku töövahendid relva vastu. Kodumaad saksa anastajate vastu kaitstes langevad võitlustandril A. Johani, K. Liimand ja teised kunstnikud. Paljud teevad läbi Nõukogude armee kangelasliku sõjatee.

Areneva sõjategevuse ja saksa okupatsiooni tingimustes koolide tegevus kängus ning kujunes lünklikuks. Okupeeritud kodumaal on kunstikoolide õppetöö katkestatud ühe õppeaasta ulatuses: Tallinnas 28. augustist 1941 kuni 1. jaanuarini 1942 ja 9. märtsist kuni 1. detsembrini 1944. a. Okupatsiooni tingimustes kandis Kunsttööstuskool 1942/43. õppeaastal TALLINNA KUJUTAVA- JA RAKENDUSKUNSTI KOOLI nimetust. 1943. a. likvideeritakse kujutava kunsti alad (maal ja skulptuur) ning õppeasutus nimetatakse TALLINNA RAKENDUSKUNSTI KOOLIKS. Sisuliselt olid need koolid nelja õppeaastaga keskastme õppeasutused varem väljakujunenud õppetöökodadega.

Tartus funktsioneerisid saksa okupatsiooni perioodil kooli asemel kujutava kunsti kursused.

1944. a. vabastatakse kodumaa saksa okupantidest. Tuginedes nõukogude tagalas tehtud ettevalmistustöödele, asutakse pärast kodumaa vabastamist kunstiõppeasutuste taasavamisele. Kohapealsete kunstipedagoogide koondumise ja nõukogude tagalast tagasisaabunud kunstnike energilise tegevuse tulemusena avas Tallinnas tarbekunstialane õppeasutus 1. detsembril 1944. a. oma õppetegevuse juba kõrgema nõukogude koolina, mis sai oma seadusliku aluse ENSV Rahvakomissaride Nõukogu määrusega 20. detsembrist 1944. a. Samal ajal organiseeritakse Tartus kujutava kunsti alane kõrgem õppeasutus.

ENSV TALLINNA RIIKLIK TARBKUNSTI INSTITUUT
ENSV TARTU RIIKLIK KUNSTIINSTITUUT (1944—1951)

Algab suur töö nõukogude kunstikaadri kasvatamisel, mis toimub rahvaste sõpruse ja kommunismi ideede vaimus. Nõukogude kunstnik töötab rahva huvides, tema looming on tihedalt seotud rahva elu ja tööga.

Struktuurilt olid mõlemad koolid kuue õppeaastaga — viis kursust pluss diplomikursus. Nad erinesid aga oma ettevalmistuse profiililt — Tartu Riiklik Kunstiinstituut valmistab ette kõrgema haridusega kujutavaid

kunstnikke, Tallinna Tarbekunsti Instituut aga kõrgema haridusega tarbekunstnikke.

Õppetöö omandas nõukogude kõrgemale koolile omased sisulised jooned ja ainejaotuse, mis koosnes ühiskonnateaduste tsüklist (marksismi-leninismi põhialused, poliitökonoomia, dialektiline ja ajalooline materialism, esteetika), üld- ja kunstiteoreetiliste ainete tsüklist (kunsti- ja tarbekunsti ajalugu, perspektiiv, kujutav geomeetria, plastiline anatoomia, võõrkeeled ja kehaline kasvatus) ning lõpuks praktiliste kunstiainete tsüklist (joonistamine, maalimine, voolimine, kompositsioon, töö materjalid, tehnoloogia ja kitsamad eriala distsipliinid). Vastavalt õppeplaanidele on ainete valik ja mahud aja jooksul mõnevõrra varieerunud, kuid eeltoodud ainete põhijaotus on säilinud tänapäevani.

Tartu Riiklikus Kunstiinstituudis oli kolm fakulteedi — maali, skulptuuri ja graafika, Tallinna Tarbekunsti Instituudis aga viis fakulteedi — dekoratiiv-monumentaalmaal, dekoratiiv-monumentaalskulptuur, graafika, dekoratiivkujundus ja kunstiline tekstiil. Need fakulteedid liidsid endasse kaksteist erialakateedrit: dekoratiiv-monumentaalmaal, dekoratiiv-monumentaalskulptuur, miniatuurmaal, teatridekoratsioon, graafika, nahkehistöö, kunstiline tekstiil ja kostüüm, aia- ja pargikujundus, ruumikujundus, kunstiline keraamika ja klaasehistöö. 1946. a. avati ka metall-ehistöö kateeder. Peale erialaste kateedrite rajati mõlemas koolis üleinstituudiliste distsipliinide — marksismi-leninismi, kompositsiooni, joonistamise ja kunstiajaloo kateedrid.

Reorganiseerimistöö kõrval asus õppejõudude kaader tegema intensiivselt õppemetoodilist tööd. See oli hädavajalik, kuna näiteks Tallinna Tarbekunsti Instituudis olid mitmed erialad üleliiduliselt ainukesed ja neil puudus kõrgemale koolile vastav üleliiduline metoodiline läbitöötlus. Sellega pandi alus teaduslik-metoodilisele tööle. Pedagoogilise kui ka metoodilise töö tulemusena omandasid õppejõud teaduslikke nimetusi. Antud perioodil töötas instituudis 8 professorit, 26 dotsenti ja 6 teaduste kandidaati. Reale õppejõududele on antud aunimetusi.

Vastavalt vastuvõtukontingentide suurendamisele kasvas üliõpilaste arv pidevalt, mille tagas nõudmine vastava ala kõrgema haridusega spetsialistide järele. Esimesed pärastsojaaegsed lõpetajad annavad Tallinna Tarbekunsti Instituut ja Tartu Kunstiinstituut 1947. a.

ENSV RIIKLIK KUNSTIINSTITUUT (alates 1951. a.)

1950. a. novembris liideti ENSV Tallinna Riiklik Tarbekunsti Instituut ja ENSV Tartu Riiklik Kunstiinstituut üheks õppeasutuseks — ENSV Riiklikuks Kunstiinstituudiks Tallinnas. Nimetatuga viiakse kunstilise hariduse omandamine Eestis kahele astmele. Tartusse rajatakse keskastme kunstikeskkool (tehnikum). Tallinnas aga alustavad 1952. a. Kunstiinstituudi juures tööd regulaarsed ettevalmistuskursused. Seega on kunstialase kaadri ettevalmistamine muutunud täiuslikumaks.

Koos kunstiõppeasutuse reorganiseerimisega rajatakse instituudis ka arhitektuuri eriala. Seega koosneb Kunstiinstituut nüüd kujutava kunsti, arhitektuuri ja tarbekunsti fakultetidest ning hakkab ette valmistama nii kunstnikke, tarbekunstnikke kui ka arhitekte. Selle aktiga saavutab instituut kunstikaadri ettevalmistuse ulatuses täiuslikkuse. 1959. a. avatakse arhitektuuri fakulteedi juures õhtune osakond. Instituudi kitsamateks erialadeks on maal, teatridekoratsioonimaal, sulptuur, graafika (tarbegrääfika, plakat, raamatukujundus), arhitektuur, ruumikujundus (puitehistöö), kunstiline tekstiil ja kostüüm, kunstiline keraamika ja klaasehistöö, metallehistöö ning nahkehistöö.

Alates 1955. a. komplekteeritakse kooli õppekaader konkursi alusel vabariigi parimate ja staažikamate spetsialistide hulgast. Õppetöö tulemused nii kujutava- kui ka tarbekunsti alal on tunnustust leidnud üleliidulistel kunstiinstituutide diplomitööde näitustel. Instituudi õppejõud ja üliõpilased võtavad õppetöö kõrval osa teaduslikust tööst ja on seotud laialdase

ühiskondliku tegevusega kunsti ja esteetilise propaganda alal. Alates 1951. a. on traditsiooniliseks kujunenud iga-aastased õppejõudude ja üliõpilaste teaduslikud konverentsid, kus kunstiajaloo probleemide kõrval käsitletakse laialdaselt tööstustoodangu kunstilise taseme küsimusi.

Käesoleval ajal toimuvad Kunstiinstituudis sisulised ja välised ümberkorraldused. Õppetöö kestab viiele aastale. Kujutava kunsti erialad võtavad dekoratiiv-monumentaalkunsti profiili, tarbekunsti esutatakse aga juba 1956. a. alates kõrvuti dekoratiivtarbekunsti viljelemisega suurendatud tähelepanu tööstuse massitoodangu kujundamisele.

Kunstiinstituudi ja tema eelkäijate õppetöö arengu jälgimine on mõnevõrra raskendatud, kuna õpilastöid on säilinud väga vähe. Kahju, et pole juba algusest peale pandud alus õppe-metoodilisele arhiivile. Samuti on õppetööde-alane publikatsioon äärmiselt lünklik ja napp. Üldiseloolumusena tuleb Kunstiinstituudi eelkäija, Tallinna Kunsttööstuskooli kohta märkida, et sealne õppetöös valitsev vaim, tingituna kooli spetsiifikast, oli range, küllaltki konservatiivne. Pearõhk oli pandud siin headele kunstkäsitöölise oskuste omandamisele ja ainult vähestest lõpetajatest kujunesid loovad tarbekunstnikud. Tartu Kunstikoolis oli õhkkond demokraatlikum ja tugines sisuliselt iga üliõpilase iseseisvemale loominguisele omapärale ja algatusvõimele, mistõttu sealt sirgus terve rida tugeva loominguise omapäraga kunstnikke.

Veel tuleb mainida, et kodanlikul perioodil toimus õppetöö metoodiliselt järjestatud klassiülesannetena ainult talvisel ja kevadisel semestril. Nõukogude kool on selle kõrval sisse viinud suvekuudeks kahekuulise õppepraktika kujutava kunsti alal, õppe- ja tööstuspraktika tarbekunsti alal ning ehituspraktika arhitektuuri alal. Õppepraktikate sihiks peale loodusestuudiumi on koguda elust kompositsioonilist materjali, mis jääb aluseks talvisele õppetööle. Tööstuse- ja ehituspraktikaga aga luuakse tihe side erialase praktilise töö ja projekteerimise ning kavandamise vahel. Instituudi eelkäijad, nagu Tartu «Pallas», osutasid õppeülesannete lahendamisel palju tähelepanu vormi- ja värvikultuuri viljelemisele, kusjuures kompositsioonile osutati vähem tähelepanu. Teemaatiline kompositsioon leidis haruharva käsitamist vaid meisterateljees. Tallinna Kunsttööstuskoolis tegeldi kompositsiooni ülesannetega nii dekoratiiv- kui ka tarbekunsti alal. Kuid eriti viimases valitses teatav piiratus. Üldiselt teostati väiksemamahulisi dekoratiiv-tarbekunsti ülesandeid. Selle kõrval täitis õppeasutus ka tellimusi, mis kohati isegi õppetööd segasid. Nõukogude perioodil on pidevalt taotletud kõikide tarbekunsti erialade profiili ja õppeülesannete avardamist, teemaatiliste ja ansambliiliste ülesannete lahendamist ning tööstustoodangu kujundamist. Kujutavas kunstis aga on kujunenud primaarseks teemaatiliste kompositsioonide loomine ja profiili laiendamine kujunduslikele ja dekoratiiv-monumentaalsetele ülesannetele.

Ka nõukogude perioodil on meie juubilar läbi teinud mõne eriseloomuga arenguetapi. Nii oli õppetöö aastatel 1944—1948 küll sisuliselt ja nõudlustelt tohutult muutunud, kuid mõningal määral elasid edasi ka endised kujunduslikud traditsioonid. 1948.—1949. aasta ideoloogilised otsused formalismi — kosmopolitismi küsimustes teevad õigustatud kriitikat nii tarbekunstile kui ka kujutavale kunstile nende liialdatud esteeditsemise pärast. Kuid vigade parandamisel ei osata leida tasakaalukat teed. Sisulise ja vormimeisterlikkuse täiuslikkuse nõudmises kalduti isikupärasusse, trafaretsusesse nii teemade lahendamisel kui ka vormikäsituses. Tarbekunsti hakati matkima mineviku kunstistiile ja see ala minetas oma dekoratiivsuse funktsiooni, ning lähenedes oma dekoorilt kujutavale kunstile, muutus sisuliselt viimase passiivseks fooniks.

Ületanud 1950-ndate aastate keskpaiku need isikukultuse ajastu pidurdavad tõkked, suunduvad kaasaja kujutav kunst, tarbekunst ja arhitektuur suurema isikupära, dekoratiivsuse ja kainuse suunas.

Joonistamine, üks kunstiõppeasutuse põhidistsipliine, oli Tallinna Kunsttööstuskooli algaastail diferentseeritud. Akadeemiline joonistamine

eraldatakse vaba, dekoratiiv- ja mälu järgi joonistamisest. Hiljem kasvas see ühtseks, klasside süsteemiga vabajoonistamiseks, mis oli iseloomulik ka kunstikoolile «Pallas». Natüürmordi- (perspektiiv), kipsi- (ornament, kapiteel, kipspea), portree-, figuuri- (koos loomadega) ja aktiklass — selline ainejaotus püsis kogu kodanliku perioodi joonistamise õpetuses. Edasijõudmine ühest joonistamisklassist teise ei sõltunud õppeaastast, vaid õppeülesannete täitmise küpsusest. Üleminek võis toimuda iga semestri lõpul, õppeasutust polnud aga võimalik lõpetada ilma aktiklassis töötamata. Joonistamise lähendamiseks tarbekunsti profiilile eksisteeris Kunsttööstuskoolis iseseisva ainenäidena dekoratiivjoonistamine dots. A. Kilgase juhendamisel. Vabajoonistamine baseerus nii Tallinnas kui ka Tartu «Pallases» natuuri stuudiumile realistlikul õppemeetodil, mis andis tulevastele kunstnikele hea joonistamisoskuse. Joonistamisõpetust juhtisid Tallinna Kunsttööstuskoolis sellised õppejõud nagu N. Triik, Paul ja Kristjan Raud, L. Oskar, A. Kilgas, K. Herman, prof. V. Mellik jt. «Pallases» oli 1920.—1934. a. juhtivana tegev prof. V. Mellik ning pärast tema lahkumist K. Liimand, nende kõrval P. Aren, J. Vahtra, A. Vabbe jt. Eriti tuleb hinnata prof. V. Melliku meetodiliselt tugevalt läbitöötatud joonistamisõpetust, milles suur tähtsus oli joonistamiskrokiil. Tollel perioodil oli iseloomulik tugeva konstruktiivse ülesehitusega, vormi rõhutatav joonistamislaad.

1944. a. organiseeritakse nii Tartu Kunstiinstituudis kui ka Tallinna Tarbekunsti Instituudis joonistamise kateedrid. Tallinnas asus kateedrit juhtima prof. V. Mellik (1944—1949. a.), kellele järgnes prof. G. Reindorff (1949.—1958. a.) ja alates 1958. a. juhivad seda dots. A. Alas. Tartu Kunstiinstituudis oli kateedri juhatajaks kuni õppeasutuse liitmiseni 1951. a. dots. J. Püttsepp. 1944. a. likvideeris ühtlasi senine joonistamisklasside süsteem. Õppetöö hakkas nüüd kulgema kursuste kaupa, diferentseerudes õppeülesannetes vastavalt fakulteedi eripärale. Kuna tänapäeval instituudi sisseastujad omavad juba kunstilise ettevalmistuse, alustatakse õppetööd portreejoonistusega. Pärastsõjaaegsel perioodil viljeldi juba varem väljakujunenud vormi rõhutatavat käsitluslaadi. 1950-ndatel aastatel, seoses üldise ülitäpse viimistluse nõudmisega, pääses joonistamises maksuvusele mõnevõrra retušeeriv laad. Sellest vabanetakse aastakümne keskpaiku. Suundutakse taas konstruktiivselt tugevale joonistuse ülesehitusele, taotledes lõpplahenduses kas vormi või maalilisust. Kaasajal on joonistuses teataval määral läbi löönud dekoratiivsem vormikõne.

Tallinna Kunsttööstuskooli maal on algusest peale kandnud põhiliselt dekoratiivset iseloomu. Kooli algaastail on maalimine üldaine. Õpetati nii akvarell- kui ka õlimaali. Esimese õppejõuna oli tegev N. Triik. Dekoratiivmaal kandis aga maalri- ja ruumidekoratsioonimaali iseloomu. Akvarellmaal on jäänud tänapäevani üldkunstiaineks paljudel instituudi erialadel.

Dekoratiivmaali õpetamise esimeseks astmeks oli kogu kodanliku perioodi vältel dots. A. Kilgase poolt juhitud dekoratiivjoonistamine, millele järgnes algul G. Reindorffi, seejärel pikki aastaid R. Nymani juhendamisel dekoratiivmaalimine liimvärvidega. Lahendati akadeemilisi ülesandeid (natüürmord, portree, figuur). Viimasele kaasnesid erialale vastavad ornamentaalsed-dekoratiivsed kompositsiooniülesanded ja teatridekoratsioonid. Alles viimastes klassides siirdusid õpilased õlimaaliklassi, mis töötas prof. A. Janseni juhendamisel. Selle lühikese aja jooksul ei suudetud ette valmistada maalijaid. Ka selles astmes esines akadeemiliste ülesannete kõrval (natüürmord, portree, figuur, akt) monumentaaltehnikas (fresko, mosaiik, vitraaž) figuraalkompositsiooni õppeülesandeid. Õppetöö Tallinna Kunsttööstuskoolis kandis tugevat vormikultuse iseloomu, vähem maalilisi väärtusi. Lühike periood Riigi Kõrgema Kunstikooli maaliosakonnas prof. J. Greenbergi juhendamisel tõi kaasa mõningad muutused, mis on väljenduse leidnud nõukogude kunstikooli esimese, 1941. a. lennu lõpetajate loomingu. Suhteliselt kahvatuks on jäänud aga ENSV Riikliku Tallinna Tarbekunsti Instituudi monumentaal-dekoratiivmaali osakonna

töötulemused. Enamik selle osakonna lõpetajaist on suundunud kujunduslikele töödele.

Eesti maalikunstnike põhiline ettevalmistus toimus Tartus, «Pallase» kunstikoolis. Õppetöö baseerus seal natuuri stuudiumil, mis töötati läbi igale õpilasele isikupärasel maalilises vormi- ja koloriidikõnes. Maalikool algas ettevalmistusklassiga (natüürmort, portree) V. Ormissoni juhendamisel. Järgmisel astmel jagasid õpetust A. Vabbe ja N. Triik oma personaalateljeedes. Obligatoorsete ülesannete kõrval (portree, figuur, akt) omas suure tähtsuse üliõpilaste iseseisev töö. Kompositsioonilisi ülesandeid ei lahendatud, küll loodi aga nii joonistamises kui maalimises mitme-figuurilisi vabalahendusi. Kuigi Tartu Kunstikooli lõpetanute arv maali alal pole eriti suur, andis ta, toetudes õpilaste iseseisva õppetöö meetodile, tugevaid kunstiisiksusi, nagu A. Johani, K. Liimand, H. Kummits, E. Kits, J. Võerahansu, L. Mikk, R. Sagrits, V. Karrus, V. Loik jt. Nõukogudeaegses Tartu kunstikoolis elas mõnda aega edasi endine maaliline laad, ehkki seotuna sisuliste muutustega. 1948.—1949. a. sai ta seoses ideoloogiliste otsustega tugeva kriitika osaliseks. Teemaatiline maal asus nõukogude perioodi kunstikoolis juhtivale kohale ja on muutunud õppetöö lahutamatuks osaks. Teemaatilise kompositsiooniga näitavad üliõpilased oma kunstiküpsust instituudi lõpetamisel. Maali eriala, juhitud dots. J. Võerahansu poolt, annab üle isikukultuse väärtete komistades uue põlvkonna maalijaid, kellest silmapaistvamad on E. Allsalu, I. Malin, L. Muuga, L. Kokamägi, N. Kormašov, E. Pöldroos, R. Korstnik jt. Praegu toimub instituudi maali erialal sisuline murrang seoses tema suundumisega dekoratiiv-monumentaalmaali profiilile.

1944. a. loodi maaliosakonna juurde teatridekoratsiooni eriala, mida kuni tänaseni juhtis prof. V. Haas. Pearõhk nimetatud erialal on pandud teatrierialasele maalile ja kompositsioonile ja viimasel ajal üldisele dekoratiivkujundusele. Pääaegu kõikides vabariigi teatrites töötab juba uus nõukogude generatsioon dekoraatoreid, kelledest nimekamad on E. Renter, G. Sander, M. L. Küla jt.

Analoogiline maaliga on skulptuuri kateedri areng. Selles puudub aga see suur erinevus Tallinna ja Tartu kunstikoolide vahel, mida tuli märkida maali puhul.

Skulptuuri viljelemist alustatakse Tallinnas üldkunsti distsipliinina «voolimise» nimetuse all Kr. Mei juhendamisel. Pääaegu üheaegselt, 1921. a., asutatakse skulptuuri õppetöökojad Tallinnas J. Koorti juhendamisel ja Tartus prof. A. Starkopfi juhendamisel. Viimase tegevus jääb Tartus suunavaks kogu kodanlikul perioodil. Tallinnas tegelesid õppejõududena ja juhatajatena peale J. Koorti veel F. Sannamees (1925.—1928. a.), L. Pruul (1928.—1935. a.), prof. V. Mellik (1935.—1942. a.). Nõukogude perioodil, mil organiseeriti juba vastavad kateedrid, on neid Tallinnas juhtinud dots. A. Kaasik (1944.—1956. a.), prof. M. Saks (1956.—1962. a.) ja alates 1962. a. prof. E. Roos. Kuni instituutide liitmiseni viljeles Tallinna kool dekoratiiv-monumentaalskulptuuri. Seepärast oli algklassides kavas ornamentaal-dekoratiivlahendused, vanematel kursustel kõrvuti akadeemiliste portreede, figuuri ja aktistuudiumitega lahendati dekoratiiv-monumentaalskulptuuri ülesandeid. Põhiline õppeprotsess nii Tallinna kui ka Tartu koolis baseerus naturile, mida käsitleti realistlik-dekoratiivses vormikõnes. Tartu koolis dekoratiiv-ülesandeid ei olnud. Nende asemel viljeldi juba algusest peale vaba-skulptuuri. Küll jäi mõlemale koolile omaseks dekoratiivne vormikäsitus. Tartu kooli suureks vooruseks on aga see, et üliõpilased töötasid materjalis. Andekamate lõpetajatena annab «Pallas» järgmised skulptorid: H. Halliste, J. Hirv, F. Sannamees, E. Roos jt., Kunsttööstuskool A. Kaasiku, G. Pommeri jt. Töötades 1944. a. alates nõukogude koolidena, lülitatakse kunstiinstituutide õppetöösse sisuliselt uue nähtena teemaatiline kompositsioon. Nõukogude perioodil on esimesteks loomingulisteks saavutusteks lõpetajate O. Männi (Tartu) ja A. Möldri (Tallinn) diplomitööd. Mõlema instituudi liitmise järgsel perioodil suundus õppetöö

skulptuuris tähelepaneliku vormiviimistluseni, millest kaasajal on üle mindud suuremale, dekoratiivsemale vormikäsitusele. Esimeseks hinnatavaks tulemuseks üleliidulisel areenil oli E. Taniloo skulptuur «Korvpallur». Üldiselt on skulptuur peaaegu alati leidnud äramärkimist ning instituudi kasvandikest on oma loominguga juba äratanud tähelepanu J. Vares, Z. Hmelnitski, A. Jürjo, L. Rosin, G. Markelov, K. Reitel, L. Tolli, J. Paberit, E. Rebane jt. Momendil on skulptuuris toimumas murrang dekoratiivmonumentaalselt kallaku poole.

Graafika arenguloo alged ulatuvad 1921. a., mil Tartu «Pallases» rajatakse vastav ateljee. Graafika on mõnda aega üldaine, millega tegelevad kõik üliõpilased. Alles 1930. a. alustas graafika ateljee sihipärast tööd algul A. Vabbe, siis H. Mugasto ja lõpuks A. Laigo juhendamisel. «Pallases» viljeldi ainult vabagraafikat, milline suund jätkus nõukogude perioodil kuni instituutide liitmiseni. «Pallase» koolkonnast tuleks eelkõige mainida E. Viiraltit, P. Liivakut, H. Mugastot, A. Laigot, A. Bachi, R. Kaljot jt.

Tallinnas pannakse graafika õppetöökajale alus 1922. a. ja esimeseks ning kauaaegseks juhatajaks on prof. G. Reindorff. Graafika õppetöökoda on tihedalt seotud 1924. aastal asutatud õppetrukikojaga — trüki, lito ja tsinkograafiaga, mis loob orgaanilise sideme kavandamise ja tehnilise teostuse vahel. Tallinna Kunsttööstuskoolis ja Tallinna Tarbekunsti Instituudis (1944—1951) oli õppetööl tarbograafika ning raamatukujunduse kallak. Õppetööd alustati ornamentaal-kujunduslike ülesannetega, järgnes raamatugraafika, kaubandusreklaam ja lõpuks vabagraafika. Ettevalmistuse täiuslikkuse tagas vahetu side õppetrukikojaga. Selline metoodiline ülesehitus on säilinud põhiliselt tänapäevani, kuigi teemade ja õppeülesannete sisulistes lahendustes on toimunud radikaalsed muutused. 1932. a. töötab õppejõuna ja alates 1944. a. juhib kateedrit prof. P. Luhtein. Seoses üldise suunitlusega taandus viiekümnendatel aastatel tarbograafika osatähtsus ja graafika eriala arenes põhiliselt kolmes lõigus — raamatugraafika, plakat ning vabagraafika. Tuleb mainida, et üleliidulist tunnustust on alati pälvinud graafika eriala raamatukujundus, plakat ja vabagraafika. Nõukogude perioodi raamatukujunduse edukamatest lõpetajatest tuleks mainida A. Koemetsa, V. Tõnissoni, J. Jazõninit, H. Eelmad, H. Lareteid jt., plakatiste S. Škoppi, V. Varet, E. Palmistet, H. Samput jt. Vabagraafikuist V. Tollit, I. Tornit, A. Kütti, O. Soansi, P. Ulast jt. Kaasajal toimub graafika erialas taas pööre tarbograafika kasuks, kuna rahvamajanduses on graafika nimetatud ala järele eriti suur vajadus.

Tarbekunsti-alane õppetöö oma kitsamates erialades — naiskäsitöö (hiljem tekstiil ja kostüüm), kunstiline keraamika, klaas-, metall-, nahk- ja puitkäsitöö — omab ühiseid arengujooni. Metoodiliselt oli kodanlikul perioodil, samuti nõukogude võimu algusaastail kuni 1944. a. tarbekunstialane ettevalmistus jagatud kahte lõiku. Ühelt poolt toimus üldkompositsiooniline ettevalmistus ja teiselt poolt sellest mõnevõrra lahus seisev töökodade praktika.

Üldkompositsiooniline ettevalmistus algas loovjoonistamisega, s. o. geomeetrilise ornamendi algõpetusega, mis lõppkursusteks kasvas üle iseseisvaks stilisatsiooni distsipliiniks. Tuleb kõigiti hinnata head ornamentaalset kooli, kuid ainult dekoor ei lahenda tarbekunsteost. Vormikujunduslik ettevalmistus aga puudus. Seda lünka polnud suutelised täitma töökodade meistrid-instruktorid, kellede peamiseks ülesandeks ja teeneks tuleb lugeda heade kunstkäsitöölise oskuste edasiandmist õpilastele. Teise iseseisva distsipliinina õpetati üldkompositsiooni. See oli kavandamisõpetus, mille ülesanded haarasid kõiki tarbekunstialasid, tundmata seejuures üksikute erialade materjale ja neist tingitud kujundusvõimalusi. Seega nii stilisatsioon kui ka üldkompositsioon olid vähe ühenduses töökodade praktikaga.

Kavandite lahenduses eksisteeris Stieglitzi kooli pärandusena pikemat aega stiilide eklektika, millesse oli vägivaldselt sisse põimitud rahvusornament. Ornamentaalsed ülesanded muutuvad oma proportsioonides

peatselt küll täiuslikumaks, kuid rahvusornamendis jäi domineerima klassikalise ornamendi graafiline töötlus. 1930-ndateks aastateks vabane-takse kujunduse piiratusest ja nii vormi kui ka dekoori kavandamine saavutab kaasaegsuse, millel on ajastu moestiili tunnuseid. Kavandamise ülesanded kannavad väikekodanlikku iseloomu. Kuid alles nõukogude perioodil jõuab tarbekunst, toetudes rahvakunsti traditsioonidele, nende teaduslikule läbitöötusele, vormi ja dekoori sünteesini. Käesoleval ajal laieneb tarbekunsti erialade profiil seoses massitoodangu kujundamise ülesannete sisseviimisega, mis on kujunenud tarbekunstnike töös pri-maarseks.

Lähemalt vaadeldes üksikute tarbekunstialade sisulist arengut, tuleb märkida kunstilise tekstiili ja kostüümi eriala osas, et see instituudi vanimaid erialasid oli kodanlikul perioodil nii vormiliselt kui sisuliselt naiskäsitöö õppetöökoda. Domineerisid tikand, pitsid, tüllkardinad ja vaibad, mida kujundati vastavalt ajajärgu moejoonele. Eriala ammutas oma loomingulise materjali meie rahva tekstiilikunsti rikkalikest allikatest. 1940. a. avardub eriala profiil — tuleb juurde mood ja kudumine. Kodan-likul perioodil andis kool sellised silmapaistvad tekstiilikunstnikud, nagu M. Adamson, L. Erm jt.

1944. a. alates juhtis tekstiili eriala dots. N. Mei. Eriala jaguneb kahte harusse — kunstiline tekstiil ja mood.

Kunstilise tekstiili eriala käsitleb nii käsitsi kui ka tööstustes toodetava tekstiili kujundamist, alates lihtvaipadest kuni gobeläänini ja sisearhitek-tuurse tekstiilini. Kunstilise tekstiili lõpetajad E. Hansen, S. Kirsimäe, I. Nurmoja, L. Valter, T. Vaskova jt. on oma rahvusliku ja seejuures kaasaegse loominguga pälvinud hinnatava tunnustuse. Kunstilise kostüümi (moe) eriala haarab moeloomingut tervikuna, alates rõivaste konstrueeri-misest kuni moežurnaalide kujundamiseni. Tallinna Moemaja tegevus baseerub sellistele instituudis kasvanud moeloojate tööle, nagu H. Maranik, O. Vare, V. Tealane, L. Habicht, E. Paltsmar, S. Loik, H. Kulles jt., kes oma rõivakavandite hea kujunduse ja maitsega on toonud loomingulisi võite nii kodumaa kui ka välismaa moedemonstratsioonidelt.

Kunstilise k e r a a m i k a eriala, rajatuna prof. G. Jako poolt, sai tugeva keraamilis-tehnilise aluse. Kogu kodanlikul perioodil piirdus töö väike-vormide ja keraamilise pisiplastika ülesannetega. Juhendatud hiljem dots. V. Elleri (1933.—1950. a.), H. Kuma (1952.—1955. a.) ja praegu dots. A. Möldri poolt, on eriala oma profiililt tunduvalt avardunud. Kavandatakse arhitektuuriga seotud keraamilisi pannoosid, sisearhitek-tuurseid ja keraamilisi ansambleid, millele viimastel aastatel on lisan-dunud massi- ja tööstustoodangu kavandamine. Andekamad lõpetajad on E. Piipuu, J. Matvei, E. Reemets, L. Jõots, L. Kormašova, N. Uustalu jt. Kunstilise keraamika sõsarerialal — k l a a s e h i s t ö ö s töötab õppejõuna alates 1938. a. kuni tänapäevani prof. M. Roosma. Eriala viljeles alguses väärisklaasi väikevormide kujundamist ja dekoreerimist eriti hinnatavas klaasgravüüri tehnikas. Järk-järgult on eriala oma ülesannetes lahen-danud monumentaal- ja ansamblilisi probleeme, nagu arhitektuuriga seotud vitraažid, serviisid, karikad jne. Tuntumaist klaasehistöö kunstni-kest tuleks mainida H. Kõrget, L. Jürgenit, M. Maasikat jt.

N a h k e h i s t ö ö eriala esimeseks juhendajaks oli E. Taska (1917.—1924. a.). Pärast teda juhatas aastaid töökoda ja hiljem kateedrit dots. A. Mels-Reindorff (1925—1960) ja alates 1960. a. on eriala juhatajaks dots. kt. E. Külv.

Nahkehistöö amplituud ei ole eriti lai. Köited, nahkehistöö esemed (väike-vormid, albumid, auadressid jne.), milledele on lisandunud kunstiliselt kujundatud nahkgalanterii tooted, on oma mitmesugustes nahkehistöö tehnikates teostatud rahvusliku ornamendiga võitnud tunnustuse kodu-maal ja välisnäitustel. Nimekamatest nahkehistöökunstnikest tuleks veel mainida M. Patust, E. Valk-Falku, E. Vossi jt.

M e t a l l e h i s t ö ö eriala, juhitud kogu kodanliku perioodi vältel (1923—1940) K. Zeidleri poolt, viljeles peamiselt ehteid filigraan- ja

emailtehnikas ning väikevorme portselanis ja väärismetallis. Tolle perioodi silmapaistvamatest lõpetajatest tuleks mainida E. Kurrelit. Aastail 1940—1946 oli eriala ajutiselt likvideeritud. Taasavatuna 1946. a. suundus metallhistöö, juhitud 1946.—1950. a. dots. A. Kilgase, hiljem prof. A. Hanseni poolt, kindlamakujulisele, kitsamale profiilile. Ühes osas viljeleb eriala dekoratiiv-juveeliala ja teises osas monumentaal- ning massitööstustoodangut. Eriti kaasajal on vaadeldud eriala, mida juhib dots. E. Kurrel, suundunud monumentaal-, dekoratiiv- ja tööstusvormide kujundamise teele. Andekamate lõpetajatena tuleks mainida E. Treppi, H. Rauda, S. Tammaru, L. Elkenit, H. Raadikut, U. Uustalu jt. Instituudi noorimaks erialaks on arhitektuur. Arhitektuurikursuste organiseerimise mõtted ulatuvad tagasi küll 1917. aastasse. Reaalseks kujunes see aga alles 1938. a., mil organiseeriti arhitektuuri sõsarerialade — aia- ja pargikujunduse ning ruumikujunduse kursused. Neist kursustest kasvasid välja Nõukogude Eesti vabastamise järel 1944. a. iseseisvad erialad.

Aia- ja pargikujunduses käsitleti noorematel kursustel aia- ja pargikujunduse ning arhitektuuri väikevormide projekteerimist. Vanematel kursustel jõuti juba puhke-, kolhoosikeskuste ning linnade haljastus-ülesannete lahendamiseni. Eriala valmistas dots. A. Alase ja A. Niine juhendamisel ette terve rea andekaid aiaarhitekthe nagu — H. Heinsaare, V. Pormeistri, H. Sepa, L. Pettai, E. Brafmani. Kuid seoses mõninga eluvõõrusega õppetöös ja momendi raskustega kaadri töölerakendamisel liideti haljastusalased distsipliinid vastasutatud arhitektuuri eriala õppekavasse, sihiga valmistada ette laialdase profiiliga arhitekthe.

Nii likvideerus faktiliselt 1951. a. aia- ja pargikujunduse kateeder. Seoses aga uute ülesannetega asulate ja linnade haljastamises kujuneb akuutseks aia- ja pargikujunduse profiiliga eriala taasavamine arhitektuuri kateedri juurde õhtuosakonnana.

Mööblikujundusega tegeles juba 1917. a. asutatud puutöö ja puuvooli õppetöökoda ning hiljem mõningal määral ka puuvooli töökoda prof. A. Hanseni juhendamisel. Peamiselt viljeles puuvool puidust väikevorme, dekoratiivplastikat, sisearhitektuuri detaile. 1944. a. kujunes 1938. a. asutatud sisearhitektuurikursuste ja puiduõppetöökoja baasil uus ruumikujunduse eriala.

Juhendatuna prof. E. Kuusiku ja dots. E. Velbri poolt, tegeles see eriala mööbli projekteerimisega, jõudes vanematel kursustel juba ulatuslikemate ülesannete — äride, kohvikute, hotellide, administratiiv-ühiskondlike hoonete terviklikule sisearhitektuursele kujundamisele. Viiekümndatel aastatel, koos teiste erialadega, teeb ka ruumikujundus läbi isikukultuse perioodile omase kunstiliste liialduste etapi. Laia profiiliga arhitektide ettevalmistamise sihiga liideti arhitektuuri eriala õppekavasse sisearhitektuursed ülesanded ja ruumikujunduse eriala likvideerus lühikeseks ajaks. Mainitud ühendamine ei õigustanud end ja 1958. a. taasavatakse ruumikujunduse eriala puitehistöö kateedri nimetuse all. Eriala on ette valmistanud võimeka kaadri, kes oma tööga on pälvinud tunnustuse ka väljaspool vabariigi piire, nagu M. Plees, B. Tomberg, U. Umberg, M. Oselein, V. Tamm, V. Asi, L. Pärtelpoeg jt.

Instituudi noorim eriala — arhitektuur — on oma üle kümne aastase eksisteerimisaja vältel (juhendajad dots. O. Ljalin, dots. E. Velbri, dots. P. Tarvas, dots. A. Kotli, A. Volberg) läbi teinud ajast tingitud iseloomuliku arengu. Eriala avamine langes perioodi, kus olid domineerivad arhitektuursed liialdused ja ajalooliste stiilide matkimine. Kõrvuti valitsuse määrusega arhitektuursete liialduste likvideerimise kohta toob kateedri töösse murrangu ka kateedri juhataja vahetumine 1956. a.

22 Kaasaja elunõuetest, tehnikast ja uutest ehitusmaterjalidest tingitud uued konstruktsioonid loovad arhitektuurse projektseerimises ka uue ajakohase arhitektuurivormi, mis baseerub kainusele ja ökonoomsusele. Sellele on eriala oma püüdlustes ka jõudnud. Ta käsitleb õppetöös väikeelamute projekteerimist, jõudes välja ühiskondlike suurehitusteni, tervete

rajoonide projekteerimiseni. Eriala, vaatamata lühikesele eksisteerimisajale, haarab suuruselt kolmandiku instituudist; on kujunemas orgaaniline side arhitektuuri ja tarbekunsti erialade vahel. Eriti suurt osa arhitektuuri kateedri töös etendab tootmispraktika ehitustel, mis tagab kaadri ettevalmistamise täiuslikkuse, vajaliku sideme praktilise ehitustegevuse ja projekteerimise vahel.

Puudutades lõpuks veel teoreetiliste õppedistsipliinide arengut, peab kunstiajaloo kohta mainima, et see püsis õppeasutuse rajamisest alates juhitud prof. H. Kuusiku poolt «entsüklopeedilisel» tasemel. Alles nõukogude kooli loomisega paranes olukord ja kunstiajaloo kateedris jõuab distsipliini õpetamine vajalikule kõrgusele. Õppeainet käsitatakse vastavalt teaduskondade spetsiifikale. Kõikides teaduskondades loetakse, kuigi erinevates mahtudes, üld-, vene- ja nõukogude kunstiajalugu. Tarbekunsti erialadel õpitakse eriala ajalugu; arhitektuuri erialal arhitektuuri ja ehitustehnika ajalugu. Alates 1956. a. on kunstiajaloo kateeder liidetud marksismi-leninismi kateedriga.

Kuigi kodanliku perioodi kunstiõppeasutustes puudus ideeliselt suunav õppedistsipliin, oli kogu õppeprotsess läbi imbutunud kodanlikust ideoloogias. See ilmnis kunstiteoreetiliste distsipliinide ainekäsitluses ja tuli esile praktilistes kompositsioonilistes ülesannetes.

Nõukogude korra taaskehtestamisel 1940. a. algab õpilaste ideeline kasvatamine. Selles töös on tähtis koht instituudis komsomoliorganisatsioonil, kelle esimeseks sekretäriks oli kirjanik L. Promet. 1944. a. jätkus üliõpilaskonna ideeline kasvatamine marksismi-leninismi vaimus. Õppetöösse on lülitatud NLKP ajalugu, poliitökonoomia, dialektiline ja ajalooline materialism, esteetika, eetika põhialused, teadusliku ateismi alused ja alates 1963/64. õppeaastast teadusliku kommunismi alused. Nende distsipliinide omandamisega antakse tulevastele kunstnikele, tarbekunstnikele, arhitektidele ideeline küpsus, mis aitab noorel kunstikaadril töötada rahva hüvanguks uue, kommunistliku ühiskonna ehitamise nimel.

Käesolevas ülevaates on kasutatud Eesti Kunstiseltsi ja Riigi Kunsttööstuskooli dokumente Oktoobrirevolutsiooni ja Sotsialistliku Ülesehituse Riiklikus Keskarhiivis; Riigi Kunsttööstuskooli ja kunstikooli «Pallas» publikatsioone; H. Treumanni poolt arhiividest kogutud materjale; andmeid H. Kuma teosest «Eesti Nõukogude tarbekunst ja tema meistrid», T. Nurga käsikirjast «Kunstikool «Pallas»».

Prof. Oskar Raunam

JOONISTAMINE

Joonistamise õpetamisel Kunstiinstituudis omavad suuri teeneid professorid Voldemar Mellik ja Günther Reindorff. Endises Riigi Kunsttööstuskoolis oli väljapaistvaks joonistuspedagoogiks Paul Raud.

Viljastavat mõju meie joonistamise õpetamise tasemele on avaldanud vene ja nõukogude joonistuskool. Realistlikul joonistusoskusel on teatavasti tähtis koht kõrge kunstimeisterlikkuse saavutamisel.

Joonistamine on instituudi põhiaineid ja seega kohustuslik kõikidele erialadele. Aine peamiseks ülesandeks on arendada üliõpilaste ruumilist vormitunnet ning anda oskusi selle tõlgendamiseks. Õpetamisel on nõutavad näiteks järgmised metoodilised põhinõuded:

- 1) kujutatava paigutamine formaadile;
- 2) proportsioonide määramine;
- 3) ruumilise vormi kujutamine;
- 4) ülesande teostuse vältel kehtib põhimõtte tervikust detailsuse suunas ja detailidest vormi üldistuseni. Seejuures tuleb neid omavahel siduda ja võrrelda.

Esimesel ja teisel kursusel teostatakse pikaajalisi joonistusi pliiatsiga poolele formaadile. Vanematel kursustel võetakse kasutusele suurem formaat, kusjuures võib kasutada peale pliiatsi veel sütt, sangviini, kriiti, tušši. Esimesel kursusel joonistatakse põhiliselt pead (pealuu, elav pea). Teisel kursusel õpitakse tundma inimese figuuri (seisev akt, kehaosad — käed, jalad). Kolmandal kursusel joonistatakse rõivastatud figuuri ja portreed kätega. Neljandal kursusel joonistatakse nii akti, rõivastatud figuuri kui ka portreed, kusjuures seadeldised on oma lahenduselt juba raskemad. Viiendal kursusel teostatakse kahefiguurilisi grappe, portreid, akte ja valmistatakse tulevasele diplomitööle joonistusi ja visandeid.

Kõikidel kursustel tehakse ka lühiajalisi joonistusi ning visandeid, on ette nähtud joonistamine mälu ja fantaasia järgi.

Joonistustundides on üliõpilased grupeeritud erialade järgi. Seega on võimalik arvestada erialade spetsiifikat nii tööplaanide koostamisel kui ka ülesannete täitmisel.

Olulist osa üliõpilaste joonistusoskuse arendamisel omab isikupärase väljenduslaadi kujundamine, kuid see peab toimuma realistliku stuudio raamides ja peab vastama kateedri joonistusmetoodilistele nõuetele.

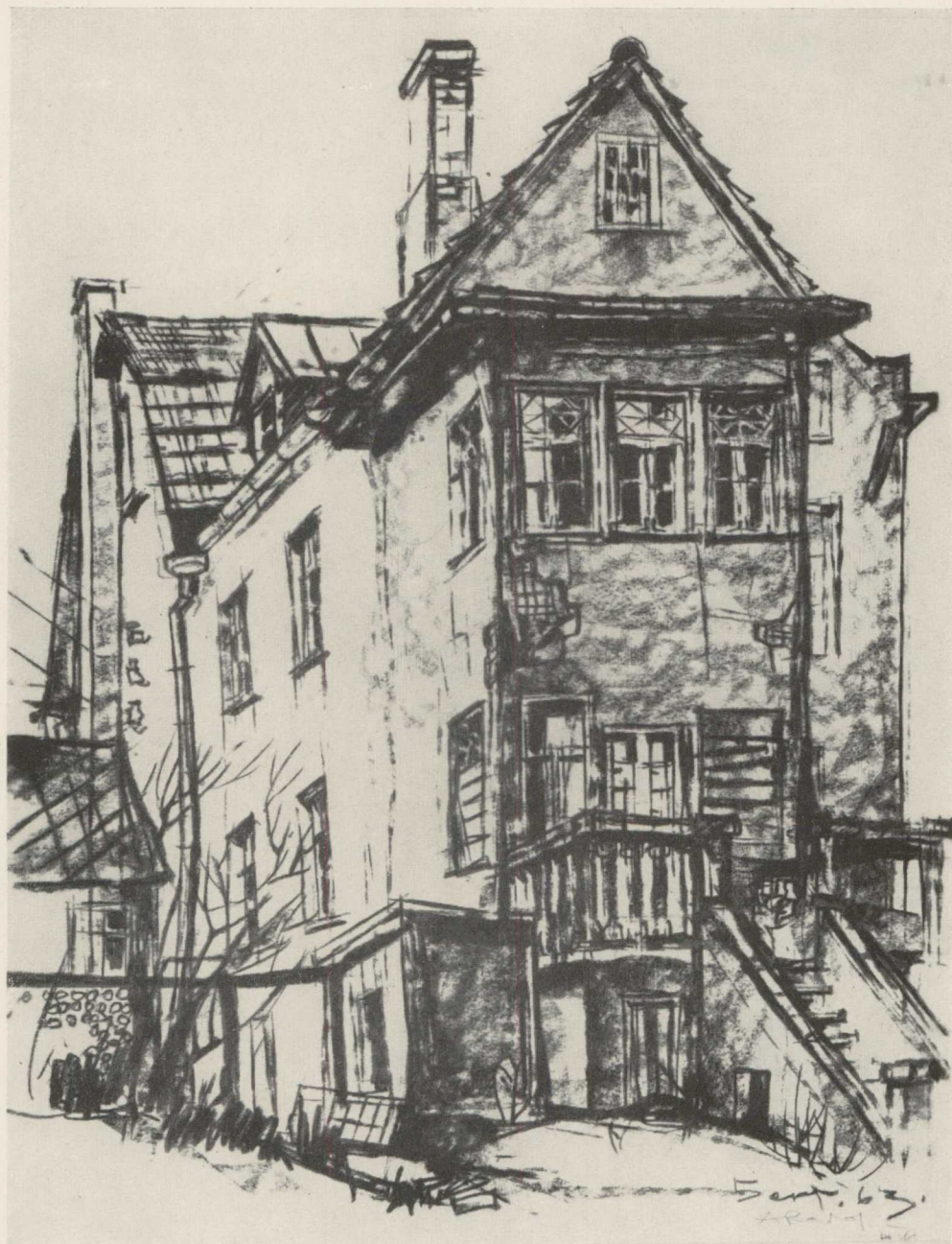
Tähtsat osa üliõpilaste joonistusoskuse arendamisel omab instituudi suvepraktika baas. Suvine õppetöö tööstuskeskustes, kolhoosides ja sovhoosides viib üliõpilased tihedasse kontakti meie tegelikkusega. Suvepraktika vältel koguvad üliõpilased rikkalikult vajalikku materjali talviseks kompositsioonialaseks õppetööks.

Instituudi järelkasvu eest hoolitseb ettevalmistuskursus, kus üheks põhiaineks on joonistamine.

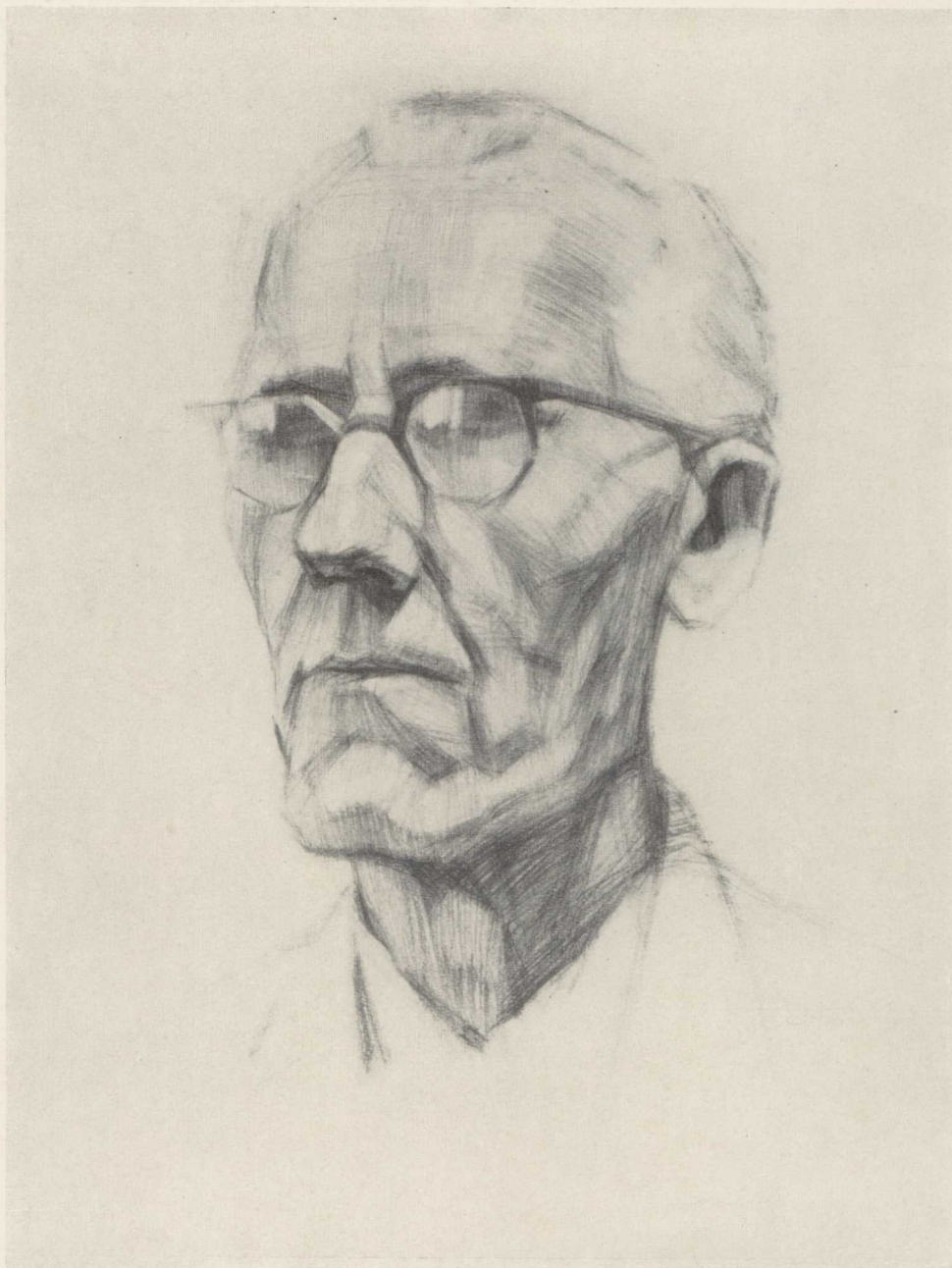
Õppetöö joonistamise alal on viimasel ajal saavutanud silmapaistva taseme. On selge, et tõsiseid loomingulisi edusamme saavutatakse ainult põhjaliku loodusestudio kaudu.

4. N. Volodin. Kipspea. II k. 1951.

5. A. Raid. Linnavaade. III k. 1963.

6. G. Leontjev. Pea. I k. 1962.

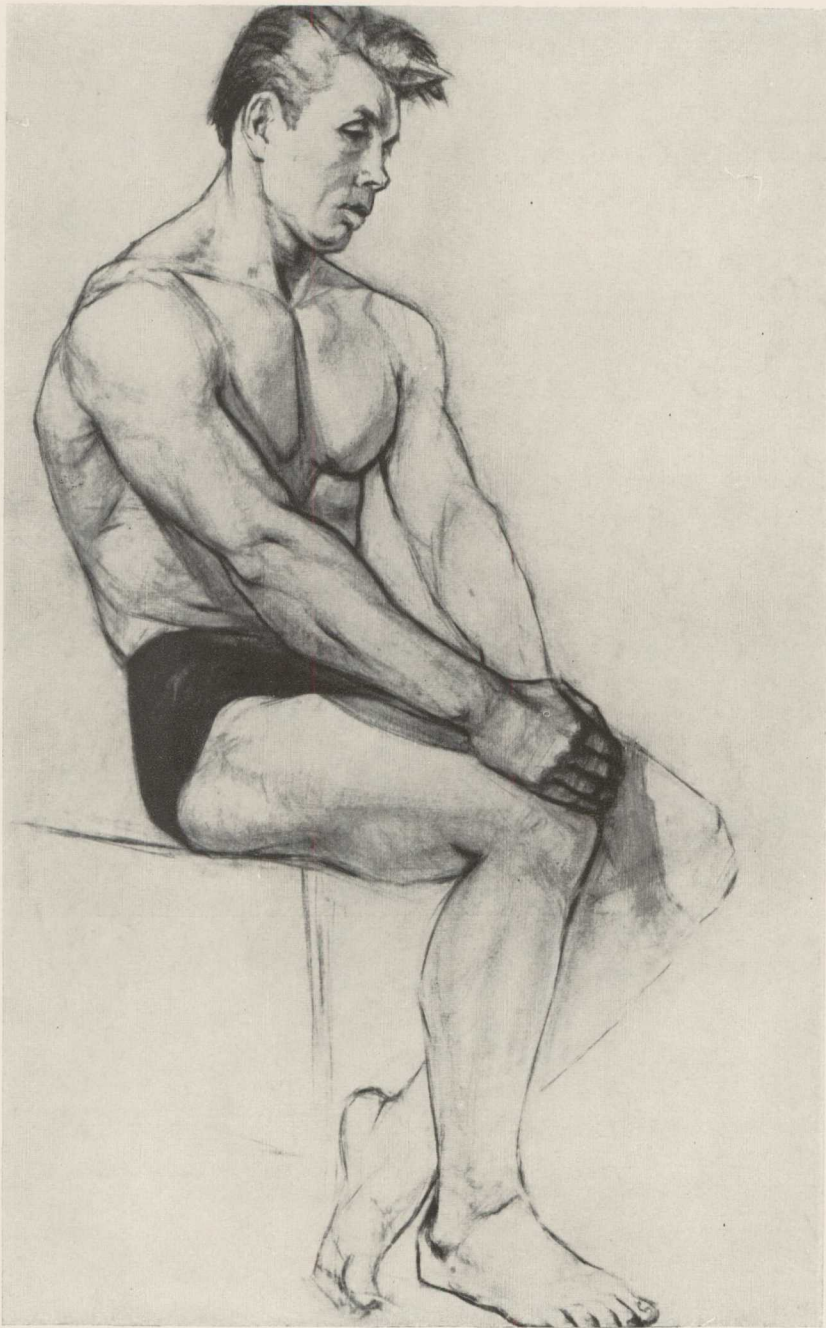
7. H. Mikiver. Portree kätuga. III k. 1963.

9. A. Uustalu. Riieatud figuur. IV k. 1960.

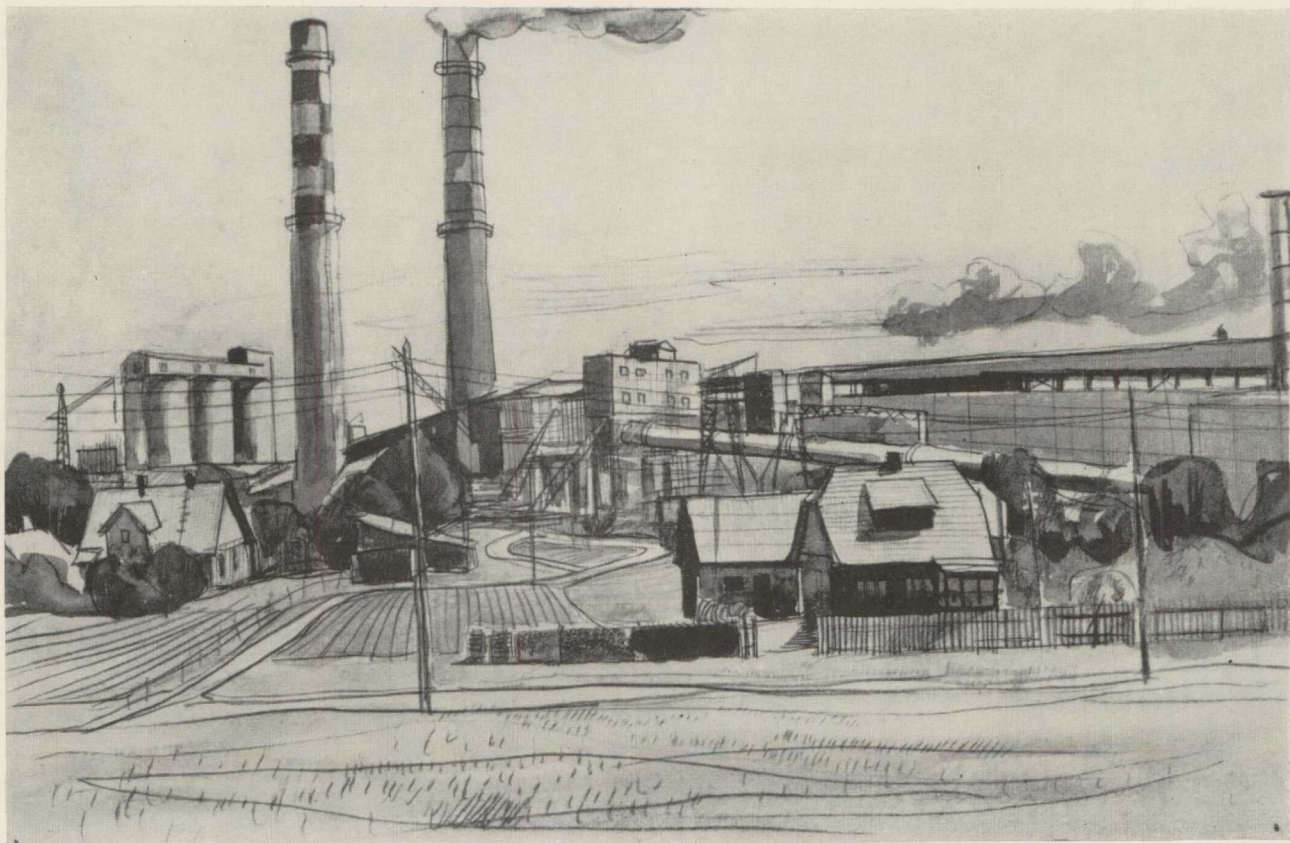

11. P. Sakk. Meesakt. V k. 1962.

12. A. Butussov. Kaksikfiguur. V k. 1963.

13. T. Laanemaa. Tsemenditehas «Punane Kunda». II k. 1963.

15. T. Pääsuke. Krokiid. I k. 1963.

MAAL JA TEATRIDEKORATSIOON

Juba instituuti astudes valivad üliõpilased kas monumentaal-dekoratiivmaali või teatridekoratsiooni eriala.

Kuni 1963. a. valmistas maali eriala ette peaaesjalikult maalikunstnikke tahvelmaali alal (figuraalkompositsioon, portree ja maastik). Alates 1963. a. sügisest võttis eriala monumentaal- ja dekoratiivmaali profiili.

Põhilisteks erialasteks õppeaineteks on joonistamine ja maalimine natuuri järgi. Kahel esimesel kursusel õpetatakse nii tahvelmaali kui ka monumentaal-dekoratiivmaali kompositsiooni põhialuseid. Alates kolmandalt kursuselt teostatakse vaid monumentaal-dekoratiiv kompositsioone mitmesugustes erinevates tehnikates, nagu sgrafiito, fresko, tempera, mosaiik, vitraaž jne. Kompositsiooniülesanded seostatakse konkreetsete ruumide ja ehitusobjektidega, nii et üliõpilased juba õppeülesannete lahendamisel oleksid kontaktis kaasaja elu nõuete ja vajadustega. Õppeaja viimasel semestril teostavad üliõpilased diplomitöö, mille teema ja ka teostustehnika oleneb objektist, kuhu kompositsioon on kavandatud. Vastavalt diplomitöö ulatusele ja võimalustele viiakse materjali kas terve töö või fragment kompositsioonist.

Seoses rahva esteetilise kasvatusena pidevalt laienevate nõuetega vajatakse ka kõrgema haridusega keskkooli joonistuse ja joonestuse õpetajaid. Selleks võtavad üliõpilased neljandal kursusel läbi pedagoogilised ained, millele järgneb pedagoogiline praktika.

Teoreetilistest distsipliinidest kuulavad üliõpilased kõiki kõrgemates koolides ettenähtud ühiskondlik-poliitilisi ja vastavaid kunstiteoreetilisi loenguid.

Täienduseks talvisele õppeperioodile toimub iga õppeaasta lõpul õppepraktika erinevates vabariigi rajoonides ja peale selle veel kahenädalane iseseisev praktika.

Monumentaalmaali lõpetajad on leidnud rakendamist mitmesugustel kujunduslikel aladel. Osa neist töötab Kunsttööstuste Kombinaadis, mõni ka pedagoogina. Viimaste aastate maali eriala lõpetajatest töötavad mitmed edukalt loomingulisel alal, esinedes pidevalt kunstinäitustel.

Maali kateedri juurde kuulub ka teatri eriala, kus saavad ettevalmistuse tulevased teatrikunstnikud. Esimesel kursusel erinevad teatri eriala üliõpilaste ülesanded vähe maali eriala üldistest

ülesannetest. Vanematel kursustel aga taotletakse nende maalis lihtsust ja dekoratiivsust. Materjalina kasutatakse temperat ja liimvärvi. Eriala kompositsioonilisteks ülesanneteks on sõna- ja muusikalavastuste dekoratsioonide ja kostüümide kavandid. Teoreetilistes ainetes võetakse läbi kostüümi, teatri- ja teatri-dekoratsiooni ajalugu. Et teatrikunstnik peab olema ühtlasi kaaslavastaja, tutvutakse ka režii põhialustega. Praktilisi kogemusi teatritöökaks omandavad üliõpilased suvisel tootmis-praktikal teatri töökodades. Kuna osutus, et sellest üksi on vähe praktiliseks tööks teatris, siis on viimastel aastatel õppetöö läbi viidud tihedas kontaktis teatritega: õppeülesanneteks vanematel kursustel, samuti diplomitöödeks on olnud lavastused teatrite jooksvast repertuaarist. Sealjuures teevad üliõpilased läbi kõik tööetapid, alates koostööst lavastajaga esimeste visandite valmistamisel ja lõpetades valmisdekoratsioonide monteerimisega laval ja nende valgustamisega.

Suurem osa teatri eriala lõpetajaist on suunatud tööle teatritesse. Käesolevast sügisest alates on kõik eesti teatrite koosseisulised kunstnikud Kunstiinstituudi kasvandikud, kui välja arvata kaks vanema põlvkonna kunstnikku.

Teatri eriala lõpetajad töötavad kunstnikena ka televisioonis ja kinostuudios. Viimastel aastatel on eriala profiili laiendatud ja õppekavasse on võetud kujunduslikud ülesanded. Tänavu kevadel andis instituut esimese lõpetaja sellel alal. Tema diplomitööks oli Tallinna Kaubamaja vaateakende kujundus. Tulevikus on õppekavas ette nähtud ka televisiooni- ja filmilavastuste kujunduslikud ülesanded.

16. K. Polli. Valutehas «Võit». Õli. 1951.

17. A. Johanson. Rehepeks mõisas. Òli. 1953.

18. N. Kormašov. Õhtu Kihnul. Õli. 1957.

19. I. Nesõnov. Töömõrski ees kodanlikus Eestis. Õli. 1956.

21. H. Viires. Kalurikolhoosis. Õli. 1959.

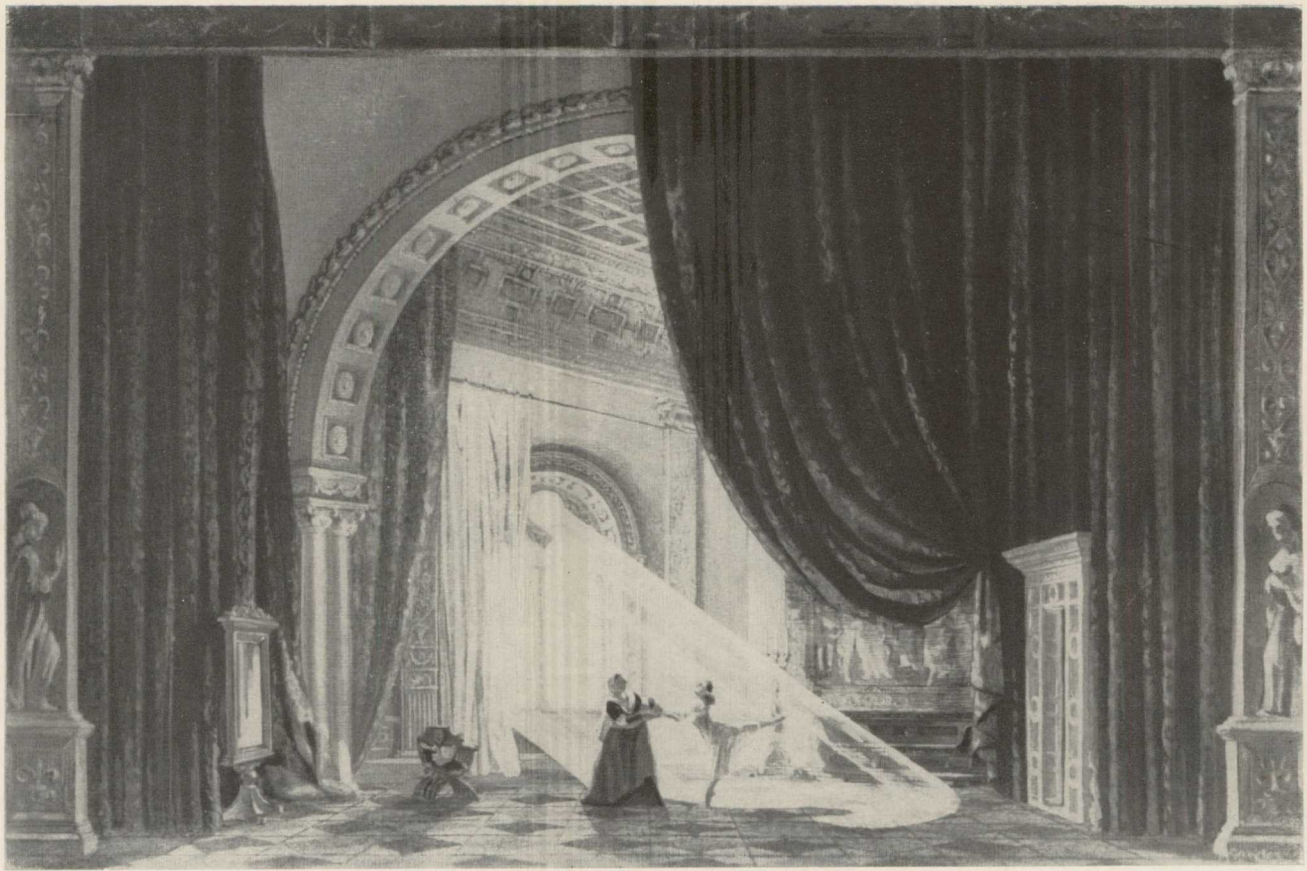

23. D. Gofman. Fragment seinamaalist «Rahu». Fresko. 1962.

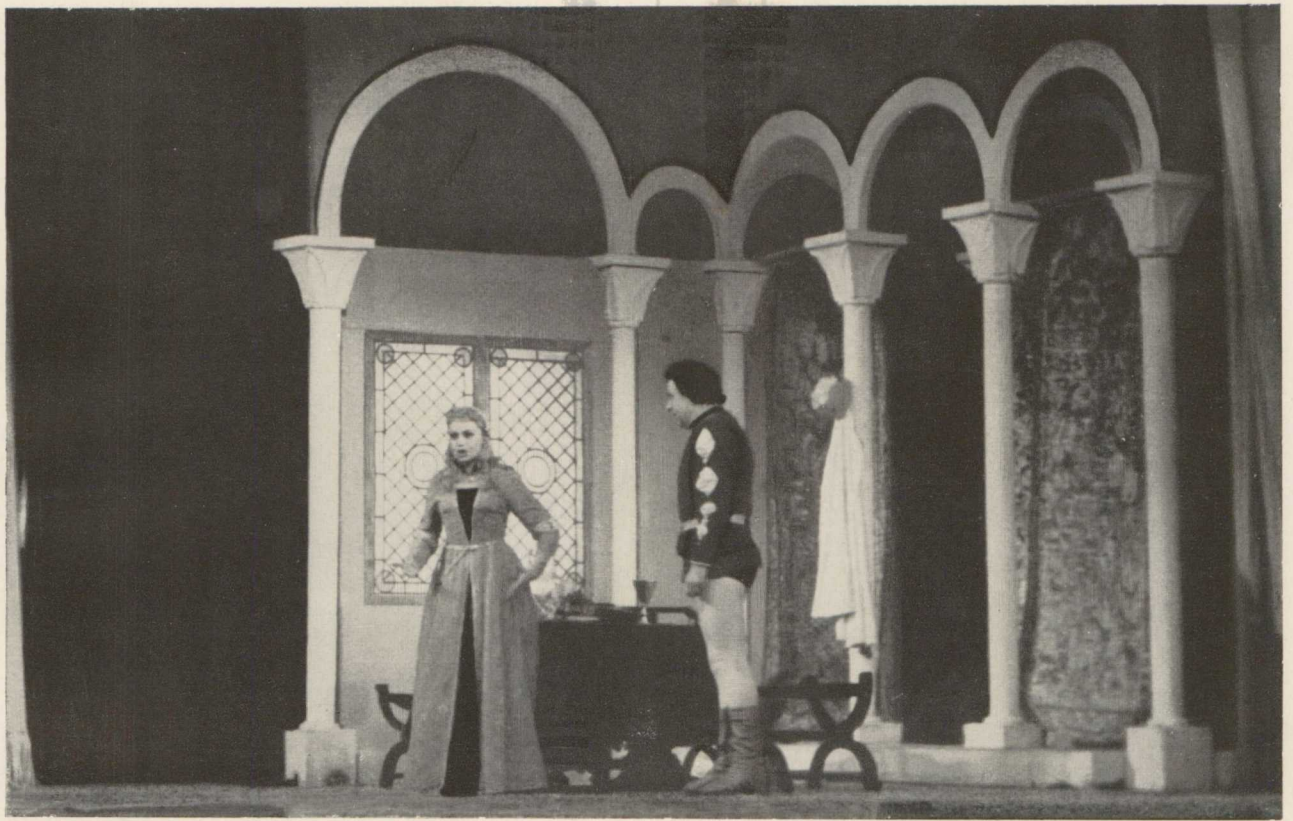

24. E. Renter. Dekoratsioonikavand A. Glasunovi balletile «Raimonda». 1951.

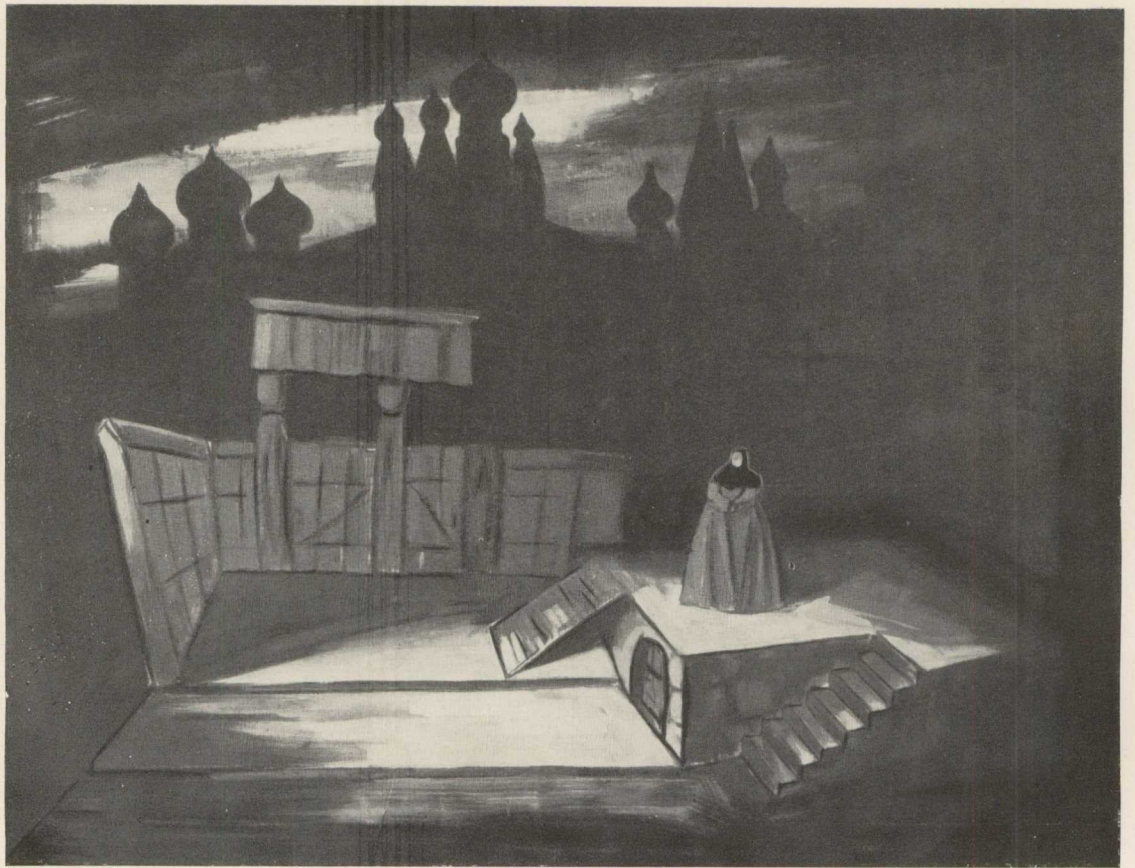
25. G. Sander. Dekoratsiooni- ja kostüümikavandid S. Prokofjevi balletile «Romeo ja Julia». 1955.

26. H. Uustalu. Dekoratsiooni- ja kostüümikavandid W. Shakespeare'i näidendile «Eksituste komöödia». 1960.

27. L. Pihlak. Dekoratsiooni- ja kostüümikavandid
D. Šostakoviči operile «Katariina Izmailova». 1964.

SKULPTUUR

Skulptuuri eriala valmistab ette kujureid, kes oleksid suutelised töötama monumentaal-dekoratiivplastika kõigil aladel.

Õppetöö kestus on viis aastat, kusjuures kaks viimast semestrit on ette nähtud diplomitööks.

Kevadsemestri lõpul viibivad üliõpilased õppepraktikal.

Praktilistest kunstiainetest õpetatakse joonistamist, skulptuuri ja kompositsiooni, kusjuures õppejõu poolt juhendatavate tundide kõrval on kõigil kursustel ette nähtud tunnid iseseisvaks tööks.

Õppeaja vältel toimub paralleelselt õppetööga ka tootmisõpetus. Suvise õppepraktika ajal kogutakse materjali kompositsiooni-alaseks tööks.

Lisaks eeltoodule õpetatakse III ja IV semestril materjali tehnoloogiat, kahel esimesel semestril šrifti kui dekoratiivplastikale vajalikku õppeainet. Tsükлина võetakse läbi ohutustehnika. Nelja semestri vältel õpetatakse arhitektuuri põhialuseid. Kujutava geomeetria, perspektiivi ja plastilise anatoomia kursus jaguneb kolmele semestrile.

Et anda üliõpilastele ettevalmistus õpetaja kutseks, on IV kursuse õppeplaanis pedagoogika ja õpetamise meetodika tunnid, kuna V kursuse esimesel semestril on üliõpilased koolides pedagoogilisel praktikal. Sama eesmärgiga on õppeplaani lülitatud õppepraktika ajal ka akvarelli õpetamine.

Teoreetilised distsipliinid, nagu NLKP ajalugu, marksistlik-leninlik filosoofia, kunstiajalugu ja muud üldarendavad õppeained, nagu võõrkeel ja kehaline kasvatus, võetakse läbi samas mahus ja ulatuses kui teisteski erialades.

Erilist rõhku pannakse kompositsiooni õpetamisele kui loovale distsipliinile. See toetub modelleerimisel omandatud realistlikule käsitusele, kaasaegsete elunähtuste sügavale tunnetamisele, sisu ja vormi ühtsusele.

Vastavalt kaasaja dekoratiiv-monumentaalplastika nõuetele suunatakse üliõpilased kompositsioonis suurema väljenduslikkuse, üldistuse, lihtsuse ja ansamblitunnituse omandamisele.

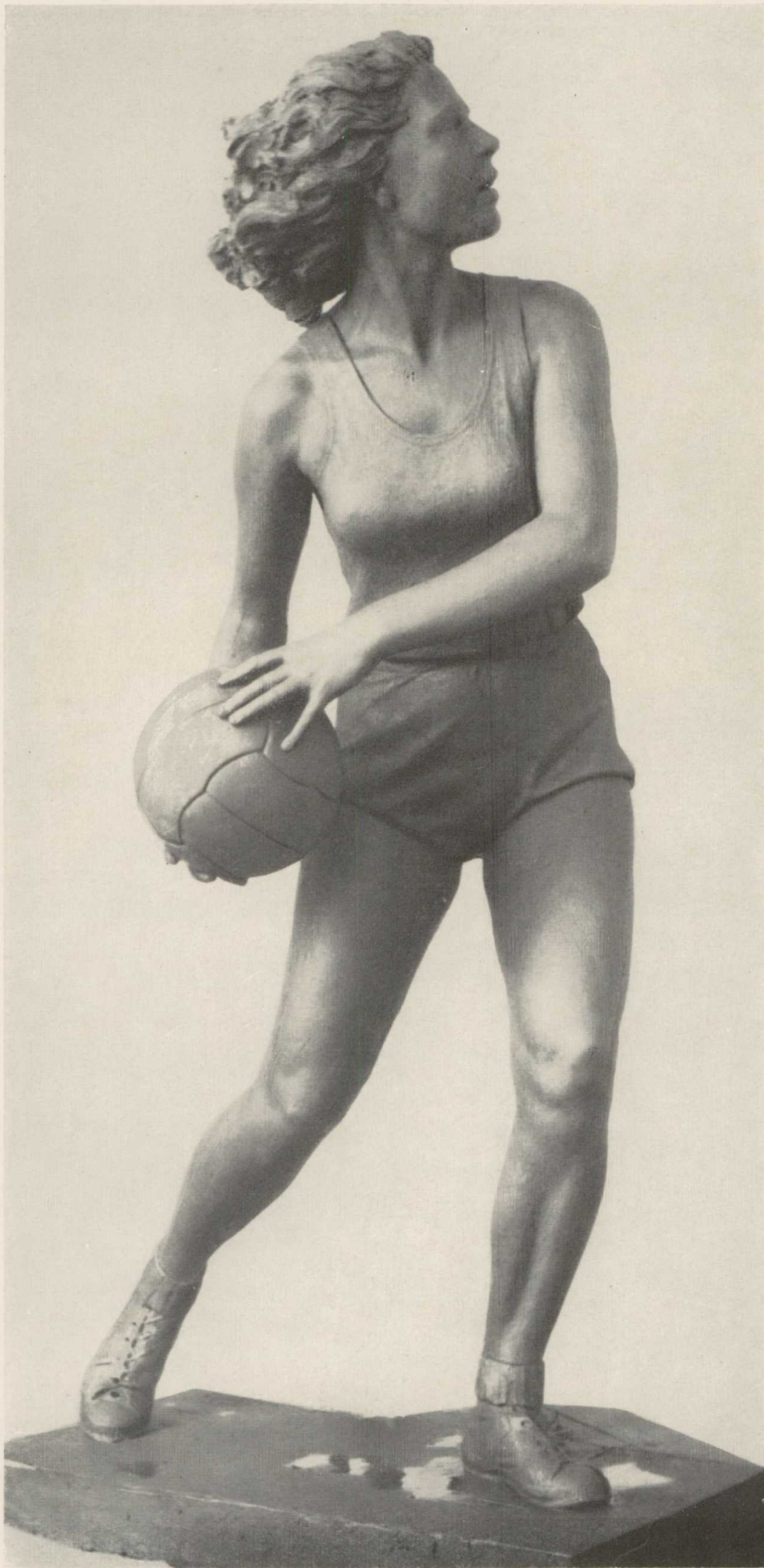
Valitseb püüdlus teostada kompositsiooniülesandeid võimalikult konkreetsel aadressil ja komplekselt.

Tootmisõpetuses hakkab omandama suuremat osatähtsust praktiline tutvumine kõigi peamiste skulptuuritehnikate ja -materjalidega, nii traditsiooniliste kipsivalu ja mitmesuguste vormimisvõtetega, kivi- ja puiduraiumise, keraamika ja metalli-

valuga kui ka uuemate menetlustega (plastmassid, kunstkiivid jne.). Nagu joonistamises, skulptuuris ja kompositsioonis, reserveeritakse üliõpilastele ka töötamisel materjalides küllaldaselt aega iseseisvaks tööks. Selle suunaga õppeprotsessis arendatakse üliõpilastes initsiatiivi ja valmistatakse neid paremini ette iseseisvaks loominguliseks tööks.

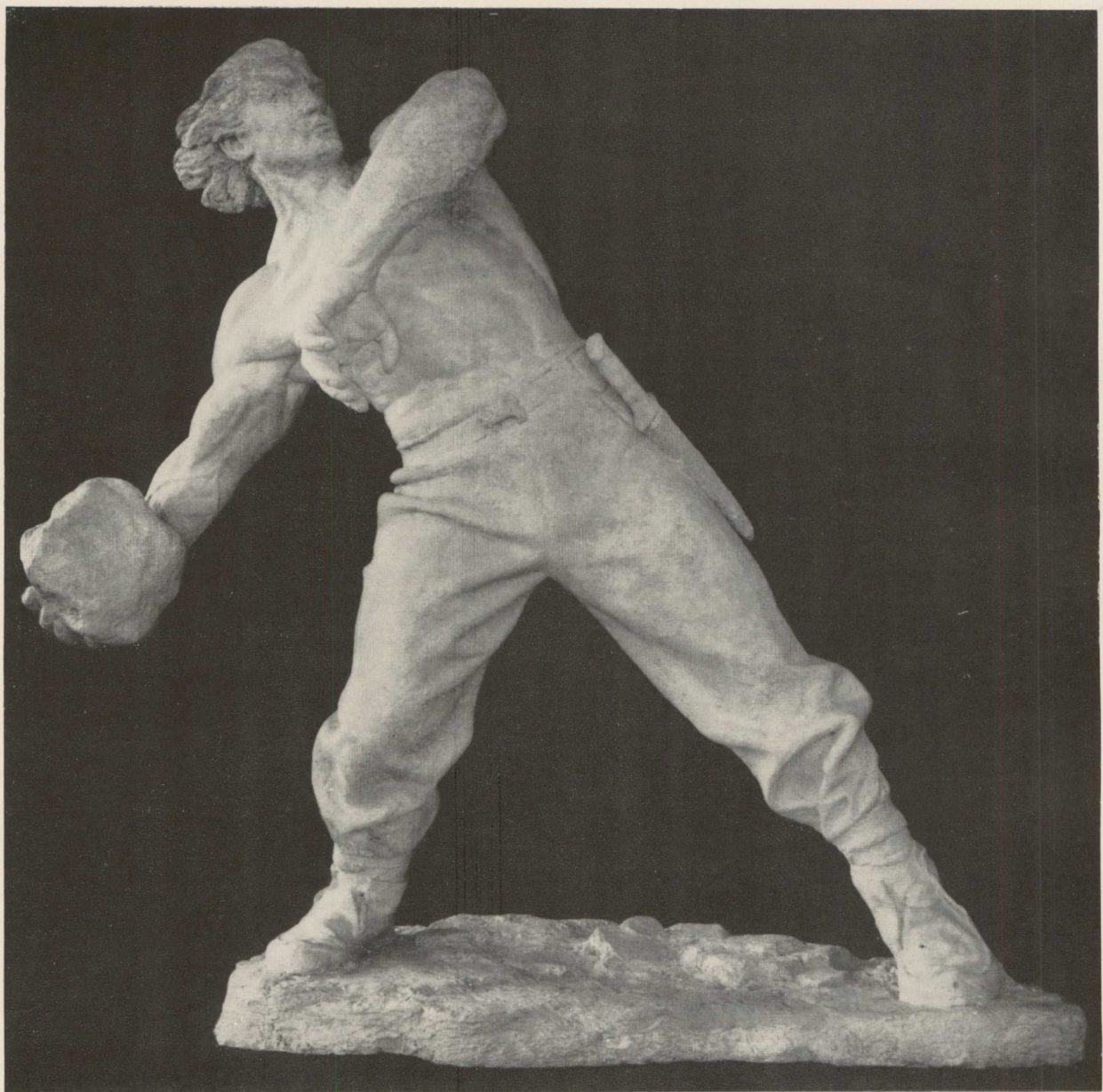
28. O. Männi. Vürst Vjatško ja Meelis Tartu kaitset. Kips. 1950.

29. E. Taniilo. Korvpallur. Kips. 1952.

30. R. Kuld. Sõudjad. Kips. 1962.

31. R. Buddel. Kalevipoeg. Kips. 1959.

32. A. Jaanimäe. Saare naised. Kips. 1962.

33. R. Veeber. Kalurid. Diplomitöö kavand. Kips. 1962.

34. M. Pitser. Mahtra sõda. Reljeef. Kips. II k. 1961.

GRAAFIKA

Graafika eriala valmistab ette kunstnikke-graafiku.d. Tänapäeval, kus kunstiliigid on tugevalt diferentseerunud, osutub otstarbekaks kunstniku spetsialiseerumine mõnele kunsti kitsamale alaliigile. Nii jaguneb graafika sellisteks erialadeks, nagu raamatukujundus, plakat ja tarbograafika. Täieliku kursuse lõpetajad peavad aga tundma kõiki eelmärgitud alasid ja samuti arvukaid graafilisi tehnikaid, nagu kõrgtrükk (linool- ja puulõige), sügavtrükk (kuivnõel, ofort, akvatinta jne.) ja lametrükk (litograafia).

Õppeprotsess kestab viis aastat, kusjuures kümnes semester on ette nähtud diplomitööks. Iga kevadsemestri lõpul toimub vabariigi eri rajoonides ja tööstusettevõtetes üliõpilaste suvepraktika, selleks et nad saaksid õppeaja vältel tutvuda rahvamajanduse mitmesuguste külgedega.

Kahel esimesel kursusel toimub õppetöö ühiste plaanide järgi. Kolmandast kursusest peale algab spetsialiseerumine vastavalt üliõpilaste kalduvustele ja huvidele kitsamal erialal. Graafiliste tehnikatega hakatakse tutvuma juba esimesel kursusel (sügavtrükk ja lametrükk), teisel kursusel järgneb linool- ja puulõige. Alates kolmandast kursusest teostavad kõik graafika eriala üliõpilased suvepraktikate vältel loodud joonistuste alusel vaba-graafilisi lehti. Töö viiakse tehnikasse instituudi vastavates töökodades, vilunud meistrite juhendamisel,

Praktilistest kunstiainetest on esikohal joonistamine ja maalimine (akvarell). Loomingulise fantaasia arendamisel ja iseiseisva töö väljakujundamisel on suur tähtsus kompositsiooni õpetusel, mis toimub kogu õppeaja vältel.

40 aastat tagasi loodi Riigi Kunsttööstuskooli graafika eriala juurde õppetrükikoda. Seda on aeg-ajalt täiendatud uute kirjade ja trükimasinatega ja sellisena on Kunstiinstituut praegu ainuke NSV Liidu kõrgem kunstioppeasutus, kus graafika erialal on oma õppebaas. Olemasolev trükibaas tagab õppeülesannete kompleksse läbiviimise alates ideekavandist kuni valmis raamatuni ja plakatini. Trükitehnika spetsiifikate ja tehnoloogia tundmaõppimiseks õpetatakse kolmandal kursusel polügraafiat, millele järgneb veel neljanädalane tootmispraktika kas Riiklikus Kirjastuses või vastavates rahvamajanduse ettevõtete reklaami- ja informatsioonibüroodes. Tähtsat kohta graafika erialal omab kirjadeõpetus. Meie vabariigi kirjakultuur on võitnud üleliidulise tunnustuse.

Graafika eriala lõpetajad saavad ka vajaliku pedagoogilise ettevalmistuse.

Teoreetilistest distsipliinidest võetakse läbi kõik kõrgemates koolides ettenähtud ühiskondlik-poliitilised õppeained ja võõrkeel. Neile lisanduvad veel kunstiinstituudile omased nii teoreetilised kui praktilised distsipliinid.

Aastate jooksul tehtud töö tulemused on kõikjal näha. Graafika eriala lõpetajad töötavad edukalt kirjastuste ja ajakirjade kunstiliste toimetajatena, Rahvamajanduse Nõukogu erinevates ettevõtetes, mitmesugustes kaubandusgraafika büroodes jne. Nad töötavad tulemusrikkalt raamatukujundajatena, illustreeritena, plakatistidena ja vabagraafikutena. Meie noorte graafikute loomingut on demonstreeritud instituudi väljapanekutel Londonis, Pariisis, Leipzgis jm.

Kompositsioone, mis valmivad nii kursuse- kui ka diplomitöödena, s. o. poliitplakatid, raamatukujundused jne., on tihti paljundatud asutuste ja ettevõtete poolt massitiraažis. Vabagraafilistest diplomitöödest omavad mitmed seeriad püsiva väärtuse ja kindla koha nõukogude eesti kunstis.

Palju tähelepanu osutatakse üliõpilaste iseseisvale tööle. Tähtsa koha erialastesse probleemidesse süvenemisel omab ka osavõtt Üliõpilaste Teadusliku Ühingu tööst.

35. V. Tolli. Leht sarjast «Kalapüük Kihnu Saarel». Ofort. 1953.

36. I. Torn. Leht sarjast «Eesti kodanluse ikke all». Akvatinta. 1955.

37. P. Ulas. Leht sarjast «Risti ja mõõgaga». Autolitograafia, 1959.

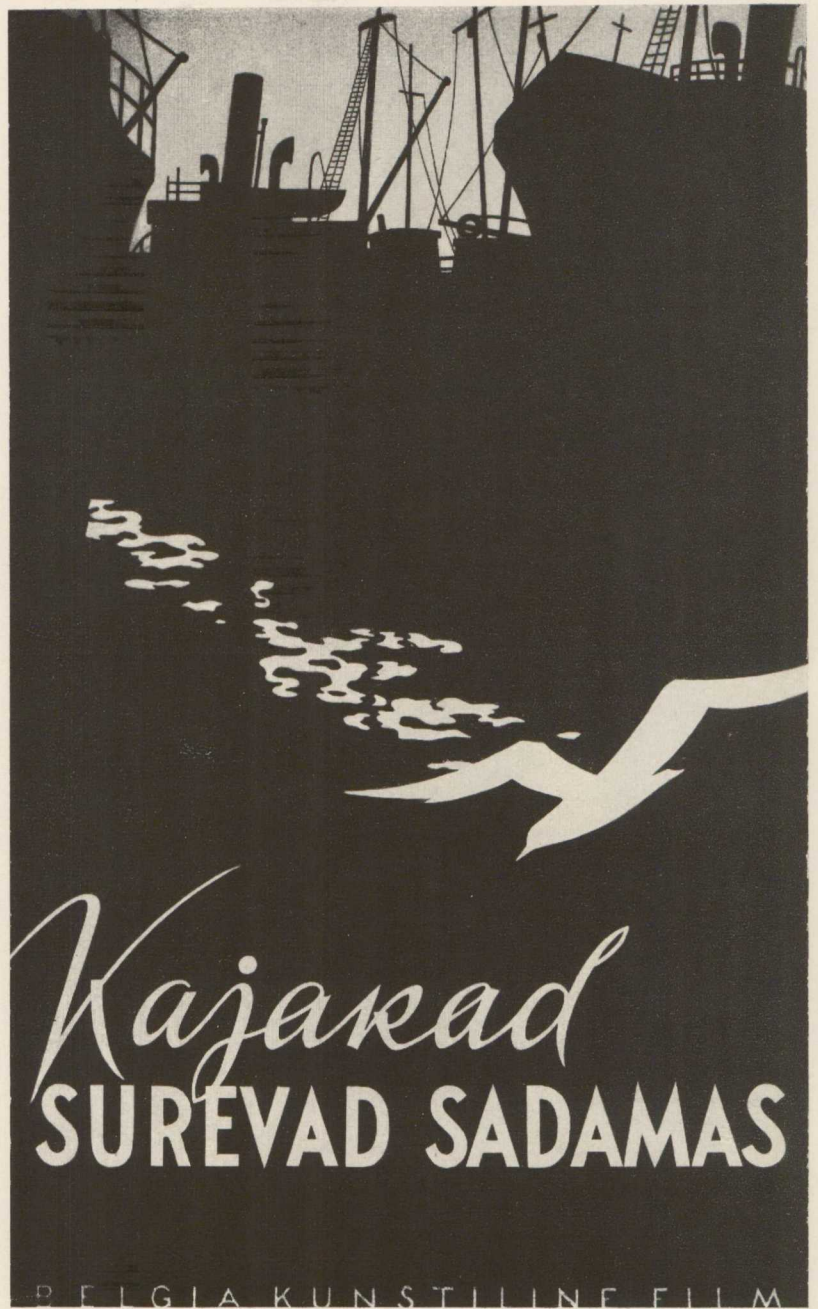
39. Õ. Eelma. Leht sarjast «Kolhoosinoored». Autolitograafia, 1962.

38. J. Lössogorski. Leht sarjast «Põlevkivikaevurid». Kuivnõel. 1960.

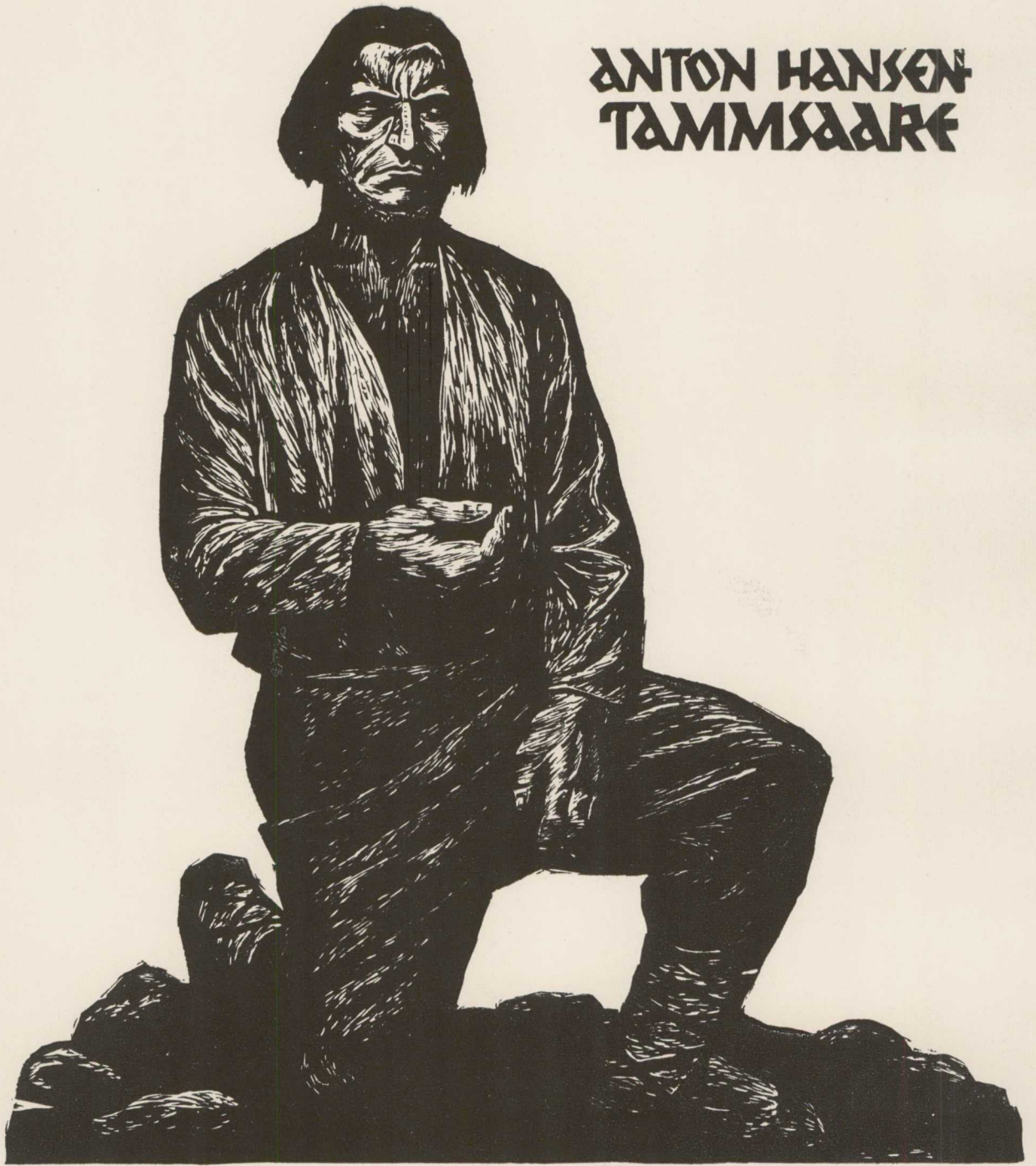

EI TOHI KORDUDA!

ANTON HANSEN
TAMMSAARE

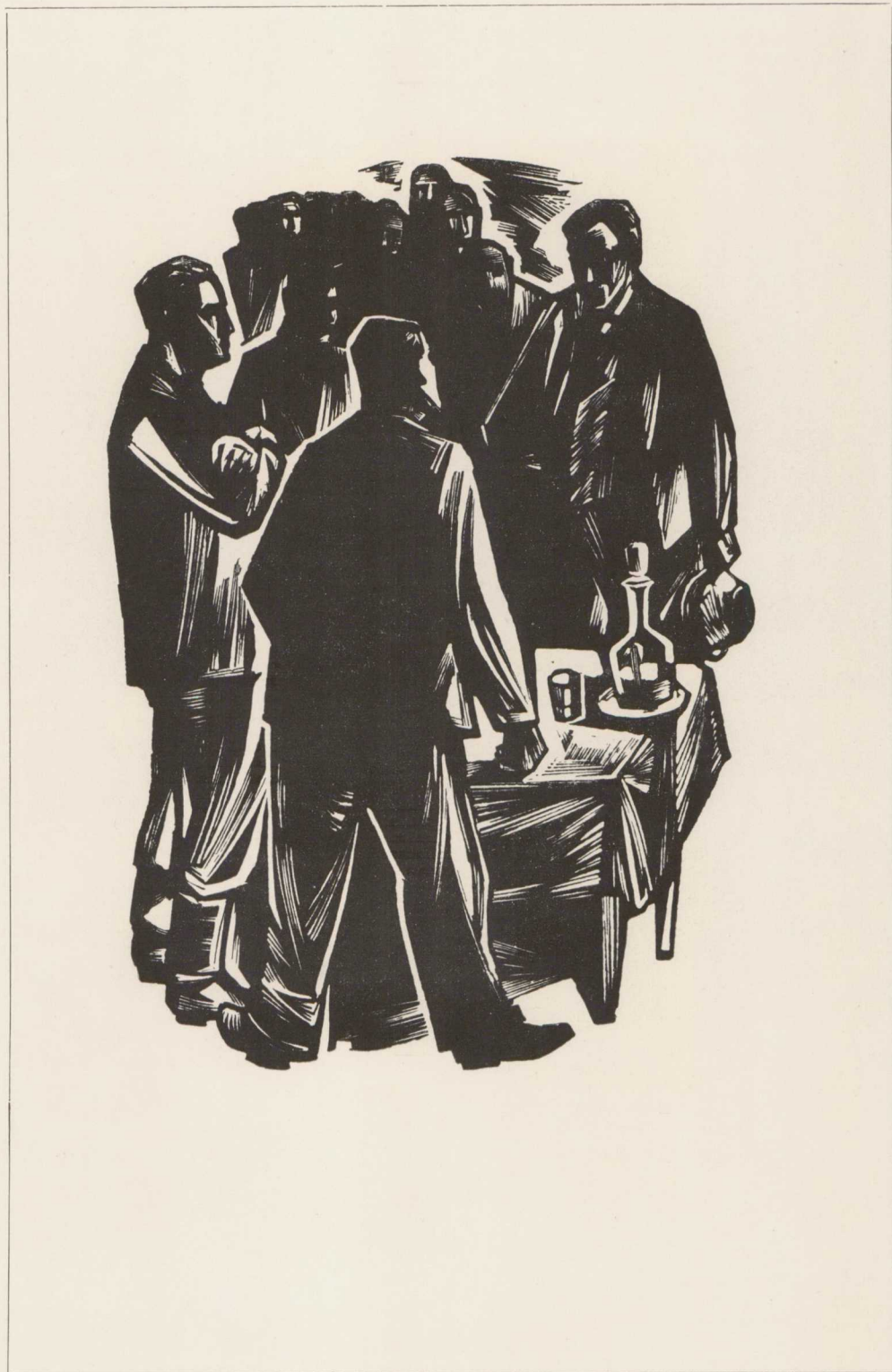
TÕDE JA ÕIGUS

45. H. Laretei. Vahetiitel W. Shakespeare'i draamale «Hamlet». Puugravüür. 1959.

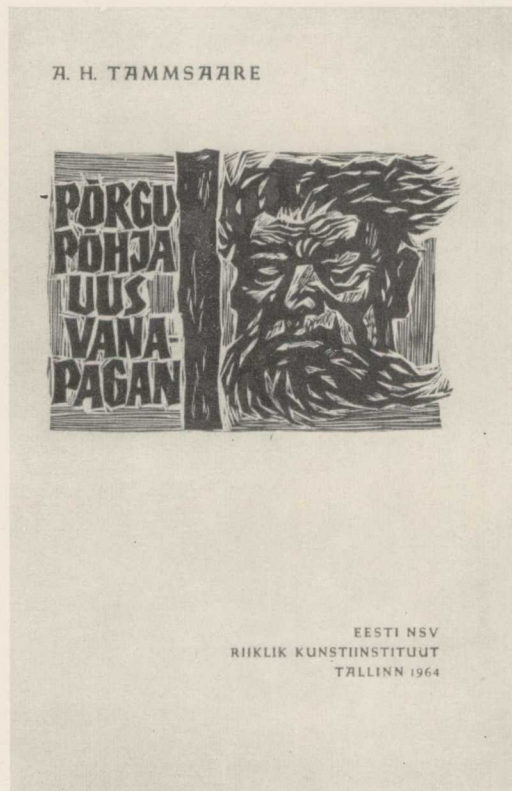
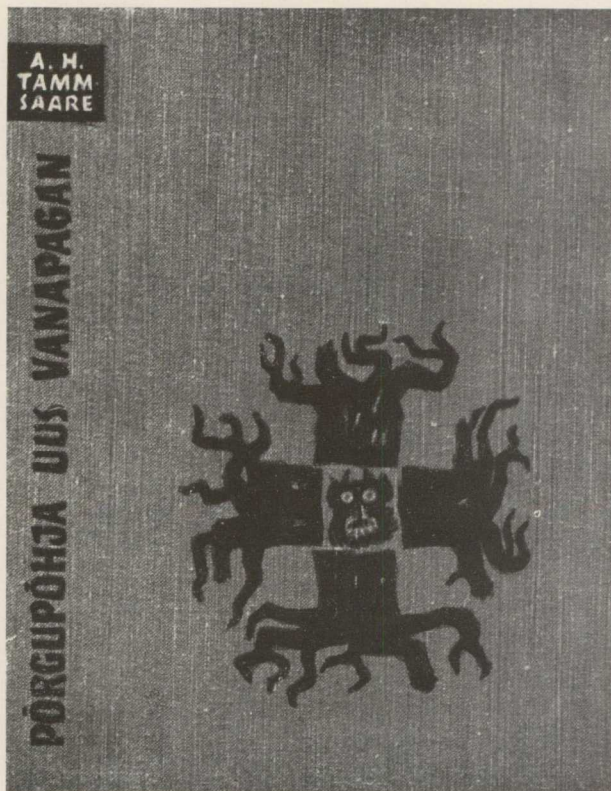
46. R. Koik. Illustratsioon J. Smuuli teosele «Muhulaste imelikud juhtumised Tallinna laulupeol». Puugravüür. 1962.

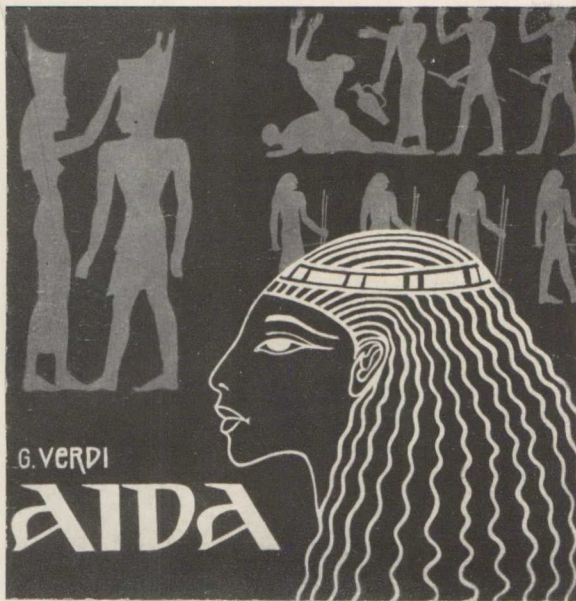

47. H. Arrak. Illustratsioon R. Sirge romaanile «Maa ja rahvas». Puugravüür, 1963.

48. J. Klõšeiko. Raamatukujundus A. H. Tammsaare romaanile «Põrgupõhja uus vanapagan». Umbrispaber, köide ja tiitelleht. Linoollõige. 1964

49. I. Raudsepp. Heliplaadi ümbrik. II k. 1962.

50. V. Savranski. Heliplaadi ümbrik. II k. 1964.

51. A. Mesikäpp. Reklaamleht. IV k. 1963.

EESTI NSV KOHALIKU MAJANDUSE MINISTEERIUM

Eesti NSV Kohaliku Majanduse Ministee-
riumi ettevõtted toodavad rikkalikult valikus
keraamilisi majapidamisnõusid ja kunstke-
raamika tooteid nagu piima- ja mahla-
kannusid, serviisikasse, likööri- ja veini-
serviise, dekoratiivaldrekuid, figuure, mit-
mesuguse kujuga seina- ja lauavaase jne.
Esemed valmistatakse Eestis leiduvast ras-
keltulavast savist ja põletatakse tempe-
raatuuril 1050—1100° C, mis tagab nende
tugevuse ja veetiheduse.
Keraamikatooteid kujundavad vastava ette-
valmistusega tarbekunstnikud ning nende

kaunistamiseks kasutatakse mitmesuguseid
angoobe ja glasüre, nagu läbipaistvaid,
tumedaid, pastell-, kraklee-, lüster- jt. gla-
suure.
Keraamilised majapidamisnõud on vastu-
pidavad, hügieenilised ja praktilised. Kunst-
keraamika tooteid tuntakse hinnatud ser-
viisi- ja dekoratiivesemetena.

NÄGUS KERAAMIKA ON EHEKS IGALE KODULE!

KERAAMIKA TOODAB: TOOSTUSKOMBINAAT
«JÕGEVA» JÕGEVA, V. KINGISSEPA 91

52. A. Mesikäpp. Reklaamplakat. III k. 1962.
 53. D. Paalamäe. Postmargi kavand. V k. 1963.
 54. A. Mesikäpp. Õnnesoovikaart. IV k. 1964.

*Tööraha rahvusvahelise solidaarsuse
 päeva 1.mai puhul teevitab Teid*

EESTI NSV RIIKLIK KUNSTIINSTITUUT

KUNSTILINE TEKSTIIL JA KOSTÜÜM

Kunstilise tekstiili ja kostüümi eriala on loodud 1944. aastal. Siin valmistatakse ette tekstiilikunstnikke ja moekunstnikke. Üliõpilased võtavad ühiselt läbi joonistamise, akvarellmaali, kitsama eriala piires kompositsiooni, töö materjalis, tehnoloogia, erialase ajaloo ohutustehnika ja tootmise organiseerimise. Võrreldes teiste tarbekunsti erialadega, puudub skulptuuri õpetamine, akvarellitunde on aga tunduvalt rohkem. Selle korrektiivi tingib eriala iseloom. Õppeaja kestvus on 5 aastat. Statsionaarsele õppetööle instituudis lisandub suvekuudel iga-aastane tööstuspraktika käitises, moemajas ja moeateljeedes. Kunstilise tekstiili eriala tehniline baas on loodud põhiliselt aastail 1944—1950. Formaalselt toetub eriala 1917. a. põhikirjaga loodud RKTK naiskäsitöö hiljem tekstiili õppetöökoolile, kuid profiili diametraalse erinevuse tõttu on ta sisuliselt täiesti uus eriala. RKTK naiskäsitöö õppetöökoolis oli rõhk asetatud tikandile, kuna kudumine toodi sisse väikeses ulatuses alles 1940. aastal. ENSV Riikliku Kunstiinstituudi kunstilise tekstiili erialas on pearõhk asetatud kudumisele, kuna tikandiõpetus on üle viidud moe ehk kunstilise kostüümi erialale.

1944. aastal soetatud soome kudumisteljed, millele 1950. aastal liitusid žakaarteljed, võimaldavad kangakudumise teooria kõrval praktiliselt tundma õppida kangaste loomist ja kõige erinevamaid kudumistehnikaid. Uue dekoratiivtekstiili tehnikana lülitus õppeplaani käsitrükk. Tihenenud kontakt vabariigi tekstiilitööstusega, eeskätt käitise «Punane Koit» lubab materjali viia üliõpilaste kavandeid (trükk ja žakaar) ka jooksva tööstustoodangu tingimustes.

Eriala profiili kuulub eeskätt interjööri seotud dekoratiivtekstiil, nagu näiteks portjäärid, mööblikangad, põranda-, sein- ja kattedaivad, linikud jne. Kahel esimesel kursusel on tähelepanu koondatud üksikeseme — olgu see linik, kangas või vaip — kavandamisele. Kolmandast kursusest alates võetakse kavva esemete ansambliilise lahenduse ülesanded, mis algavad üksikruumist ja ulatuvad terve korteri või asutuse tekstiili-ansambli lahendusteni. 1960-ndatest aastatest alates kaasneb iga üksikeseme kavandile ka ruumikujunduse projekt, mis näitab tekstiilide ja ümbruse omavahelist suhet ja seost. Kunstilise tekstiili eriala tööd paistavad silma arenenud värvikutuuriga, nad näitavad pinnakompositsiooni head valdamist ning üliõpilaste oskust luua sisutihedaid lahendusi.

Osa üliõpilaste kompositsioonidest viiakse nende endi poolt ka materjali. Lõpetajad leiavad rakendamist loovkunstnikena ning kunstiliste juhtidena vastavates tekstiilikäitistes.

Kunstilise kostüümi ehk moe eriala loodi esmakordselt Eestis ja ühtlasi Nõukogude Liidus 1944. aastal. Siin valmistatakse ette moekunstnikke, kelle arenenud maitse ja kõrge professionaalne joonistusoskus on taganud meie moekunstnikele juhtiva positsiooni Nõukogude Liidus ilmuvate moeajakirjade kujundamisel. Kompositsioonilise ettevalmistuse kõrval saavad moeala lõpetajad piisavalt praktilisi teadmisi õmblustehnika ja juurdelõikuse, tikandi ja silmuskoe, käsitrüki ja batika alal.

Kompositsiooni raames algab õppetöö rõivastuse üksikartiklite ja kangamustrite loomisega. Sellele kaasneb moeajakirja lehekülje kujundus. Edasi avardub ülesannete ulatus brošüüride ja moeajakirjade komplekssete lahendusteni. Teemad nomenklatuur algab üsikkleidist ja mantlist ning kasvab üle rõivakomplektide loomiseni, kus antakse ka peakatete ning vähemas ulatuses nahkalanterii ja jalatsite kujundus. Varasematel aastatel viljeldi moe erialal lava-kostüümide kujundust, mis aga 1950-ndate aastate keskel läks üle teatridekoratsiooni erialale.

Kunstilise kostüümi eriala lõpetanud töötavad moeateljeede kunstiliste juhtidena, tekstiilitööstuste ja õmblusvabrikute kunstnikena ning kunstiliste juhtidena, erialaste koolide ja tehnikumide õppejõududena. Eriala lõpetanud kunstnikest on komplekteeritud Tallinna Moemaja kunstnike kaader, kelle abiga kirjastatakse mitte ainult eesti, vaid ka vennasvabariikide moeajakirju.

55. M. Põlluaas. Siidtrükikangas. 1957.

56. M. Tšesnokov. Dekoratiivkangas. 1960.

57. K. Tilk. Väike piltvaip. 1963.

58. E. Nerva. Trükitud dekoratiivriie. 1961.

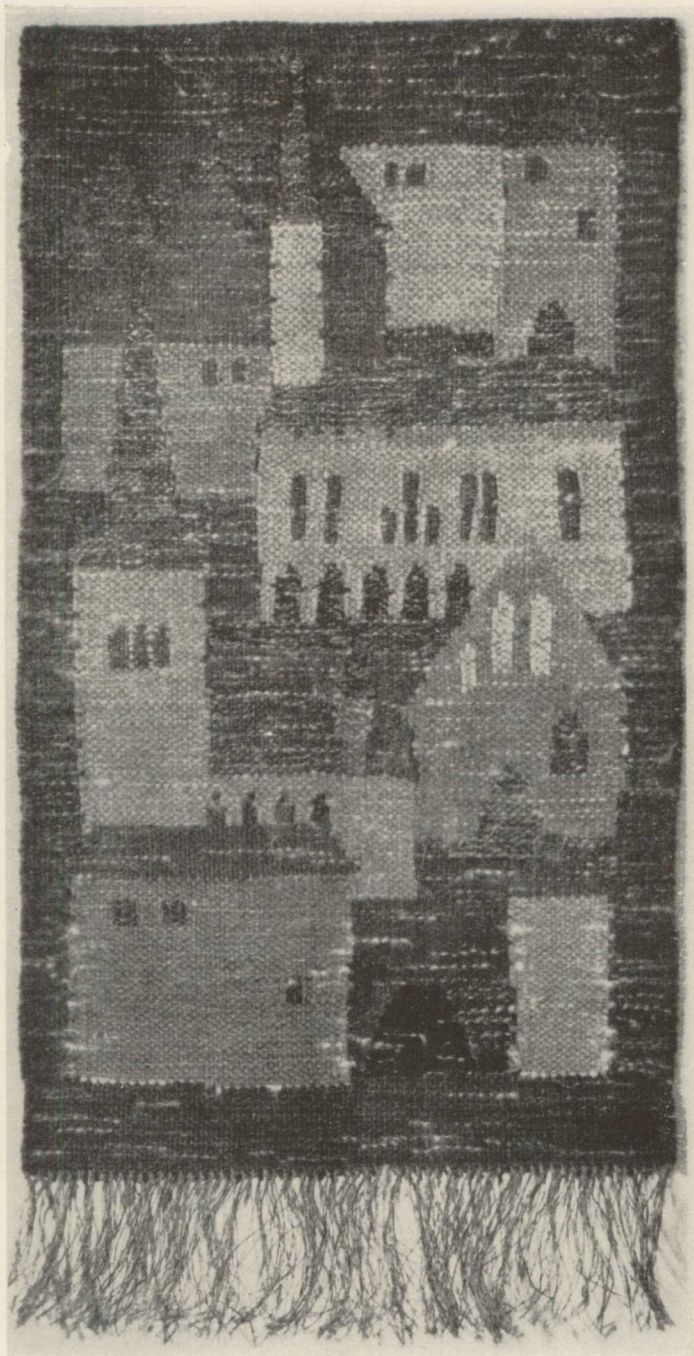

59. L. Jaama. Dekoratiivkangas. 1961.

60. S. Berezina. Dekoratiivkangas. 1963.

61. M. Pajumaa. Trükikangad. 1963.

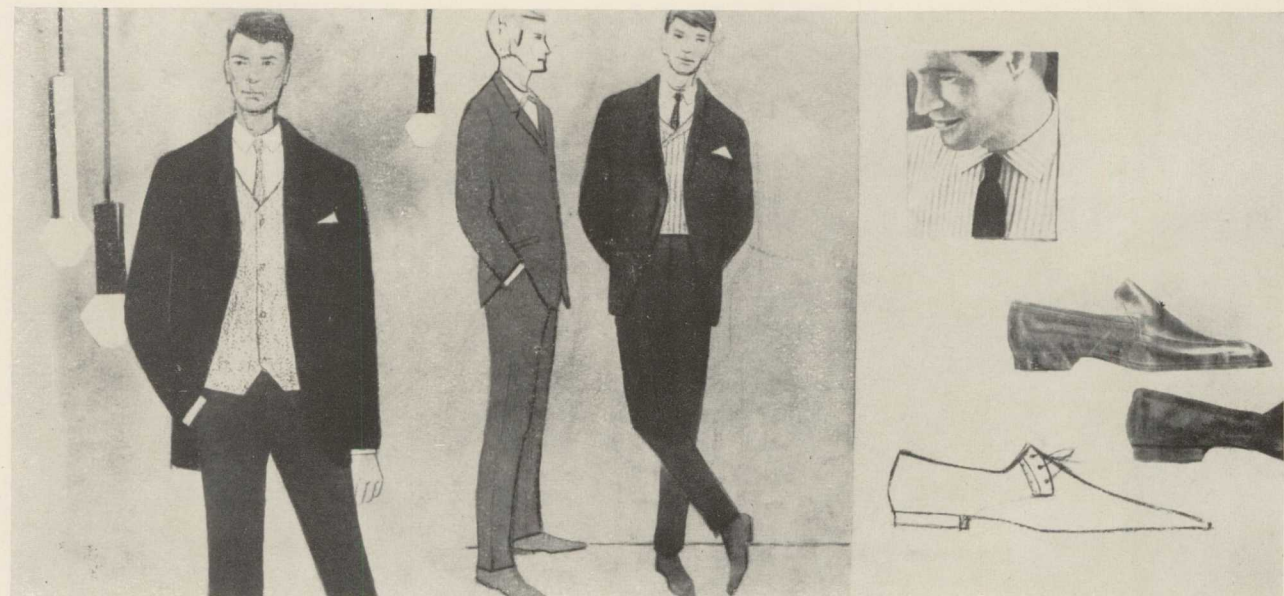
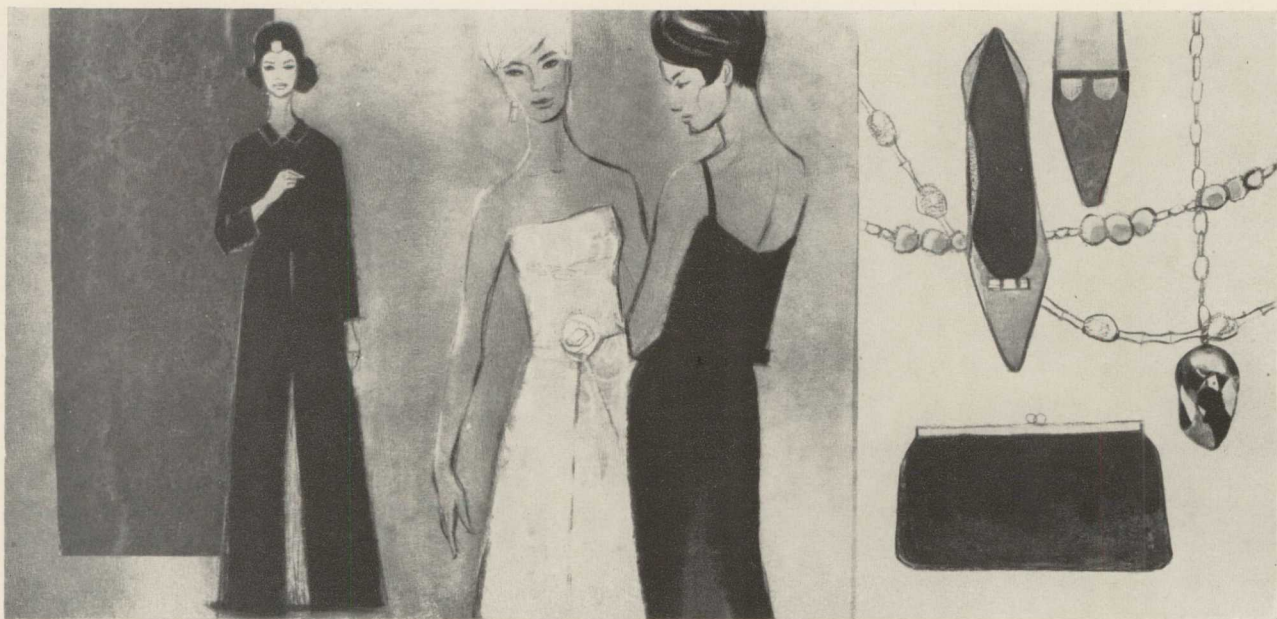

62. K. Tilk. Väike piltvaip. 1963.

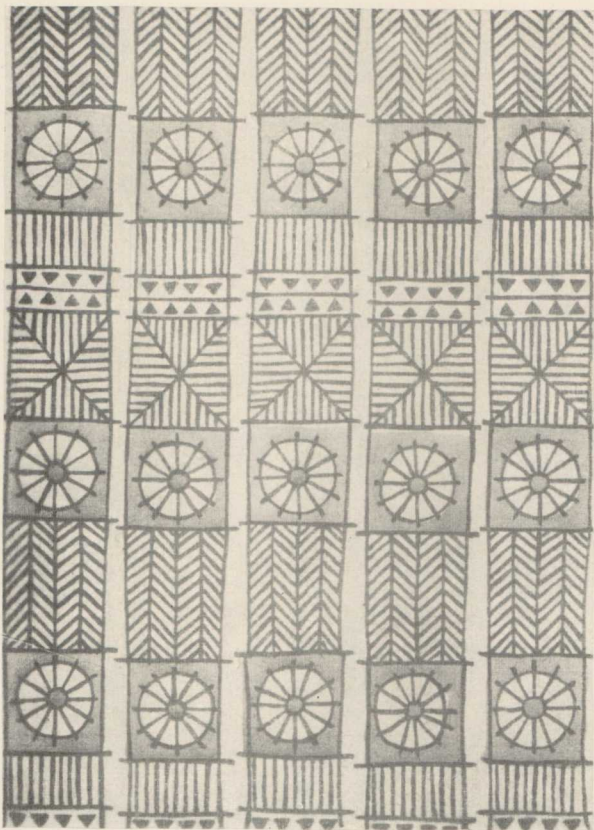
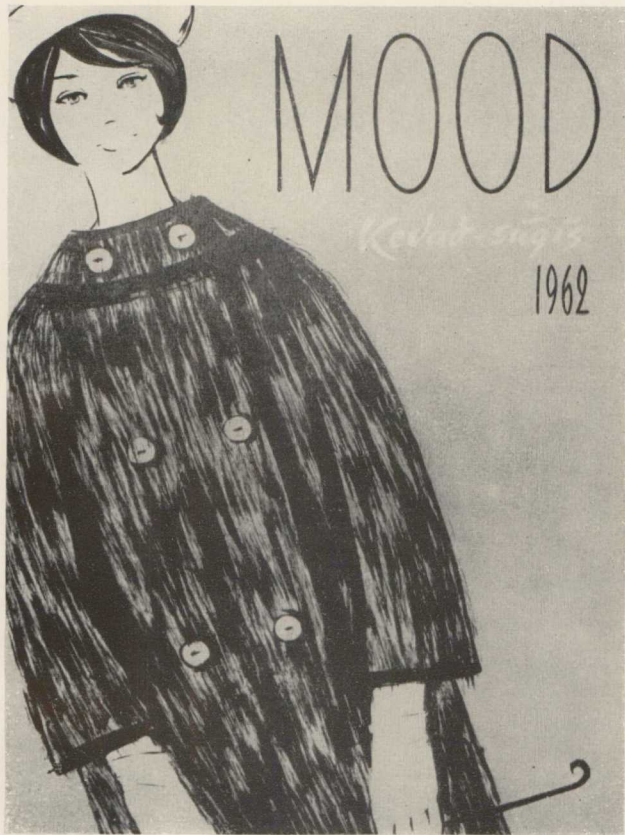
63. H. Pajumaa. Lastetoa seinavaip. Gobelään. IV k. 1962.

64. E. Randküla. Lehekülgi moealbumist. V k. 1963.

65. E. Briedis. Moealbum «Kevad-sügismoed». 1962.

66. M. Kanasaar. Puuvillase trükikanga kavand koos moekavandiga. 1962.

67. A. Klamm. Mehe spordikomplekt. 1962.

68. M. Pukk. Sviiter. IV k. 1962.

69. T. Akberg. Öhtukleit. II k. 1962.

NAHKEHISTÕÕ

Nahkehistõõ kateeder on organiseeritud 1944. a. endise Riigi Kunsttööstuskooli nahkehistõõ eriala baasil. Eriala valmistab ette nahkehistõõ kunstnikke, kes on võimelised lahendama ülesandeid nii unikaalse dekoratiiv-kujundusliku nahkehistõõ (laekad, auaadresskaaned, albumid), kui ka köidete kujundamise alal.

Viimastel aastatel, seoses kunstnike rakendamisega tööstustes, on õppeprotsessi lülitunud ka tööstusliku nahkehistõõ, galanteriiesemete ja jalatsite kujundamine.

Üliõpilaste kasvatamisel ja ettevalmistamisel loovateks tarbekunstnikeks on üheks olulisemaks õppedistsipliiniks kompositsioon, mis on tihedalt seotud teiste erialaste praktiliste ja teoreetiliste ainetega (joonistamine, maalimine, skulptuur, kirjade õpetus, eriala ajalugu, tehnoloogia jne.).

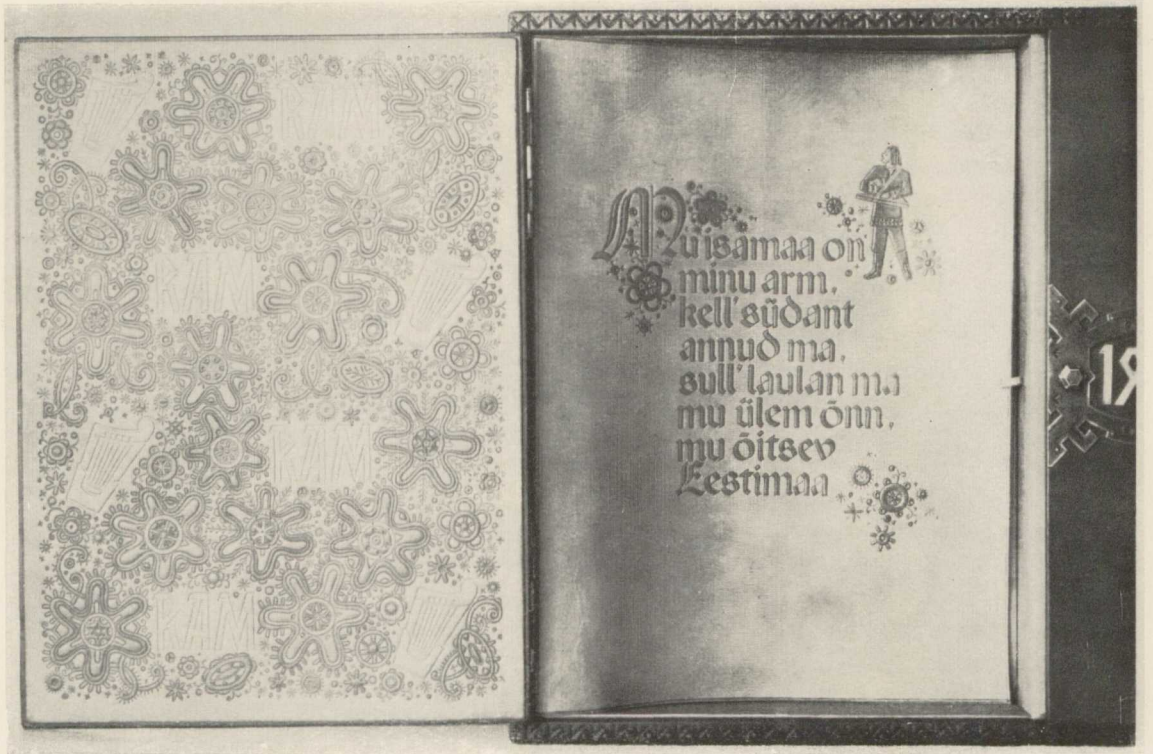
Dekoratiiv-kujundusliku nahkehistõõ (albumid, mapid, auaadresskaaned, köited, laekad, dek. seinaplaadid jne.) ja tööstusliku nahkehistõõ (suveniirid, kunstmaterjalist ja plastikaadist tooted) põhiprintsiipe käsitletakse õppeprogrammis I kuni IV kursuseni. Seejuures on esimestel kursustel rõhk asetatud kompositsiooni põhialuste tundmaõppimise kõrval tööstusliku nahkehistõõ probleemidele. Vanematel kursustel, seoses üliõpilaste loominguliste võimete kasvuga pööratakse peamist tähelepanu dekoratiiv-kujunduslikule nahkehistõõle ja köidete kujundamisele. IV kursusel kaasneb eespool nimetatule jalatsite ja galanteriiesemete kujundamine, kusjuures sama kursuse II semestril vastavalt üliõpilase huvidele ja tema loomingulistele võimetele toimub kitsam spetsialiseerumine. Oma professionaalse küpsuse ja loomingulise initsiatiivi taset esitab üliõpilane diplomitõõs, mille ta valmistab viiendal kursusel.

Kõrvuti tööstuskunstnike ettevalmistamisega püütakse samavõrra sisuliselt avardada ka dekoratiiv-kujundusliku nahkehistõõ profiili. Seda süvendavad vastavad teaduslikud tööd ja uurimused värvide tehnoloogiast, köitekujunduse traditsioonidest, nahkehistõõ tehnikate ajaloost ja nende edasiarendamise võimalustest vastavalt kaasaja nõuetele. Vanade ajalooliste tehnikate taaselusamine (intarsia, aplikatsioon, põime, batika, nahale maalimine jne.) ja kohandamine vastavalt tänapäeva tehnoloogilistele ning ökonomika nõuetele rikastab nahkehistõõ kompositsioonilisi väljendusvõimalusi. Nahavooli monokroomse reljefplastika kõrval on üha enam hakatud viljelema kaasajale

kohasemat värvilist reljeef-plastikat, lakoonilisemat reljeef-pindade lahendust. Lõiketehnika kõrval näeme mitmesuguseid pinnastruktuuri võtteid. Omal kohal on käsi- ja presstrüki tehnikad, mis järgivad köitekujunduse traditsioone. Nii tööstuslikus kui ka dekoratiivkujunduslikes lahendustes kasutatakse aniliinvärvide kõrval (mis piirasid värvigammat) kattevärve. Selle abil on saavutatud nahkehistöö lai värviskaala.

Kõige ilmekamalt avalduvad üliõpilaste teadmised ja võimed diplomitöodes. Kui varasematel aastatel oli diplomitööks üks suurem dekoratiiv-unikaalne ese, siis viimastel aastatel näeme selle kõrval ka tööstusliku kallakuga lahendusi, nagu jalatsite ja galanteriiesemete kujundused 1963/64. õppeaastal. Aasta-aastalt on aga armastatumaks diplomitöö teemaks köitesarjade kujundamine.

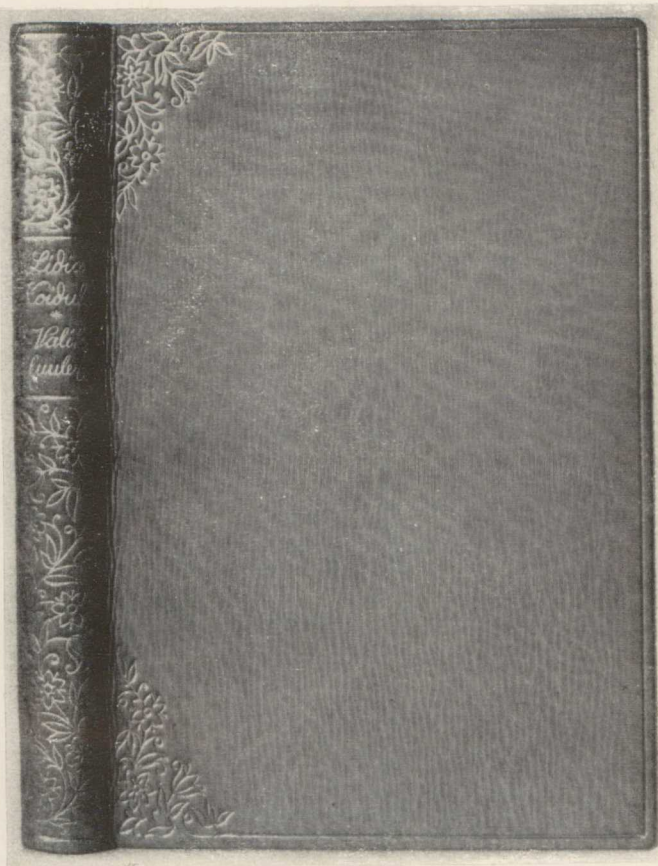
Nõukogude ajal lõpetanud nahkehistöö kunstnike kaader on rohkearvuline. Nahkehistöö ala parimate saavutustega on esinetud nii NSV Liidus kui ka välisnäitustel. Paljud lõpetajad töötavad Kunstiteodete Kombinaadi juures loovate kunstnikena, õppeasutustes kunsti-pedagoogidena, tööstustes tööstuskunstnikena galanterii ja jalatsite kujundamise alal. Kunstiinstituudi nahkehistöö eriala kui ainus sellealaste spetsialistide kaadri kasvataja Nõukogude Liidus, omab nahkehistöö edasises arengus suurt tähtsust.

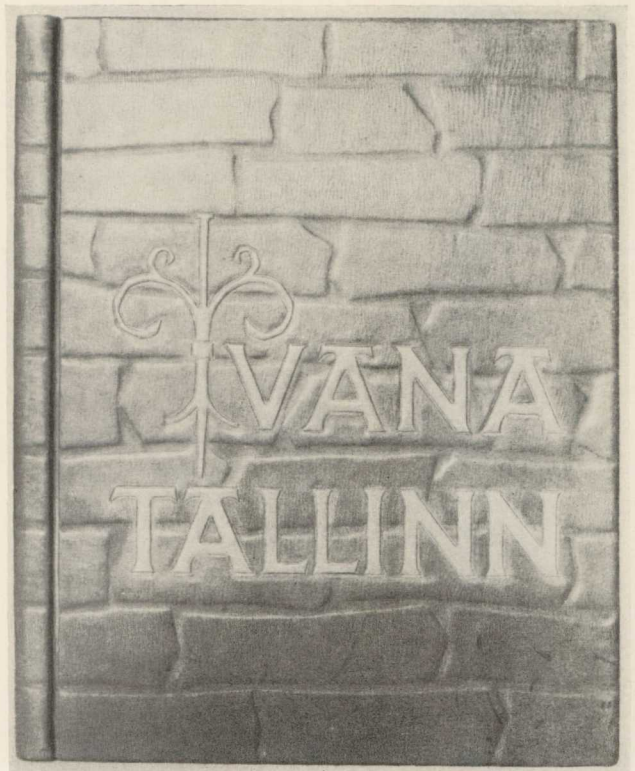
Quisamaa on
minu arm,
kell' südant
annud ma,
sull' laulan ma
mu ülem õnn,
mu õitsev
Kestimaa

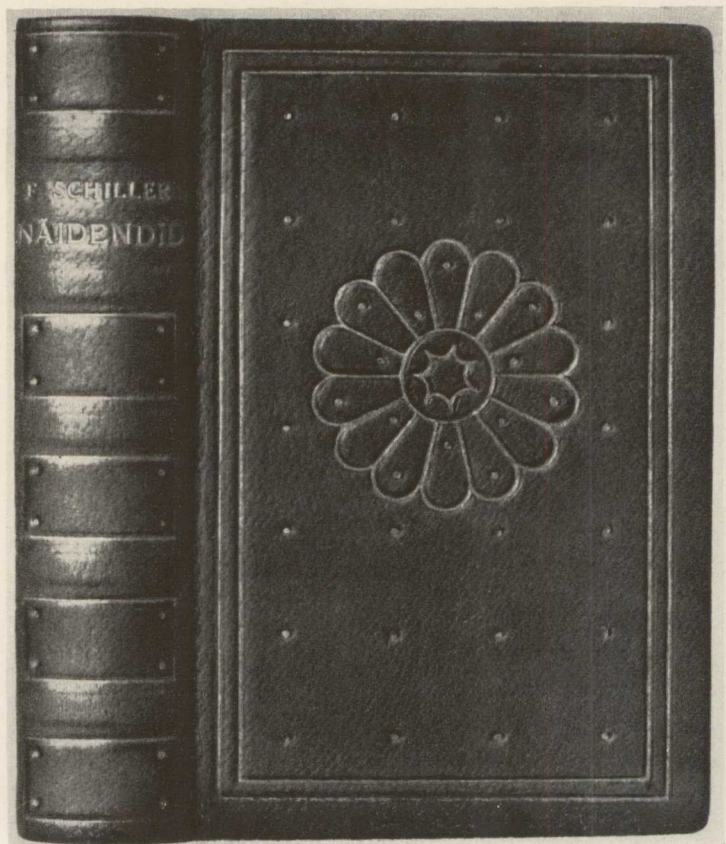
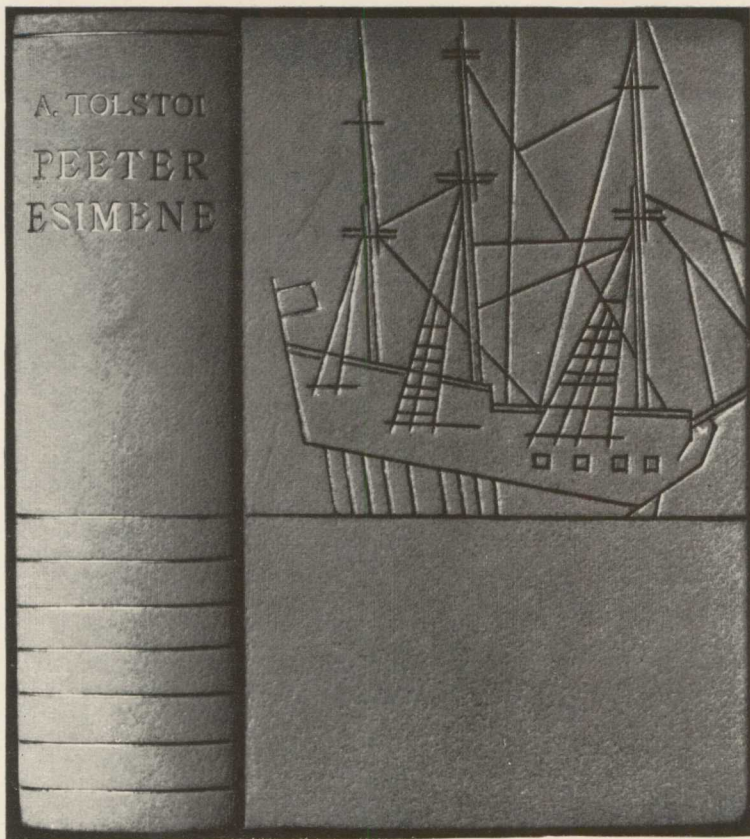
71. E. Voss. Laegas ja karbid. Nahavool. 1960.

72. V. Privoi. Nahkköide. 1951.

73. H. Tikand. Nahkköide. 1960.

74. E. Summatavet. Nahkköiteid. 1963.

75. K. Karm. Teatrikäekotid. 1964.

76. V. Linnart.
Naiste
nahktoatuhvlid
1963.

METALLEHISTÖÖ

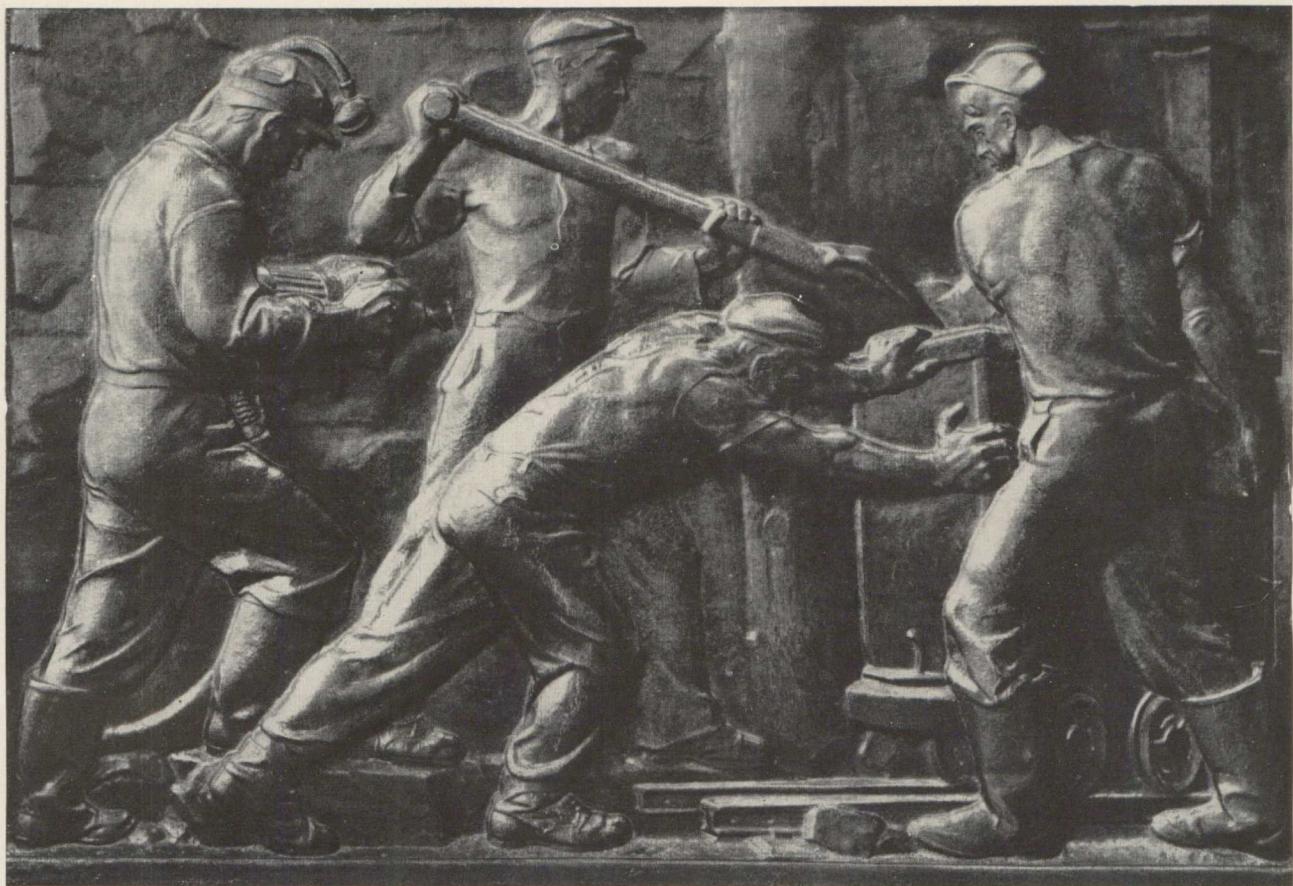
Metallehistöö on erialana loodud 1946. aastal. Tal on juveeli ja monumentaalmetalli profiil. Sellisena on ta tänapäeval kaugelt mitmekesisem ja tusedam omaaegsest RKTК metalli ja emaili erialast. Eriala tehniline baas on komplekteeritud põhiliselt 50-ndate aastate jooksul ja see täieneb pidevalt uute seadeldistega. Praegu on metallehistöö eriala üks paremini varustatud õppebaase instituudis. Õppetöö osas on pearõhk asetatud joonistamisele ja skulptuurile, kuna akvarellmaali on suhteliselt vähe. Kompositsiooni, materjalis töö, tehnoloogia, eriala ajaloo ja ohutustehnika ning tootmise organiseerimise kõrval võetakse siin omaette õppetsüklitena läbi tehnilist mehaanikat ja tehnilist joonestamist ning konstrueerimist. Õppeaja kestvus on 5 aastat. Kümnes semester on ette nähtud diplomitööks. Kogu õppeaja vältel lisandub statsionaarsele õppetööle instituudis tööstuspraktika vabariigi tööstustes ja käitistes.

1960-ndatest aastatest alates lisandus ülalnimetatud kitsamatele erialadele tööstustoodete ja masinate kujundus, mille üheks esimeseks ja edukaks katseks oli stereofoonilise raadio kavandamine. Õppeprotsessi vältel õpivad üliõpilased praktiliselt tundma mitmesuguseid erinevaid metallehistöö tehnikaid, nagu sepis, galvaano, trugimine, kohrutus, puhandus, graveerimine, filigraan, emailimine, söövitamine, niello, mitmesuguseid panustehnikaid ja muud.

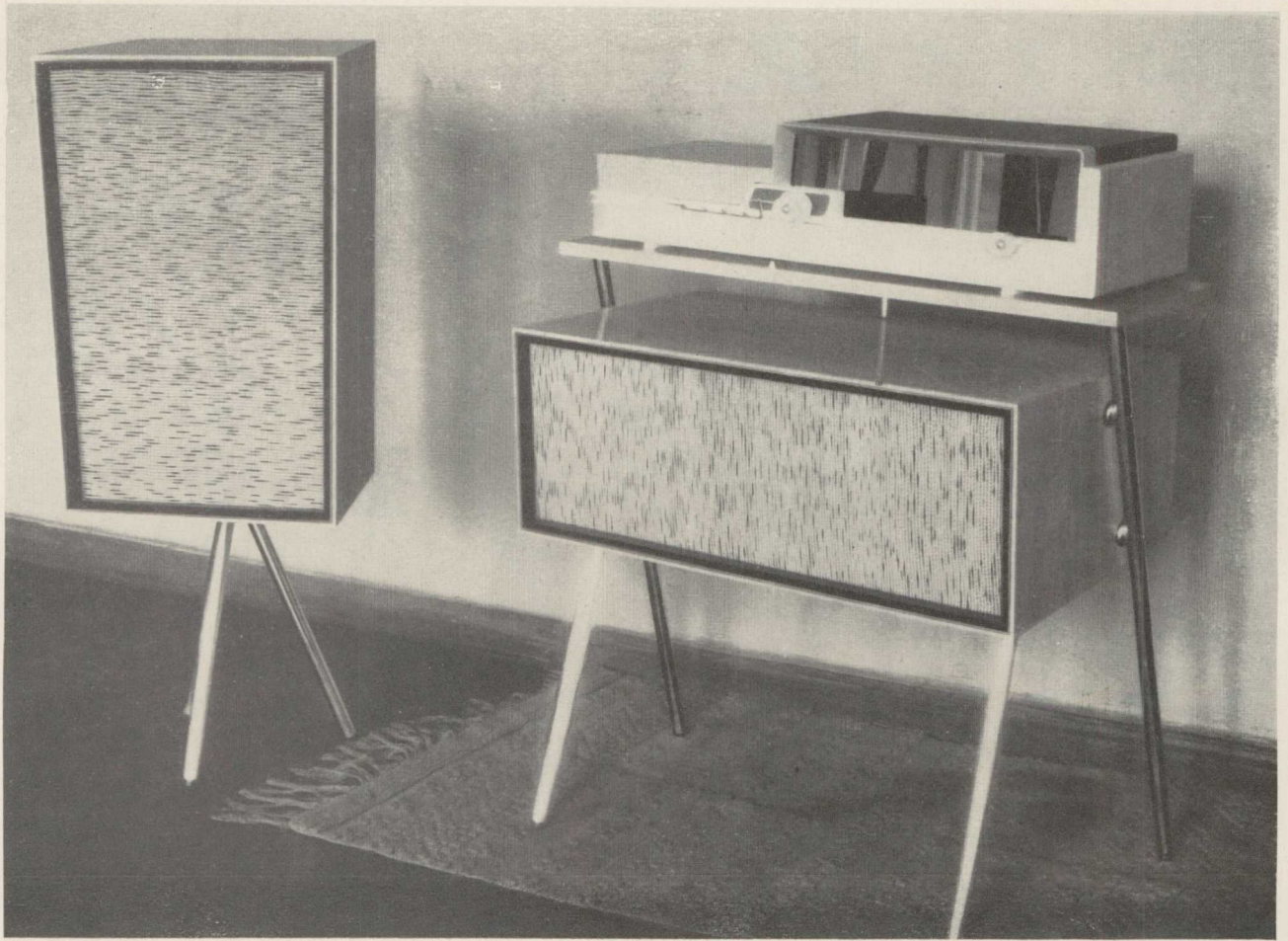
Kompositsiooniprogrammi kuuluvad ülesanded hõlmavad kõiki kolme ülalmainitud profiili. Ehtekunsti raames võetakse läbi ehete loomine, lähtudes nii rahvuslikust traditsioonist kui vastaval ajajärgul valitsevast moejoonest. Antud ülesanded kasvavad üksikeseme kujundusest ehete komplektide ja garnituuride kujundamiseks. Teise suurema teemana esineb metallnõude projekteerimine. Õpitakse tundma nii dekoratiivkui tarbevorme, massitoodangu ja unikaalsete kujundamise põhialuseid. Erialal tegeldakse pidevalt ka nugade-kahvlite uute vormide loomise probleemiga.

Monumentaal- ja dekoratiivülesannete raames kavandatakse võresid, pannoosid ja õonesvorme, linnapilti elustavaid äride rippsilte, ajanäitajaid ja valgusteid. Otsene kontakt arhitektuurse projektiga suunab tulevasti metallikunstnikke koostööle arhitektiga, õpetab mõtlema ruumiliselt ja mastaabiselt, lahti mõtestama arhitektuurse ansambli ideed.

Tööstustoodangu ja masinakujunduse osas käsitletakse valgustusseadmete kõrval tehniliste seadmete lahendamist, alates lukust ja uksekäepidemest, haamrist ja peitlist kuni gaasipliitide, arstitoolide ja lapsevankrite kujundamiseni. Seega on metallehistöö kateedri profiil eriti lai. Lõpetajad leiavad vastavalt ülalmainitud spetsialiseerumisele rakendamist loovkunstnikena, kunstiliste juhtidena või kunstnik-kujundajatena nii Eesti NSV kui ka teiste vabariikide metallitööstustes. Eriti juveliiride osas oli 1950-ndatel aastatel suur nõudmine, kuna eriala oli ainukeseks sellelaadseks Nõukogude Liidu kõrgemates kunstiõppeasutustes.

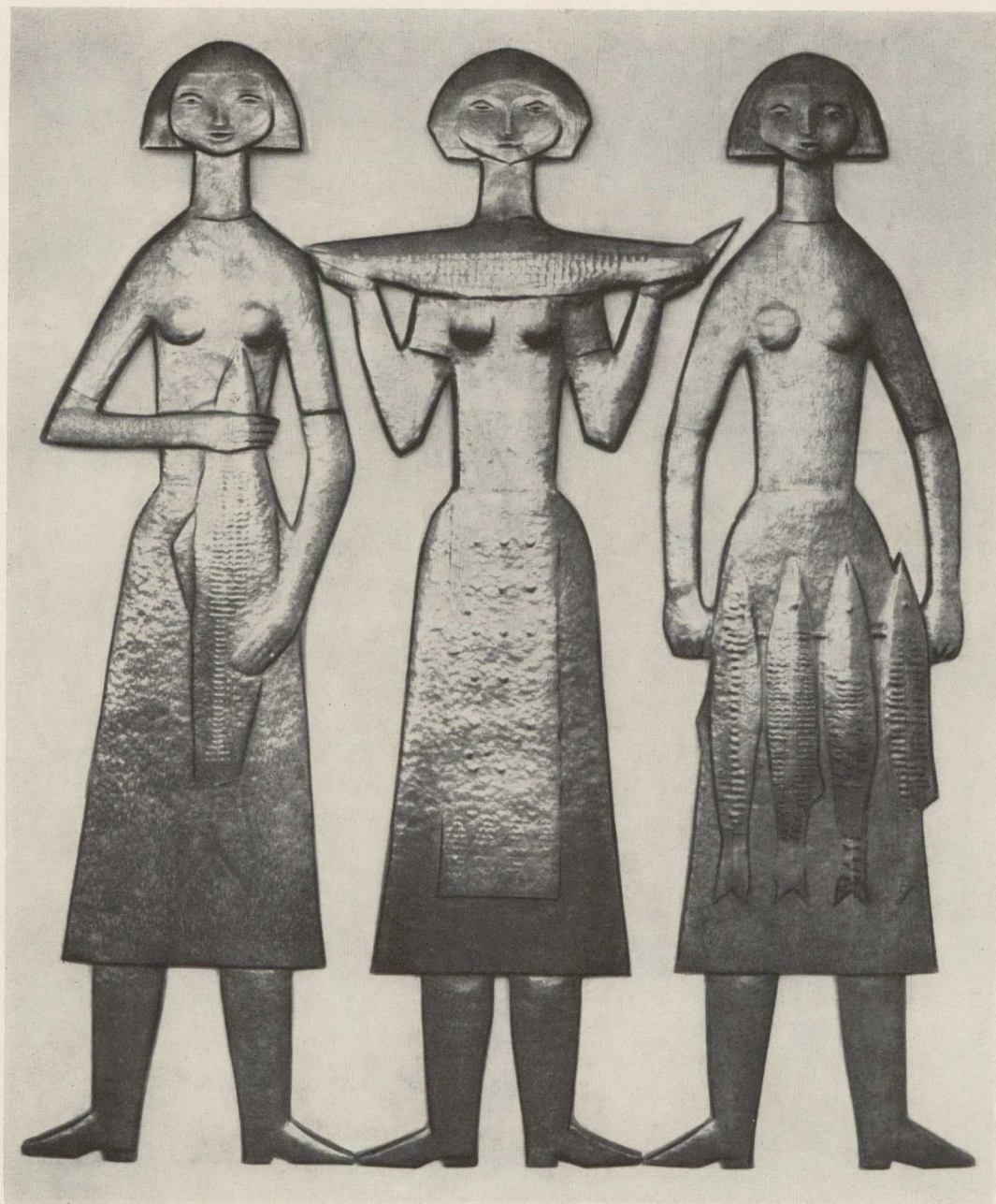
77. A. Mölder. Põlevkivikaevurid. Kohrutus. 1943.

78. A. Uustalu. Stereofooniline raadio. 1961.

79. T. Vellerind. Spordiauhinnad. 1963.

80. E. Budvytiene. Kalanaised. Dekoratiiv-seinapanoo. 1963.

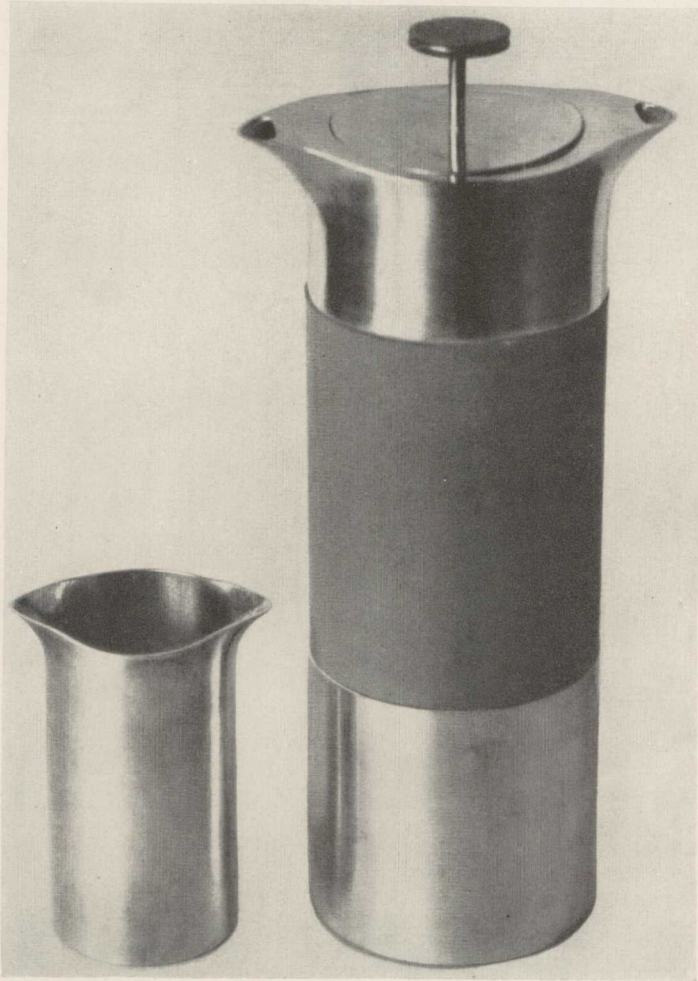
81. T. Aru. Künnlajalg. II k. 1961. T. Vellerind. Vaas. IV k. 1963. E. Vainik. Väike vaas. V k. 1963.

82. P. Sakk. Vaas. V k. 1962.

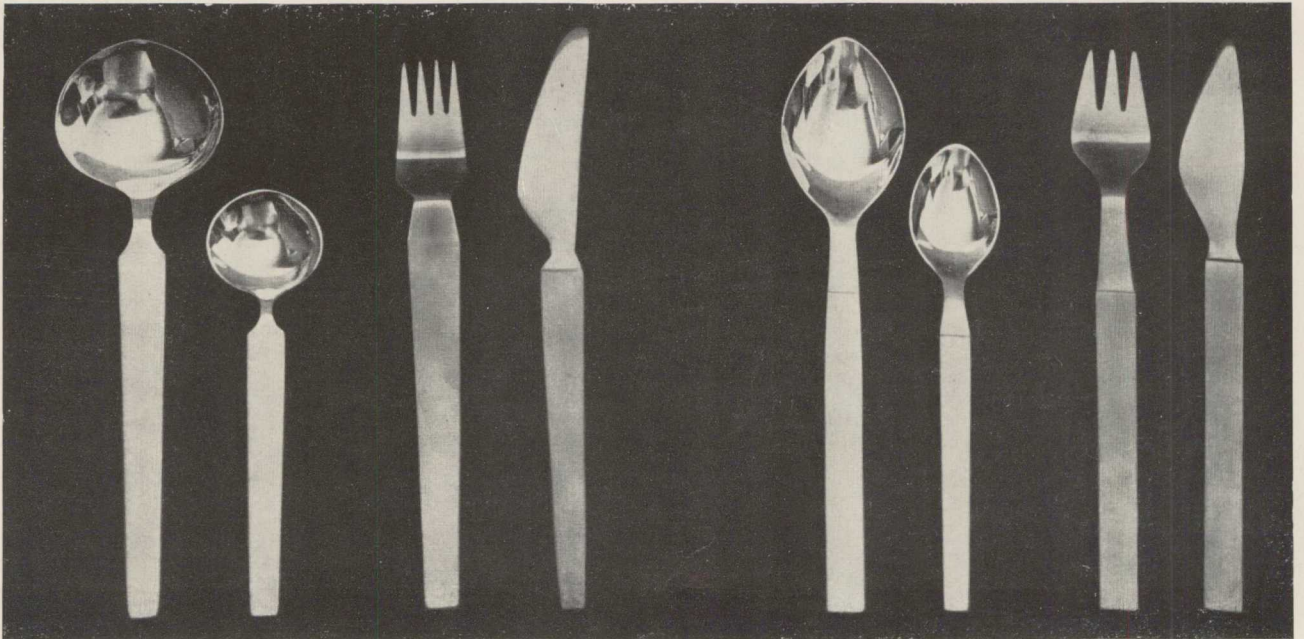

83. E. Vainik. Vaas. V k. 1962.

84. P. Sork. Kohviserviis. 1963.

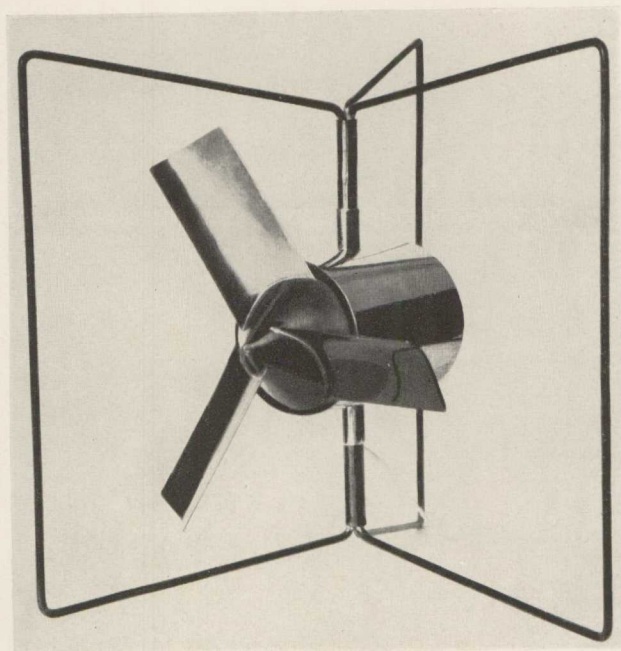
85. Lusikad, noad ja kahvlid. IV k. 1964.

86. L. Lusti. Keedukann. 1963.

87. E. Kolõtšev. Ventilaator. 1964.

88. I. Linnaks. Tualett-tarbed. Email. 1958.

89. E. Bagdasarjan. Ehted. 1961.

KUNSTILINE KERAAMIKA JA KLAASEHISTÕÖ

Kunstilise keraamika ja klaasehistõõ erialad ühendati 1945. aastal. Siin valmistatakse ette keraamika ja klaasehistõõ kunstnikke. Üldhariduslike kunstiainete — joonistamise, akvarelli ja skulptuuri õpetamine toimub ühiselt, ühe või teise eriala spetsiaaldistsipliinide omandamine aga eraldi. Õppeaja kestvus on 5 aastat. Kuna eriala profiil tingib nii maali kui ka skulptuuri tundmist, on õppeplaanis ette nähtud võrdselt akvarelli- ja skulptuuritunde. Teiste õppeainete maht — joonistamine, kompositsioon, töö materjalis, tehnoloogia, eriala ajalugu, ohutustehnika ja tootmise organiseerimine ei erine oluliselt teiste tarbekunsti erialade omast. Õppetööle instituudis liitub suvine õppe- ja tööstuspraktika. Kunstilise keraamika eriala tugineb oma praktilises tegevuses 1923. aastal loodud RKTK keraamika õppetöökoja baasile. Siin õpitakse tundma nii madalkuumuse kui kõrgekuumuse keraamikat, keraamilisi skulptuuri- ja maalitehnikaid, nagu reljeefi, sgrafiitot, angoobi-, glasuerialust, glasuuripealset ja glasuurimaali, mosaiiki jne. Erinevalt RKTK praktikast on keraamika erialasse lülitatud portselanmaal, mis varem eksisteeris eraldi õppetöökojana. Just viimasele langes mõningatel perioodidel suur osatähtsus. Erialases kompositsioonis läbivõetavad ülesanded käsitlevad nõude tootmist, pisiplastikat ja monumentaalkeraamikat. Esi- meses lõigus toimub paralleelselt nii tööstusetaloonide kui ka unikaalteoste loomine. Teemade ringi lülituvad kõik nõud, alates lillepotist kuni dekoratiivvaasideni, toidunõude komplektid ja serviisid. Sihiks on uute tarbevormide projekteerimine, mis vastaks tänapäeva elulaadile.

Pisiplastika valdkonnas alustatakse väiksemate kala- ja linnukujukestega ning lõpetatakse temaatiliste figuraalkompositsioonidega. Ideelis-sisulise külje kõrval peavad üliõpilased silmas eseme dekoratiivset funktsiooni ja materjalile omast spetsiifikat.

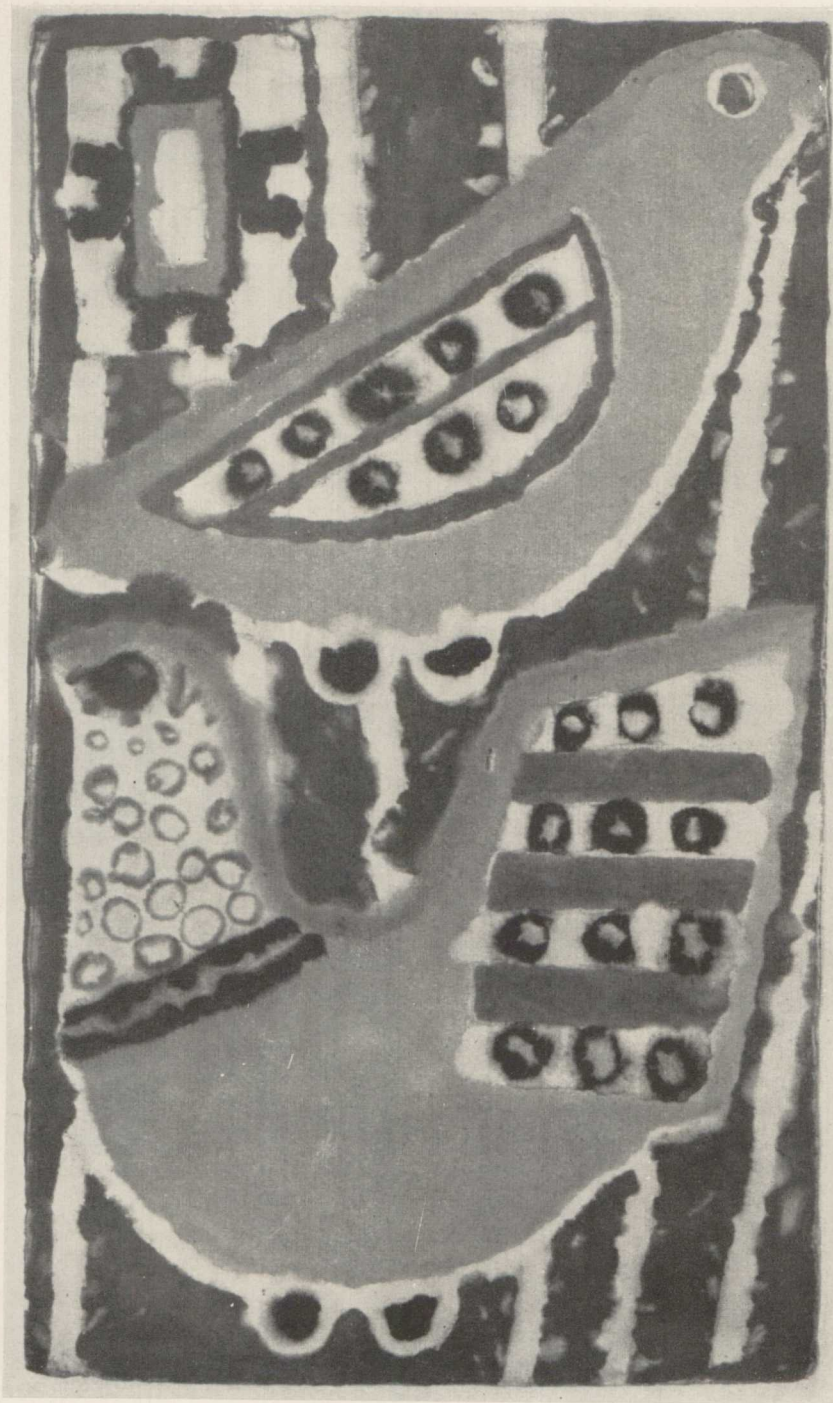
Monumentaalkeraamika valdkonnas komponeeritakse pannoosid sise- ja välisarhitektuurile, dekoratiivskulptuure ja aiakeraamikat, samuti uusi tarbevorme hügieenisõlmedele jne. Siin omandatakse vajalikke kogemusi koostööks arhitektiga, kelle projekteeritud hoone määrab kindlaks teose sisulise ja tehnilise külje: teema, süžee, mastaabi, rütmi, materjali, tehnika. Aastatega tugevneb keraamika eriala side tööstusega. Enam tähelepanu pööratakse massiartiklite kujundamisele. Osa kavandeist

kontrollitakse praktikas eseme viimisega tehase tööstustoodangusse.

Osakonna lõpetanud tarbekunstnikud leiavad loominguliste ülesannete kõrval rakendamist keraamikatööstustes kunstiliste juhtidena.

Klaasehistöö eriala tugineb põhiliselt RKTk 1936. a. loodud klaasi lihvimise ja graveerimise töökojale. Sõjajärgsel perioodil on õppepark täienenud uute masinatega. Õppeprotsessis võetakse läbi klaasi ja kristalli graveerimise, lihvimise, söövituse ja maalitehnikad. Esiletõstmist väärivad mattgraveeringu kunstiline tase ja teostuse meisterlikkus, mis 1940—50-ndatel aastatel omas absoluutse esikoha Nõukogude Liidus. Erialases kompositsioonis läbivõetavad ülesanded hõlmavad klaasnõude, pisiplastika ja vitraaži valdkonna. Ilmne ülekaal langeb klaasnõude, unikaalsemete ja massiartiklite kavandamisele. Üliõpilased õpivad vormi loomist, selle proportsioneerimist ning dekoori kujundamist, lähtudes vormi otstarbest ja siluetist.

Klaasplastika ja vitraaž on esindatud märksa väiksemas ulatuses, mis on tingitud vastava tehnilise teostusbaasi puudulikkusest. Klaasi kuumtöötlemisega puutuvad üliõpilased põhiliselt kokku tööstuspraktika ajal, mille osatähtsus eriala kunstniku ettevalmistuses järjest tõuseb. Eriala lõpetanud klaasehistöö kunstnikud on pälvinud oma professionaalse meisterlikkusega kõrge tunnustuse nii Eesti, Vene, Valgevene kui ka Leedu klaasitööstustes.

90. M. Evalo. Dekoratiivne seinaplaat. Keraamika, II k. 1962.

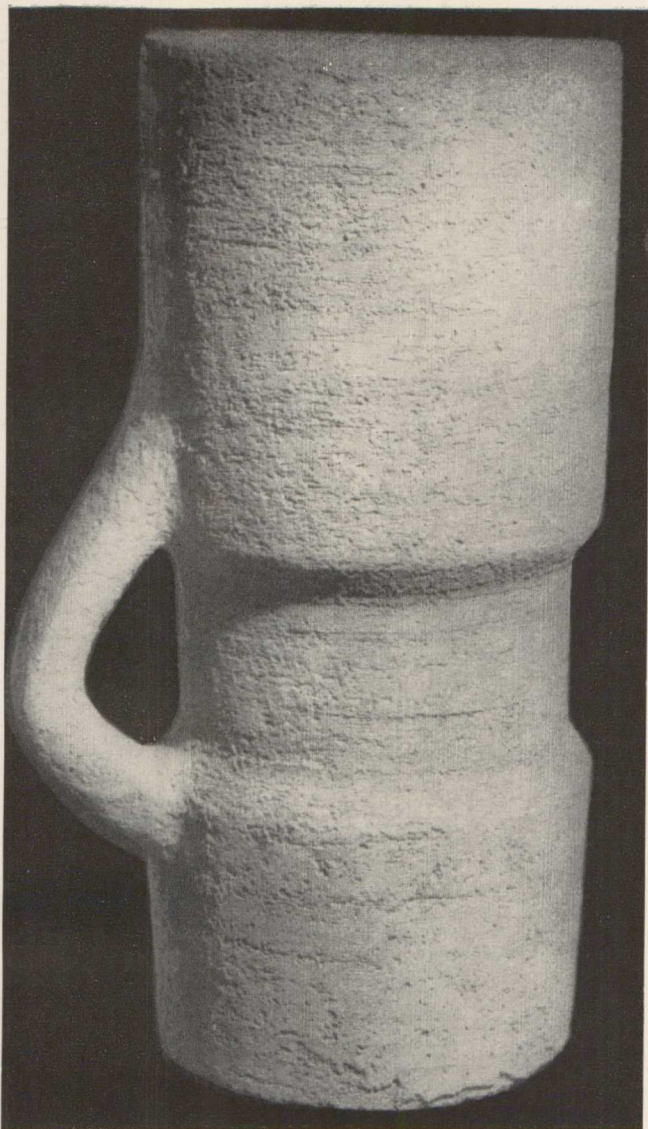

91. M. Sooster. Rahvaste sõprus. Dekoratiivplastika. 1961.

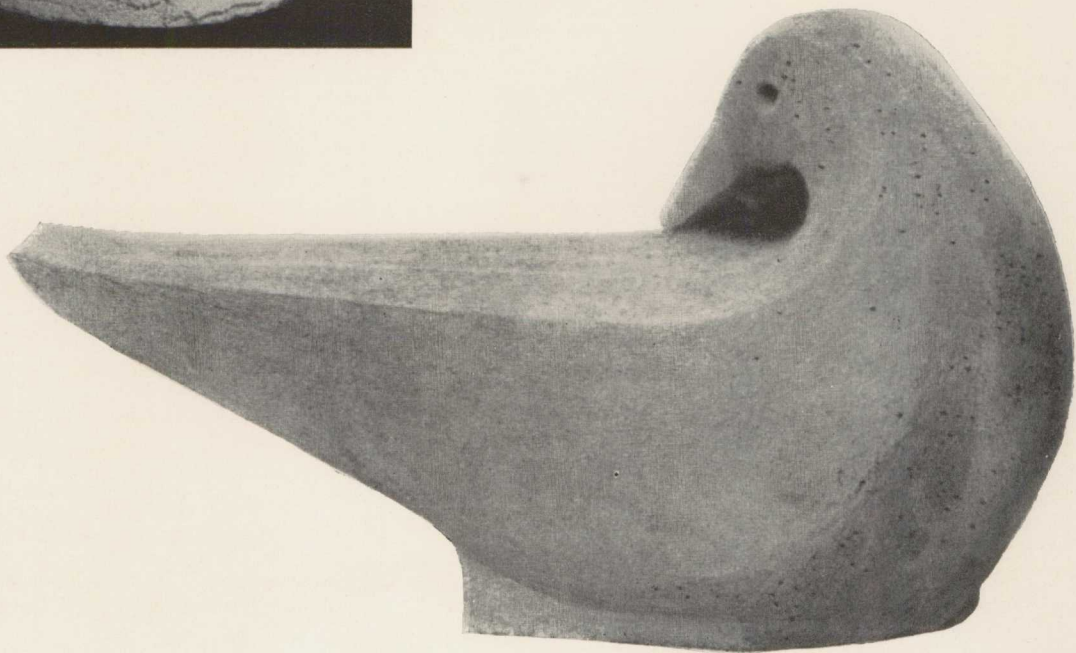

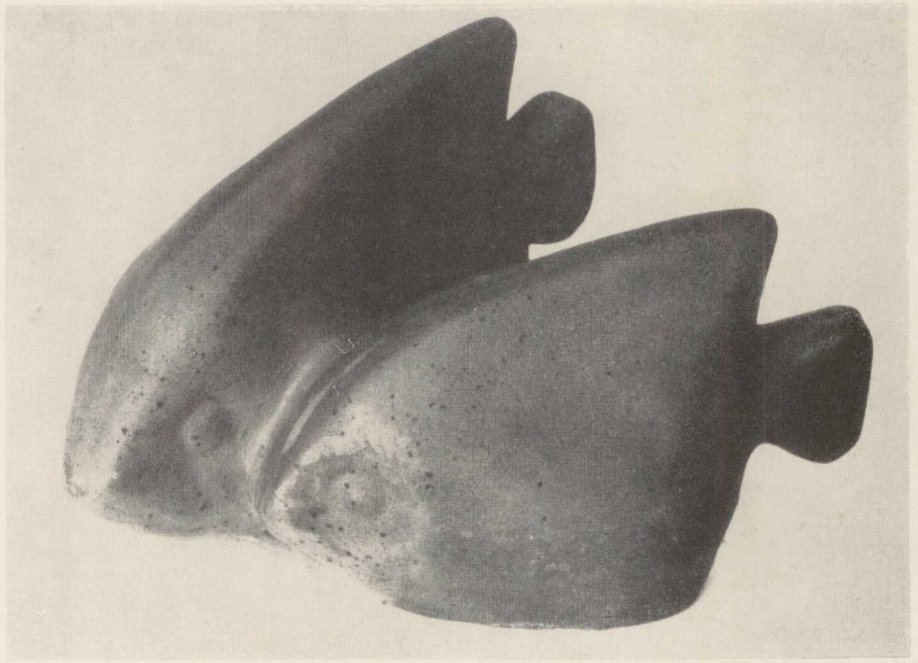
92. I. Karu. Rikkalik saak. Fragment keraamilisest pannoost. 1952.

93. M. Püssim. Aiavaas. Šamott. IV k. 1963.

94. M. Kaldma. Aiaskulptuur. Šamott. 1963.

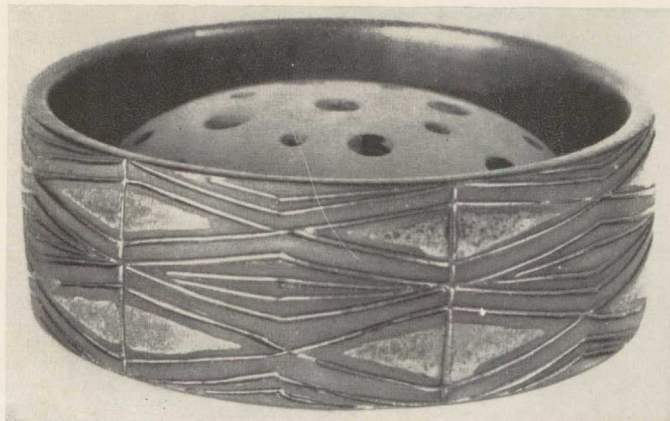
95. L. Rohlin. Kalad. Keraamika. III k. 1961.

96. T. Vaino. Kalad. Keraamika. III k. 1960.

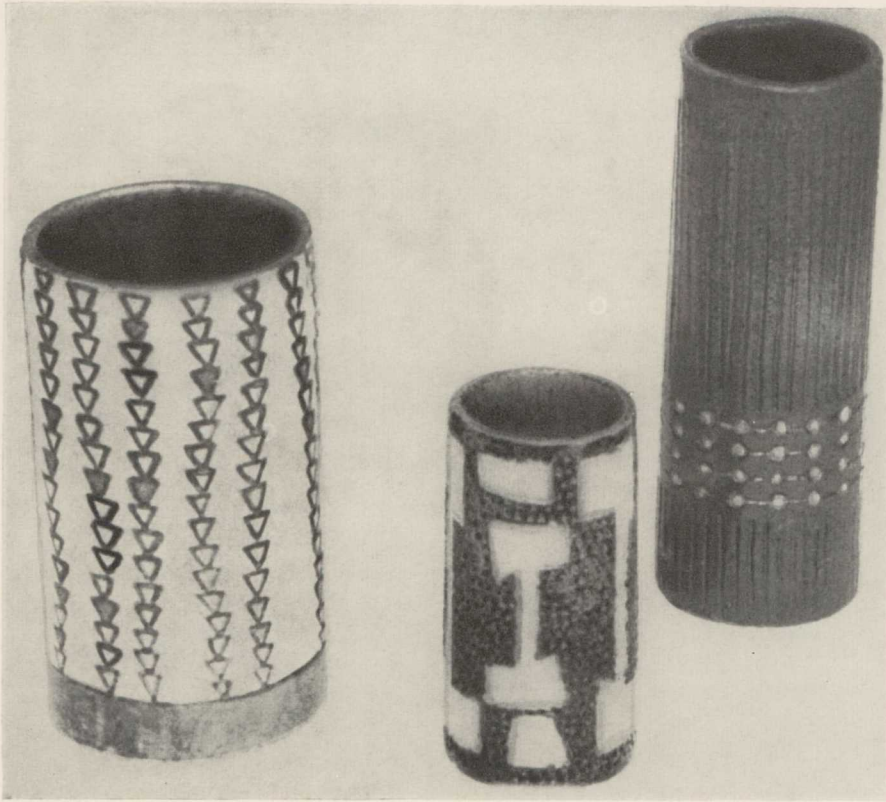

97. L. Rohlin. Vaasid. Keraamika. IV k. 1962.

98. E. Hõimra. Lillevaas. Keraamika. I k. 1963.

99. H. Tugi. Vaasid. Keraamika. I k. 1963.

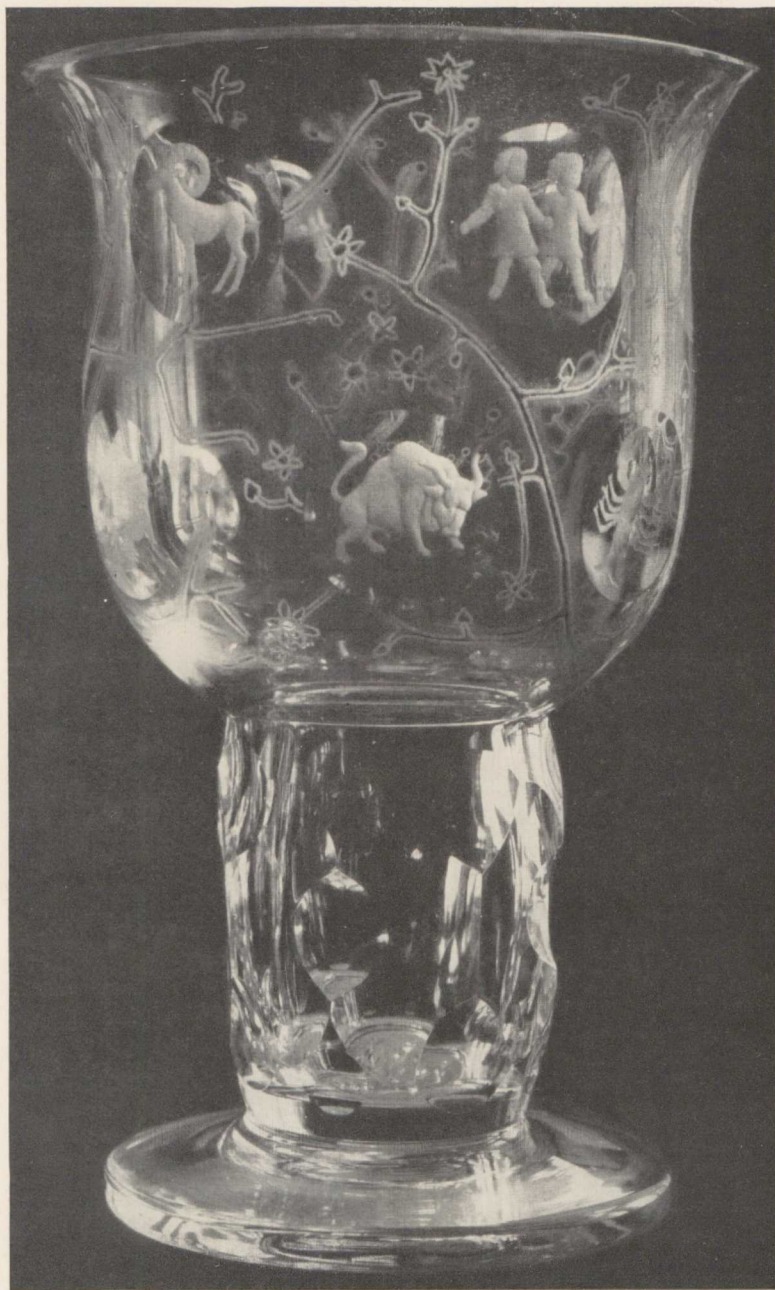

100. M. Koolberg.
Vaasid. Keraamika. IV k. 1962.

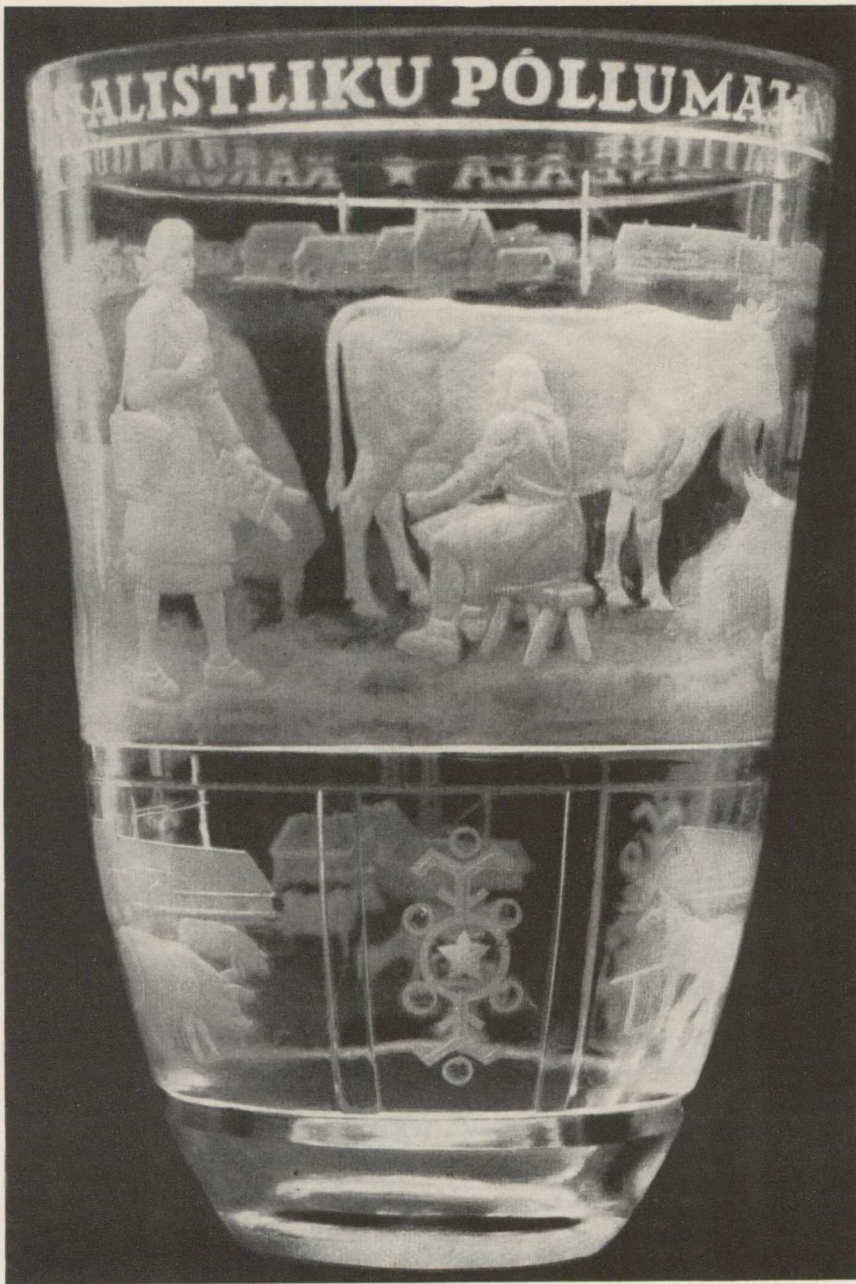

101. T. Vaino. Toiduserviiside komplekt puhkekodule, Keraamika, 1963.

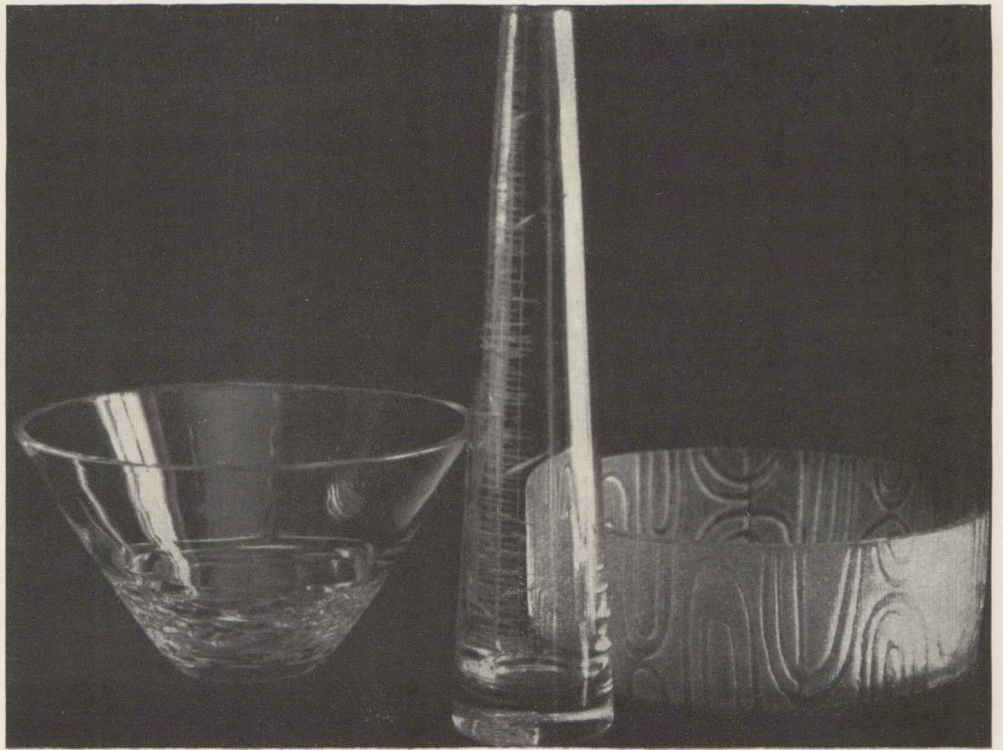

103. R. Alling. Karikas. Klaas. III k. 1948.

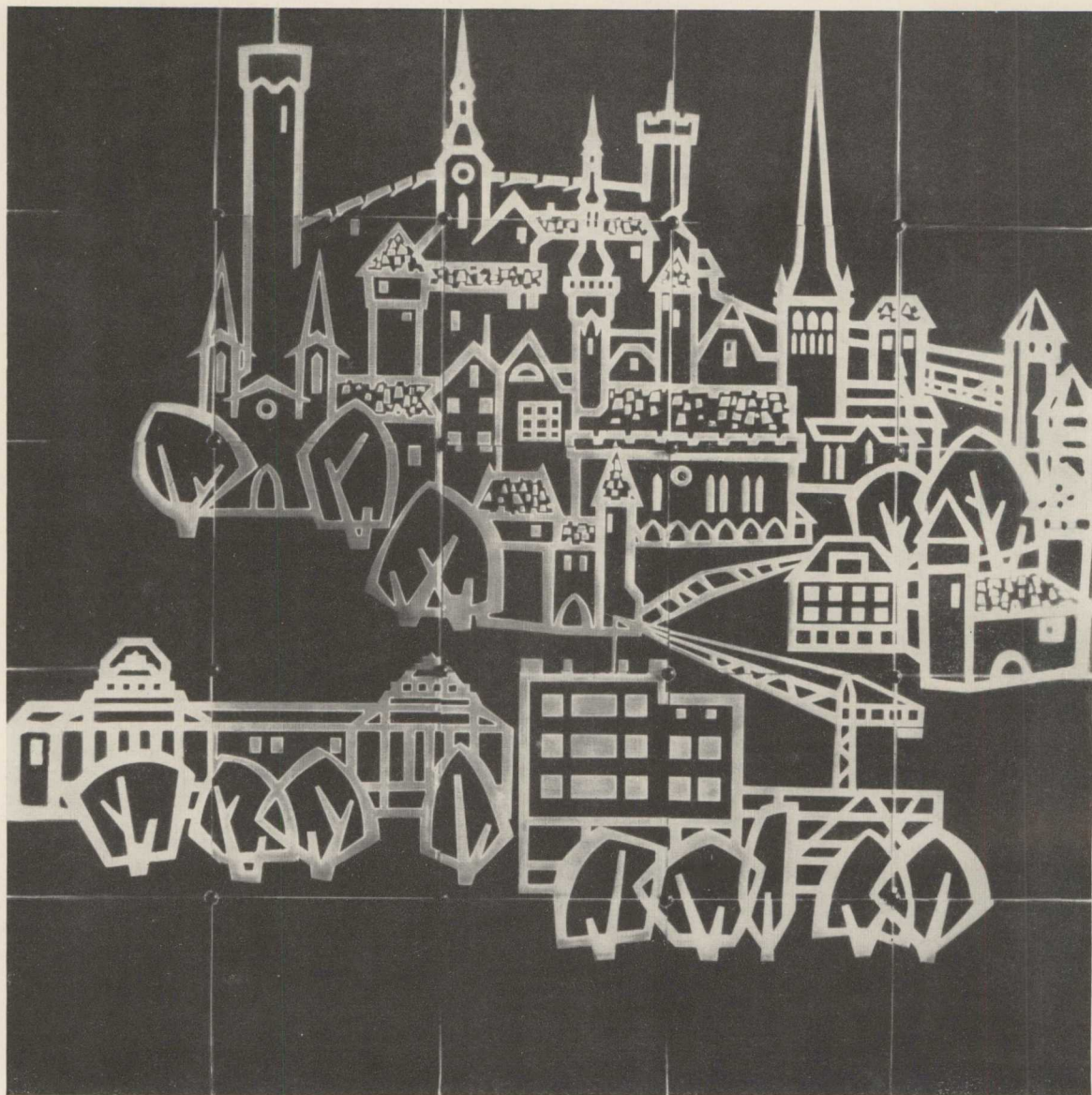
104. H. Pops. Vaas. Klaas. 1949.

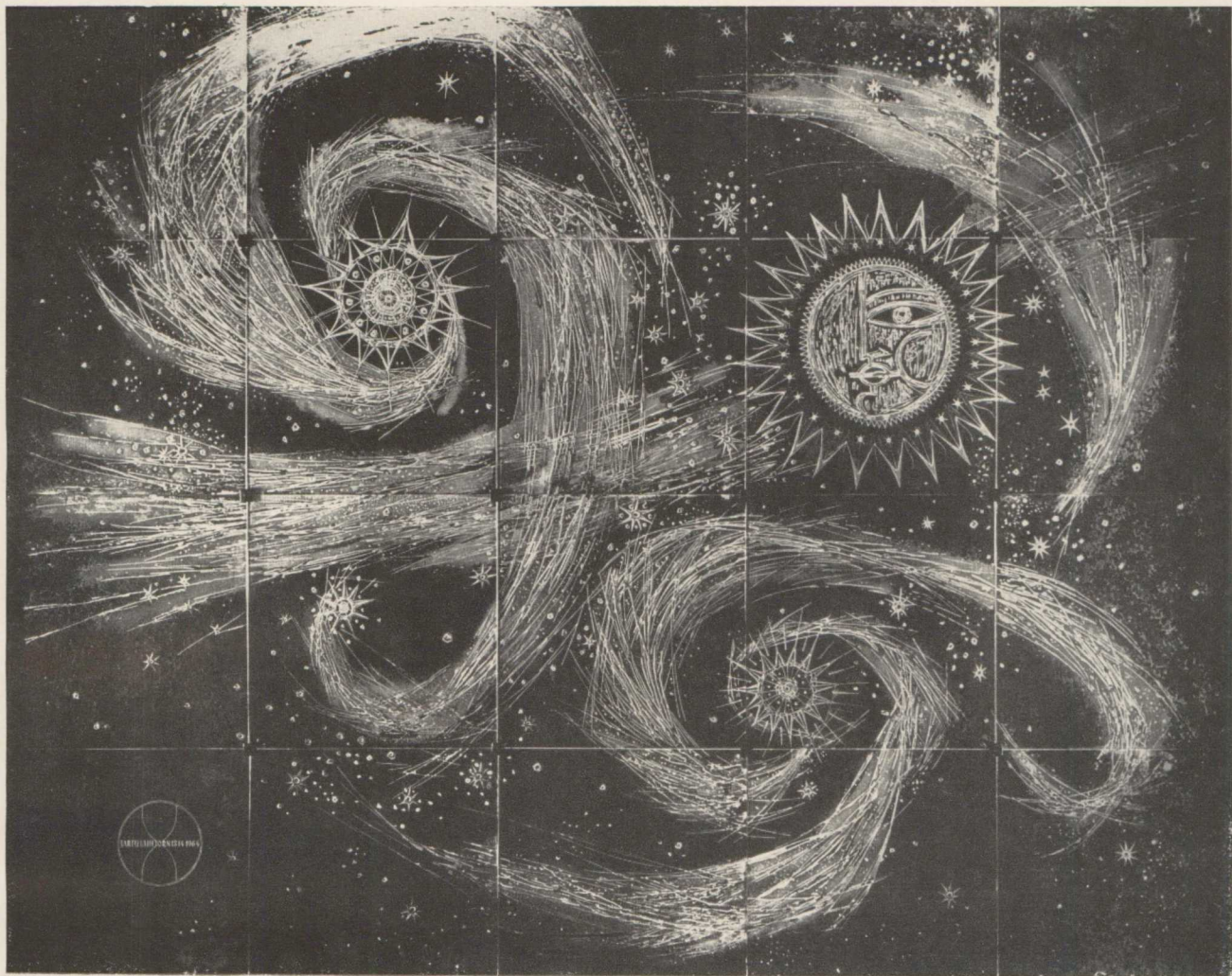
105. A. Andresma. III k. M. Mänd. I k. E. Jõgi. II k. 1963.

106. S. Raudvee. Joogikomplekt. Klaas. 1961.

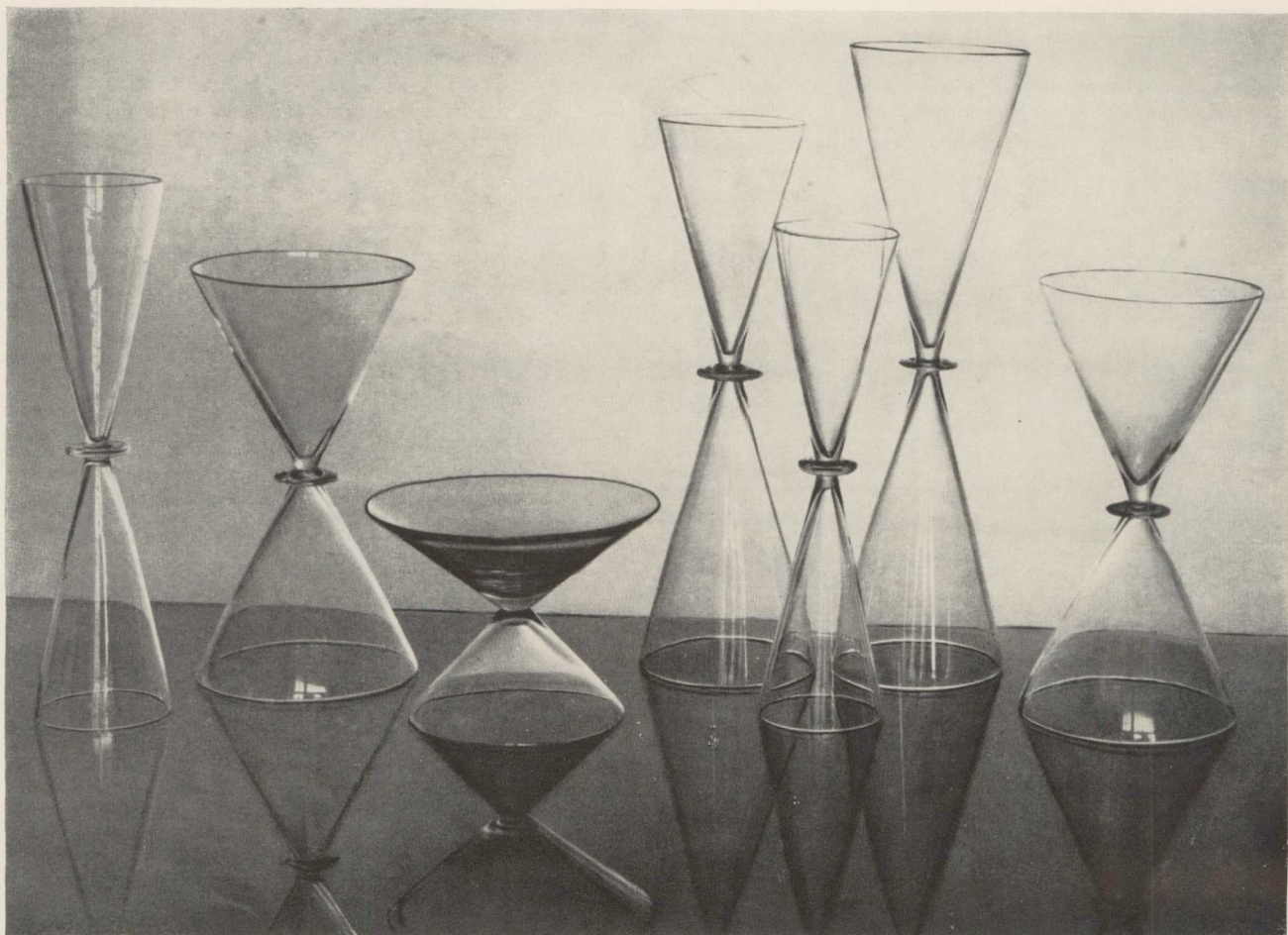

107. S. Raudvee. Vitraaž hotell «Tallinnale». 1961.

108. M. Raun. Vitraaž Tõravere observatooriumile. Klaas. 1964.

109. M. Raun. *Suveniire Tartu tähetornile. Klaas. 1964.*

RUUMIKUJUNDUS

Ruumi- ja mööblukujunduse eriala alustas oma õppetegevust Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi juures kohe pärast Eesti NSV territooriumi vabastamist fašistlikust ikkest 1944. a. Eriala eesmärgiks on valmistada ette kõrge kvalifikatsiooniga eriteadlasi.

Mainitud kateeder likvideeriti 1955. aastal. Selle põhjustas arhitektuuri eriala loomine Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi juurde. Leiti, et kahe sisuliselt väga lähedase eriala funktsioneerimine on üleliigne. 1958. aastal avati uuesti ruumikujunduse eriala, mis esialgu tegutses arhitektuuri eriharuna ja alates 1960. aastast iseseisva kateedrina. Õppejõududena töötavad meie selle ala parimad eriteadlased ja õppeprogramm haarab kõiki küsimusi, mis on seotud ruumi ja mööbli kujundamisega. On selge, et ruumi- ja mööblukujundaja peab tundma põhjalikult puidutöö võtteid ja mööbli konstruktsioone. Selleks on õppeplaani viidud suuremahuline metoodiline puidutöö õpetamine ja tootmispraktika. Metoodiline puidutöö õpetamine toimub instituudi õppetöökojas, kuna tootmispraktikad viiakse läbi kevadsemestri lõpul mööblitööstustes. Teise kursuse lõpul sooritavad üliõpilased mööblitööstuse kvalifikatsioonikomisjoni ees eksami mööblitööstuse kvalifikatsiooni saamiseks.

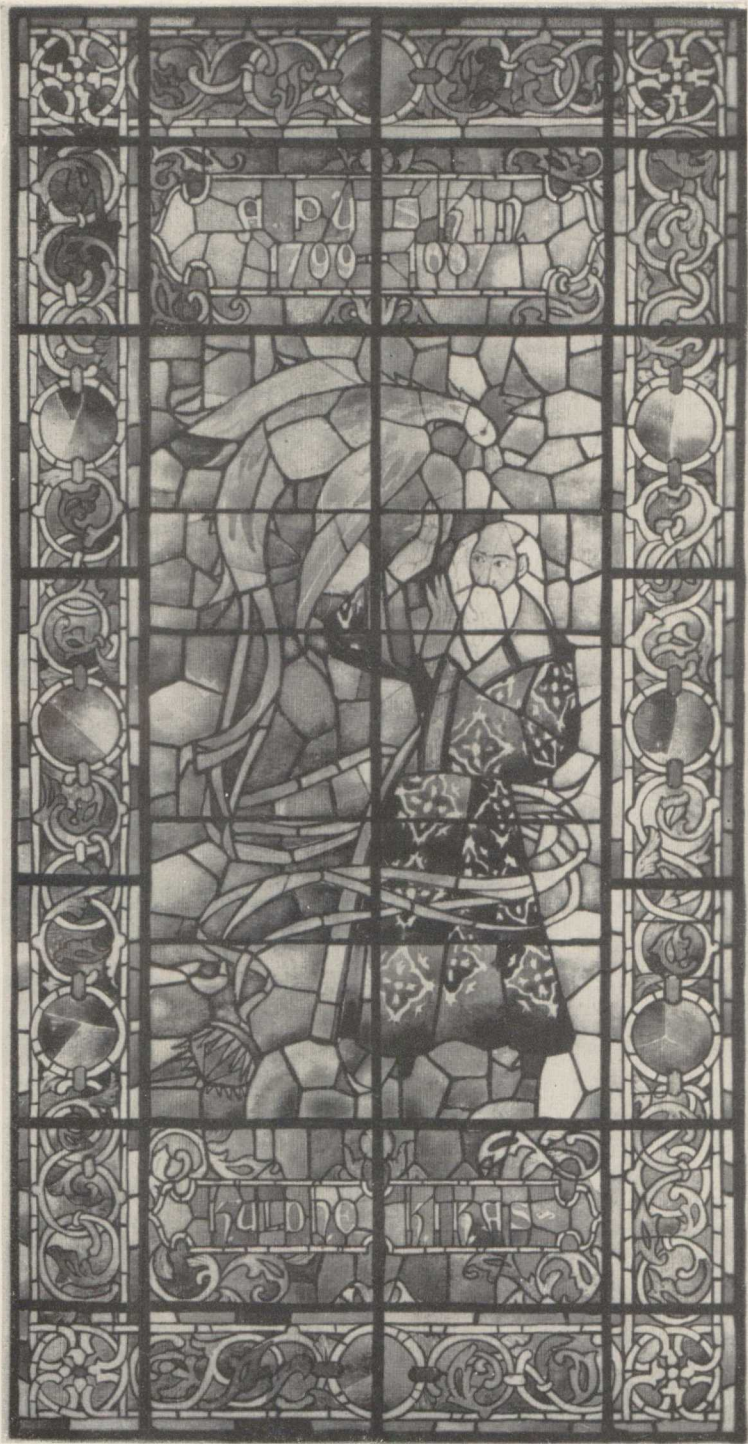
Eriala valmistas ette esimese õppetegevuse perioodil seitse lendu ruumi- ja mööblukujundajaid ning teisel õppetegevuse perioodil ühe lennu 1963/64. õppeaastal. Diplomande oli kolm. Diplomitööd olid järgmistel teemadel: Tartu Riikliku Teatri «Vanemuine» uue hoone kontserdisaali, fuajeede ja garderoobi sisekujundus koos vajaliku mööbli, valgustite, ehisvõredega, kusjuures materjali viidi üks variant saali istemööblit. Teise diplomitöö teemaks oli lasteaia mööbli kujundamine nii laste kui ka personali tarvis. Töö on viidud 100% materjali. Kolmanda diplomitöö teemaks oli standardse korteri (kolm tuba) sisustamine vajalike mööbliesemetega. Töö on viidud 100% materjali.

Ruumikujunduse eriala lõpetajatest on kujunenud silmapaistvate võimetega sisearhitektid-mööblukujundajad. Nad on leidnud kõrge tunnustuse mitte ainult meie vabariigis, vaid on hinnatud ka vennasvabariikides.

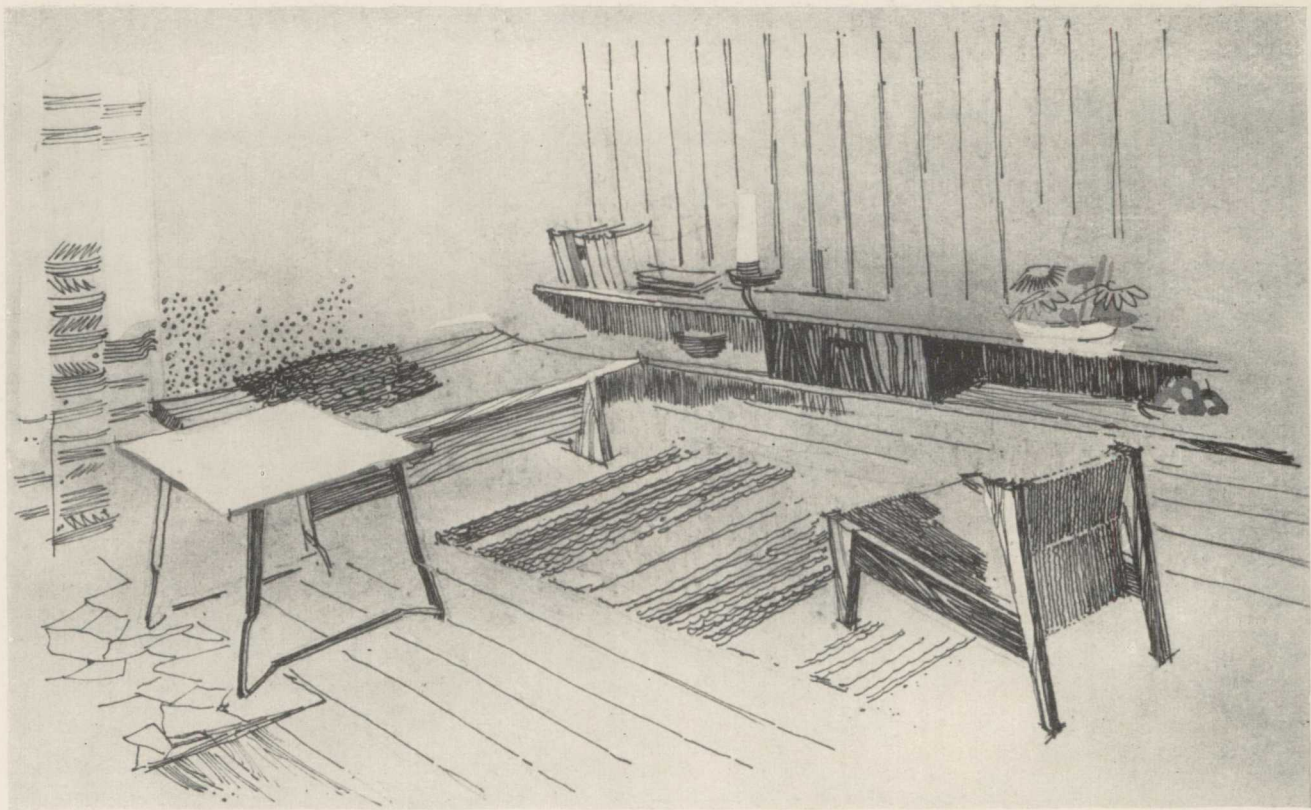
Kateedri õppejõud ja üliõpilased võtavad aktiivselt osa ühiskondlikust tööst. On aidatud kujundada Tartu Riikliku Ülikooli spordibaasi Käärikul, kus üliõpilased teostasid söökla-

-aula sisekujunduse ja mööblikavandid. Ka andis ruumikujunduse eriala üliõpilane kohapeal juhendeid nii värvitoonide valikul kui ka teistes sisekujunduse küsimustes.

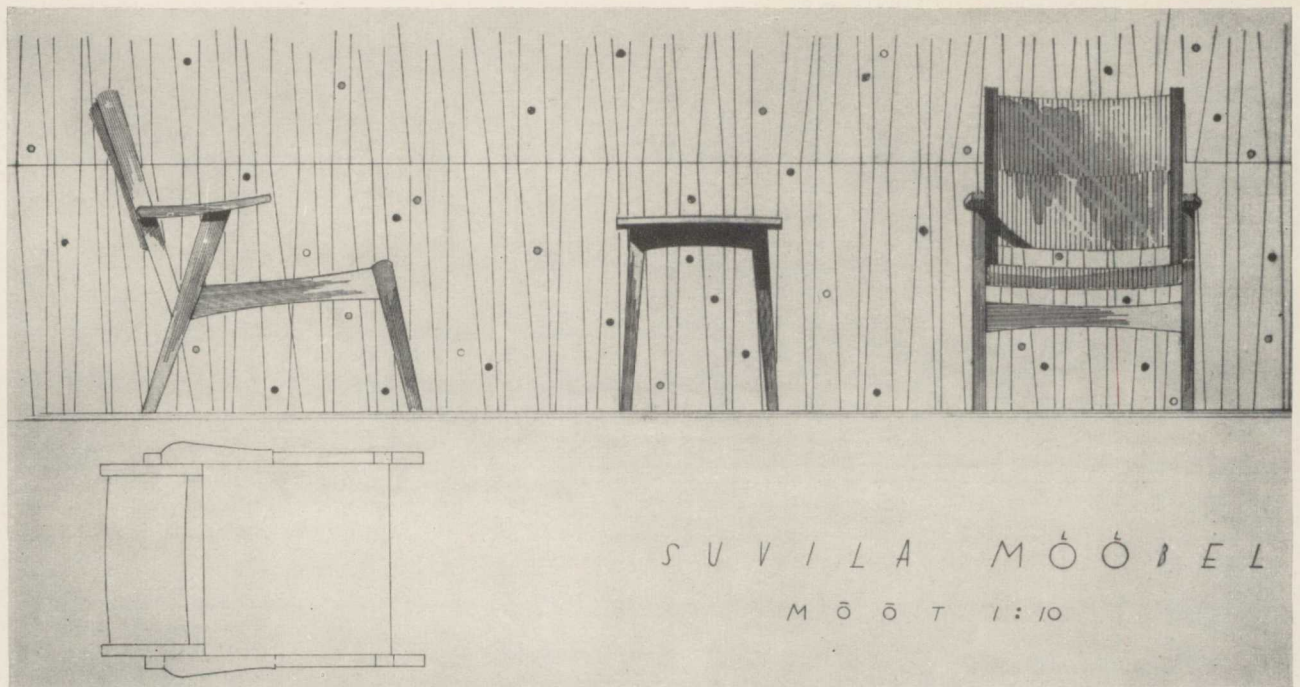
Tõravere uue observatooriumi konverentside saali ja fuajee sisekujundus ja mööblikavandid on samuti ruumikujunduse eriala üliõpilaste töö. Need tööd on leidnud üldist heakskiitu. Nimetatule liituvad konsultatsioonid ja mitmesugused nõuanded ruumide viimistlus- ja sisustusküsimustes. See tööloik on üliõpilastele heaks õppetunniks nende tulevases iseseisvas töös.

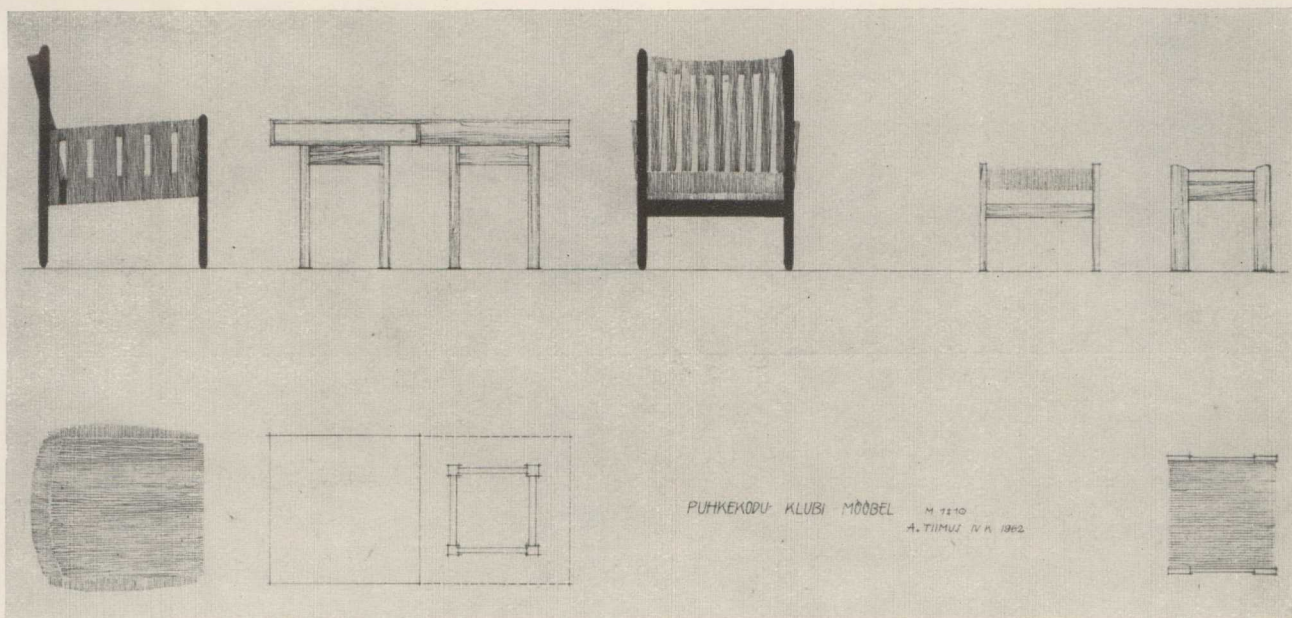
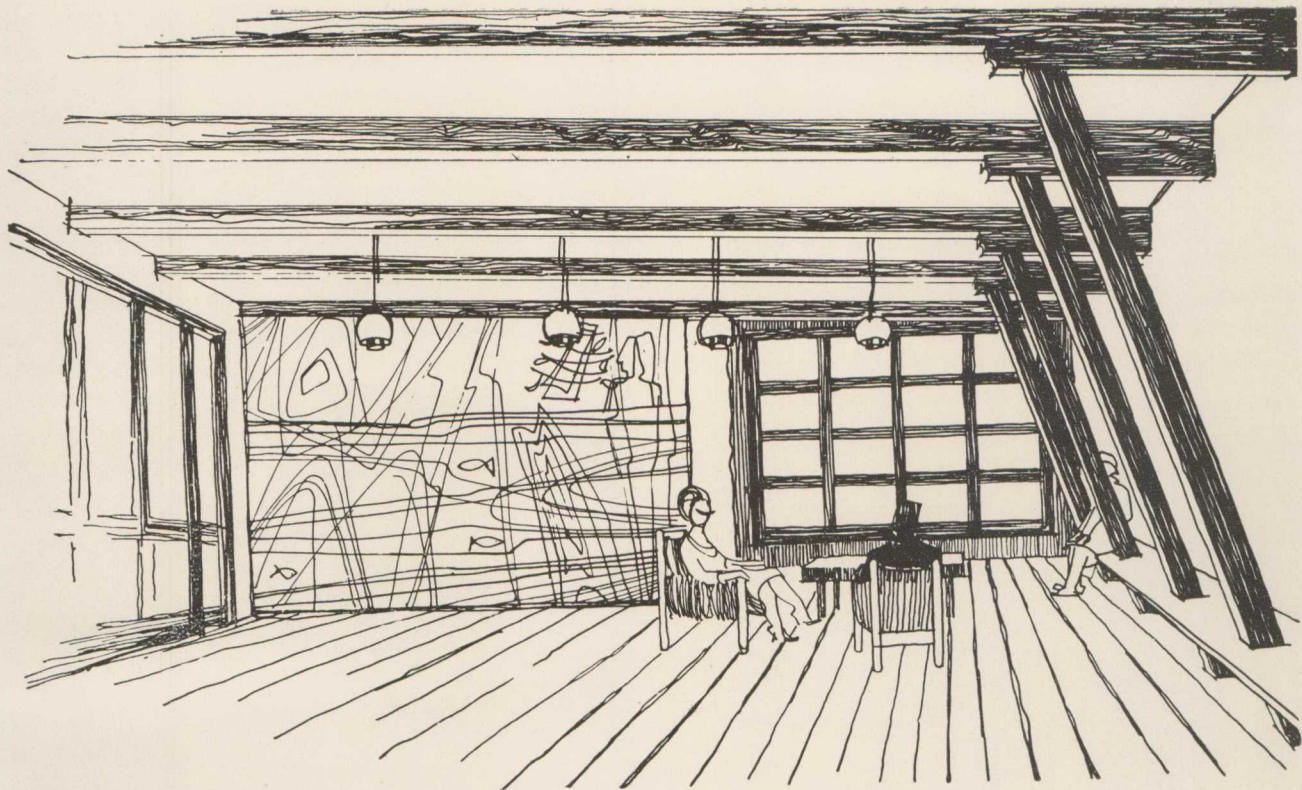
110. B. Tomberg. Vitraaži kavand. 1950.

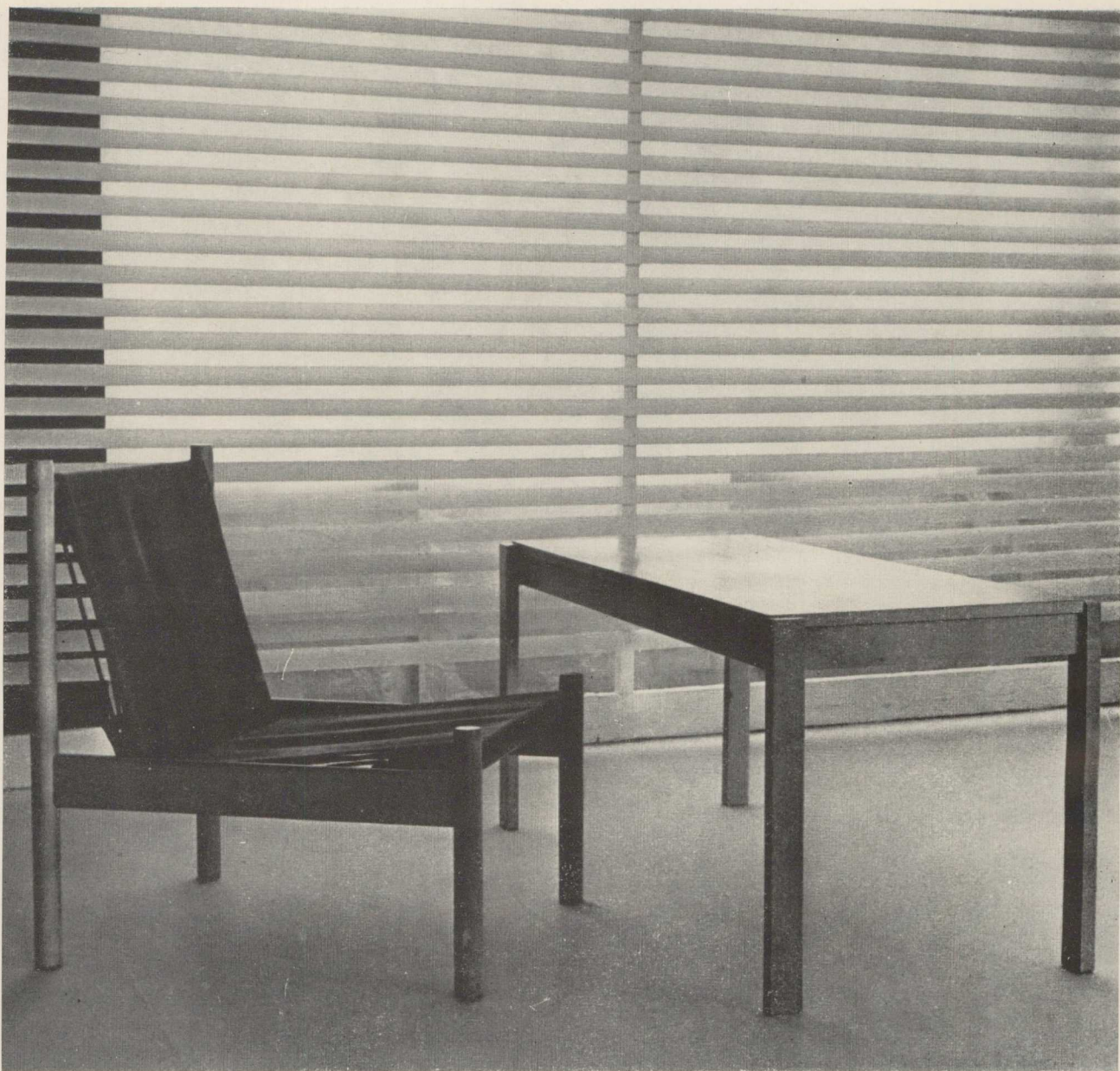

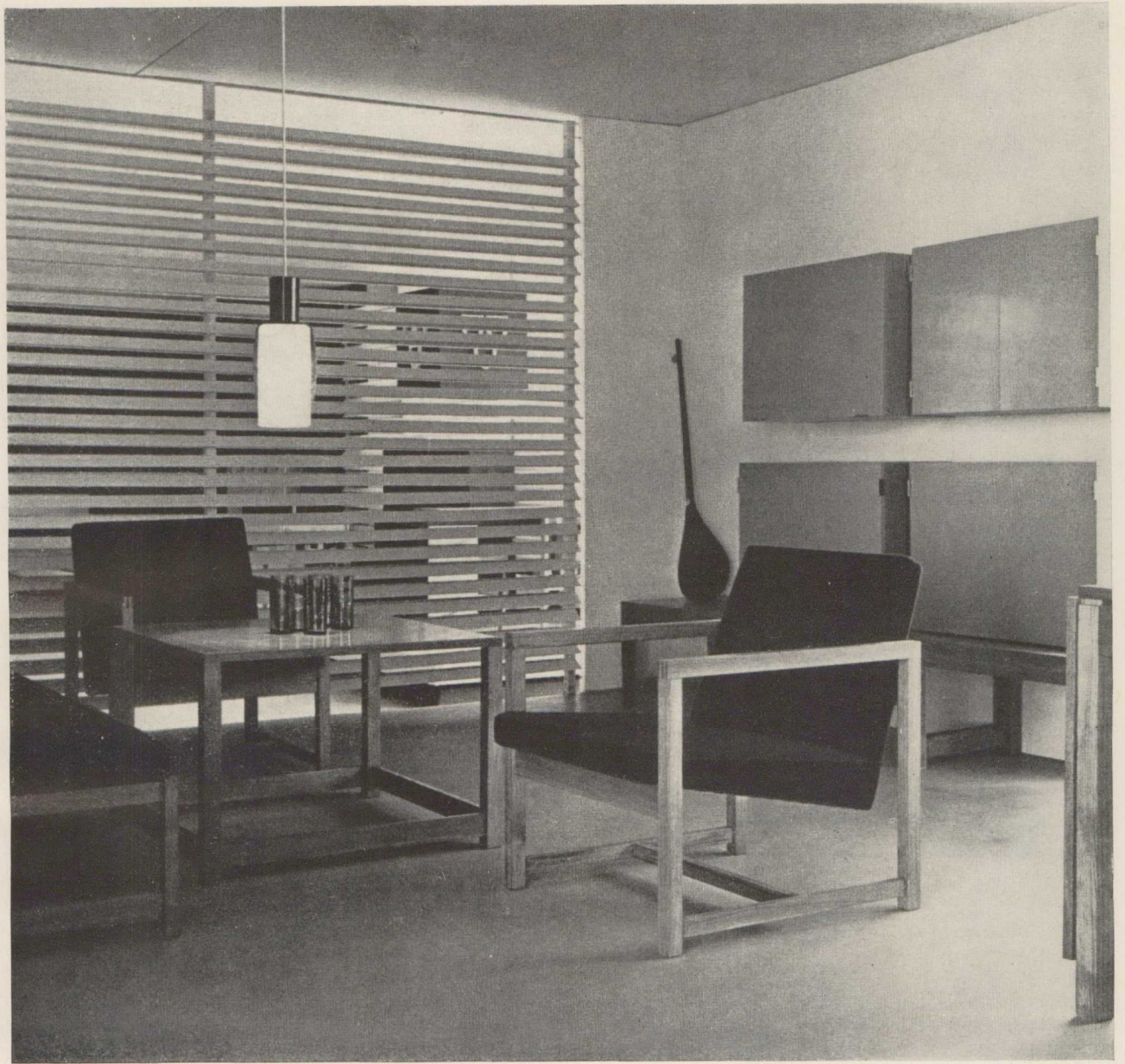
111. A. Öun. Suvila mööbel. III k. 1962.

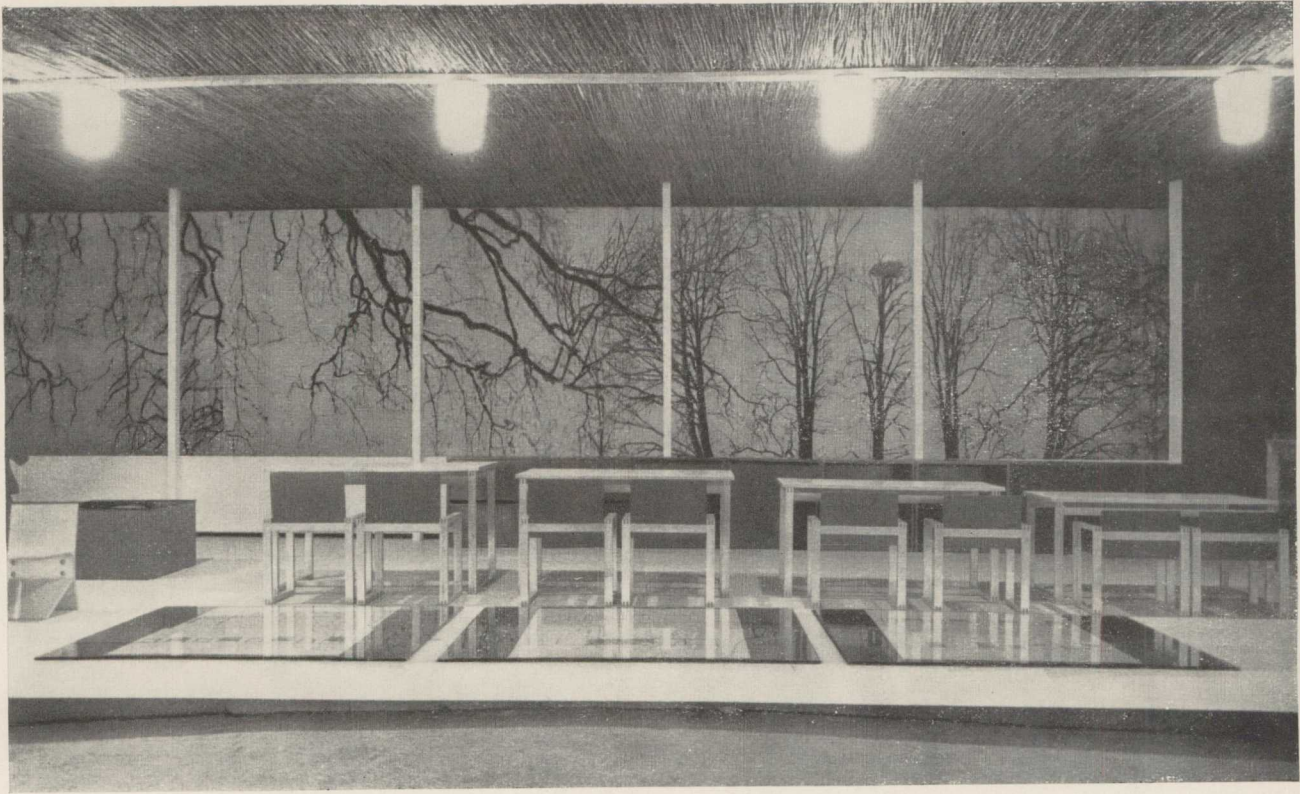

112. T. Velbri. Suvila mööbel. II k. 1959.

116. I. Suurmets. Lasteaia tüüpmööbel. 1964.

ARHITEKTUUR

Arhitektuuri eriala on instituudi noorimaid, ent üliõpilaste arvu poolest suurimaid.

Kui varem vägagi skeptiliselt suhtuti arhitektide ettevalmistamise Eestis, siis viimase paarikümne aasta jooksul on kõik vastuväited lõplikult kummutatud. Noorte arhitektide kasvatustöö meie vabariigis on toimunud juba üle 20 aasta, sellest Eesti NSV Riiklikus Kunstiinstituudis 14 aastat. Enamik praktiseerivaist arhitektidest on saanud kohapealse ettevalmistuse.

Õppetöö arhitektuuri erialal toimub nii päevases kui ka öhtuses osakonnas. Töö tulemused on olnud küllaltki edukad. Kui 1962. aastal üleliidulisel arhitektuuri eriala diplomitööde ülevaatusel saavutas kolmest esitatud diplomitööst üks II ja üks III preemia, siis 1963. aastal omistati kahele esitatud diplomitööle I preemia. Märkimist väärib üliõpilaste P. J ä n e s e ja I. P u u m e t s a edukas esinemine mõne aasta eest Londonis, kus ülemaailmse arhitektide kongressi puhul viidi läbi rahvusvaheline arhitektuuri eriala üliõpilaste loominguline konkurss teemal «Portatiivne teater 500 pealtvaatajale». Nende töö sai kiitva hinnangu inglise erialases ajakirjanduses. Samuti on üliõpilased silmapaistvalt esinenud vabariiklikel konkurssidel. Paljud üliõpilased võtavad edukalt osa praktilisest tööst vabariigi projekteerimisorganisatsioonides.

Tihe side praktilise eluga ongi peamisi eesmärke arhitektuuri eriala õppetöös. Sellele on suunatud kõik õppedistsipliinid.

Et tagada üliõpilaste parimat ettevalmistust arhitektide peamises teotsemisalas — arhitektuurses projekteerimises, on selle ala juhendajatena rakendatud vabariigi tunnustatumaid arhitekte, kellest enamik on seotud pidevalt praktilise ehitustegevusega. Kogu aeg täiustatakse õppetöö metoodikat. Erinevalt varasematest õppeplaanidest alustatakse arhitektuurse projekteerimisega juba esimesel õppeaastal, et maksimaalselt pikendada üliõpilaste ettevalmistusaega nende põhidistsipliinis, et juba varakult äratada nende huvi praktilise projekteerimisega seotud probleemide vastu. Ülesannete enamik on seotud tegelikust elust võetud ülesannetega. Projekteerimine hõlmab peale põhjalikult käsitatud elamuehituste ning ühiskondlik-kultuuriliste asutuste veel tööstus- ja põllumajandusehitusi, linnaehitust ja haljastust, sisekujundust ja mööblit, rääkimata arvukatest tehnilise iseloomuga töödest.

Tehniliste distsipliinide alast ettevalmistust on samuti pidevalt parandatud ja täiustatud, vastavalt kaasaja arhitektuuri ning ehitustegevuse nõudeile.

Noorte arhitektide kunstilises ettevalmistuses on püütud läheneda praktilise elu vajadustele. Nii joonistamis- kui ka maali- ja skulptuurialases õppetöös arvestatakse arhitektuuri ala erinõudeid.

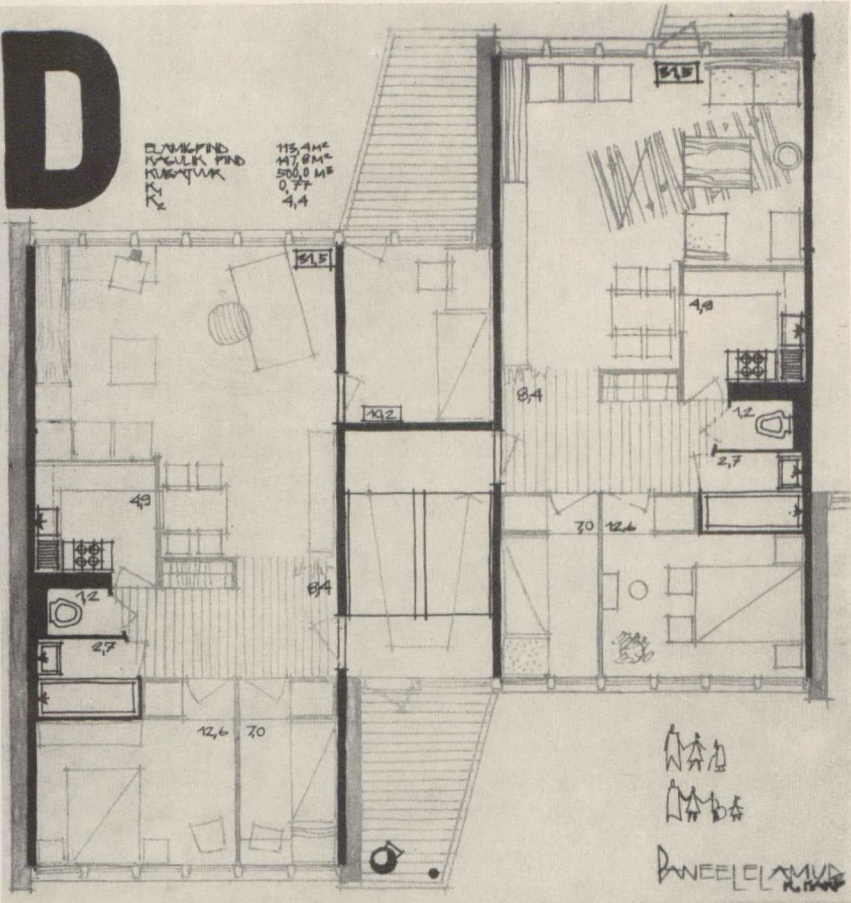
Diplomitööd on sisuliselt kokkuvõtteks varemõpitud. Vastavalt sellele on ülesannete haare suur, tööde maht ulatuslik. Viimasel ajal on edukalt kasutatud kaheosaliste diplomitööde rakendamist: peale ulatusliku linnaehitusliku planeerimise tuleb teostada samas ülesandes esineva suurema ehituse projekteerimine koos vajalike tehniliste koostisosadega. Diplomitööde temaatika on enamikus seotud tegeliku elu nõuetest lähtuvate ülesannetega.

Lähemal ajal on kavas laiendada arhitektide ettevalmistamist linnaehituse ja maastikuarhitektuuri erialaga, mis on mõningal määral instituudi juures varem eksisteerinud ehisaianduse eriala taastamine. Vajadus nimetatud eriala spetsialistide järele on pidevalt kasvav.

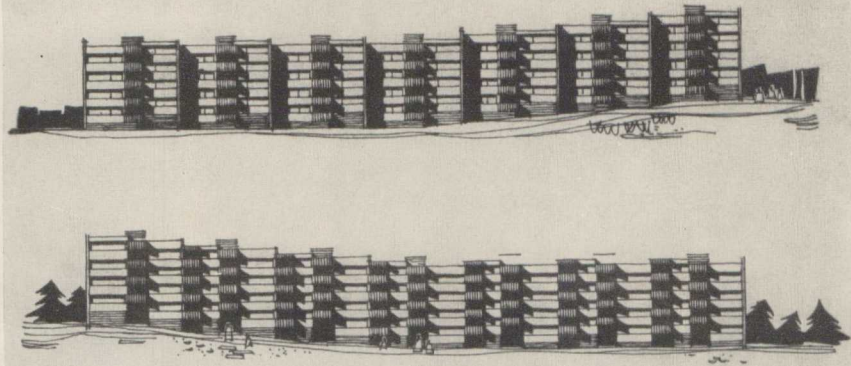
Arhitektuuri erialal on Kunstiinstituudi koosseisus eriline osatähtsus, kuna see on siduvaks lüliks tarbekunstialade, samuti ka kunsti ja tehnika, kunsti ja elu vahel. Arhitektide tihe koostöö tarbekunstnikega ja kujutatavate kunstnikega võimaldab komplekssete ülesannete läbiviimist, sillutab teed kunsti ja arhitektuuri sünteesiks. Sellel on eriline tähtsus kaasaegse kunstisuunitluse juures, kus peamiseks sihiks on kunsti lähendamine praktilise elu vajadustele.

D

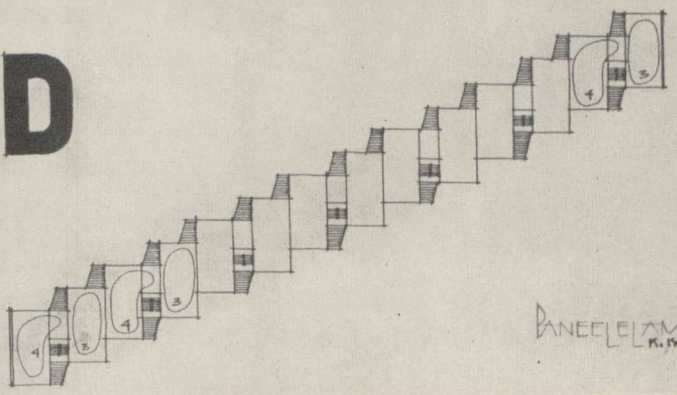
PLANKIND
KULKIND
KUSTUK
115,4 M²
117,8 M²
500,0 M²
0,77
4,4

PANEELAMUD
R. KARP

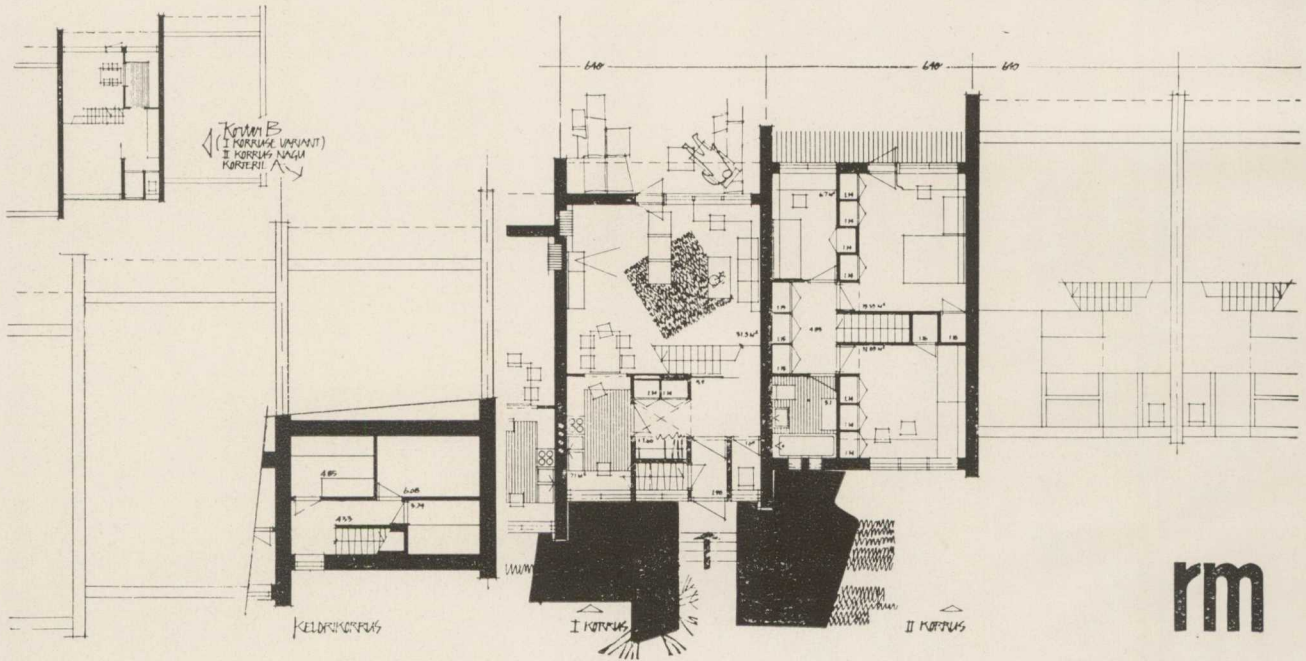
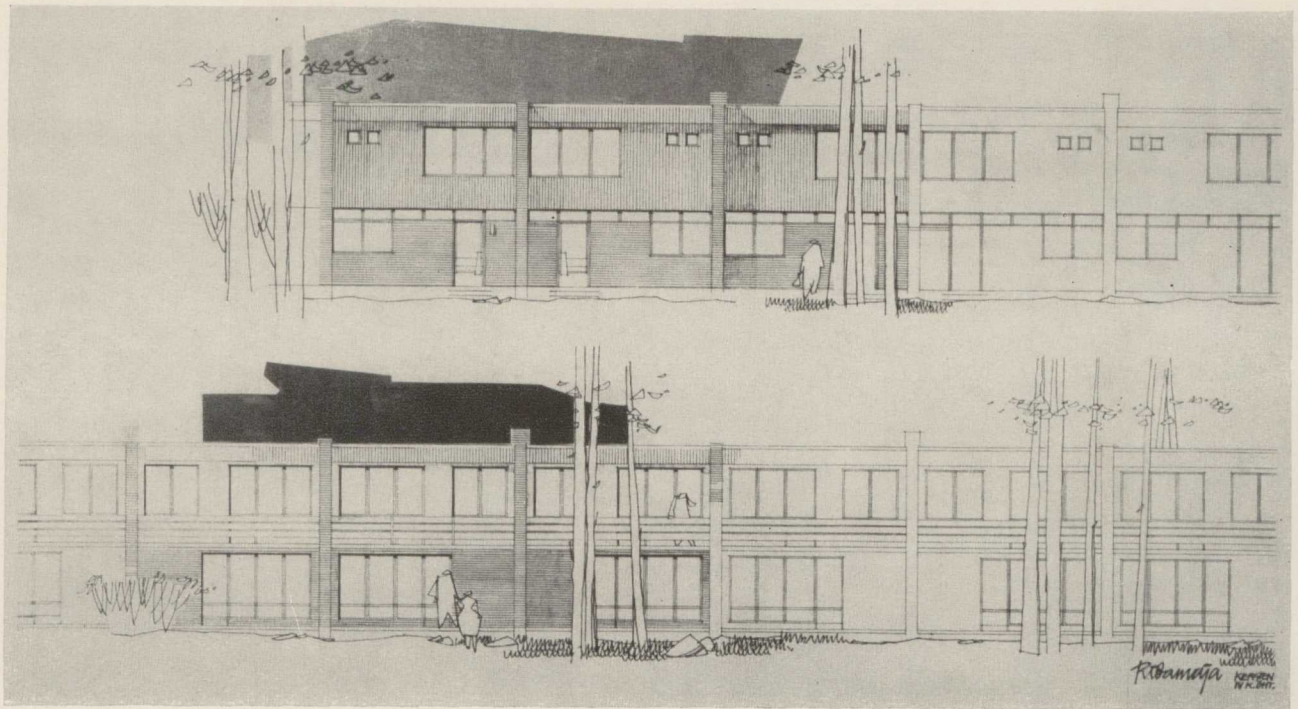

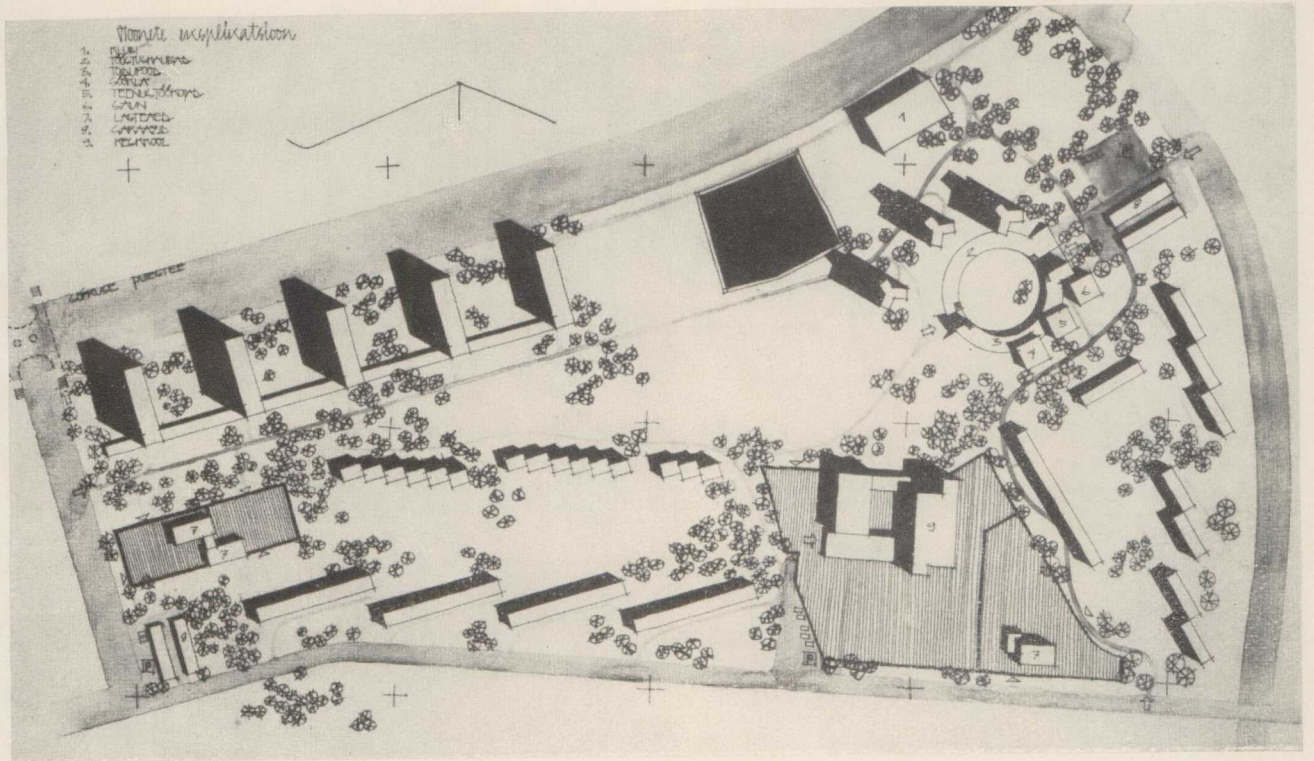
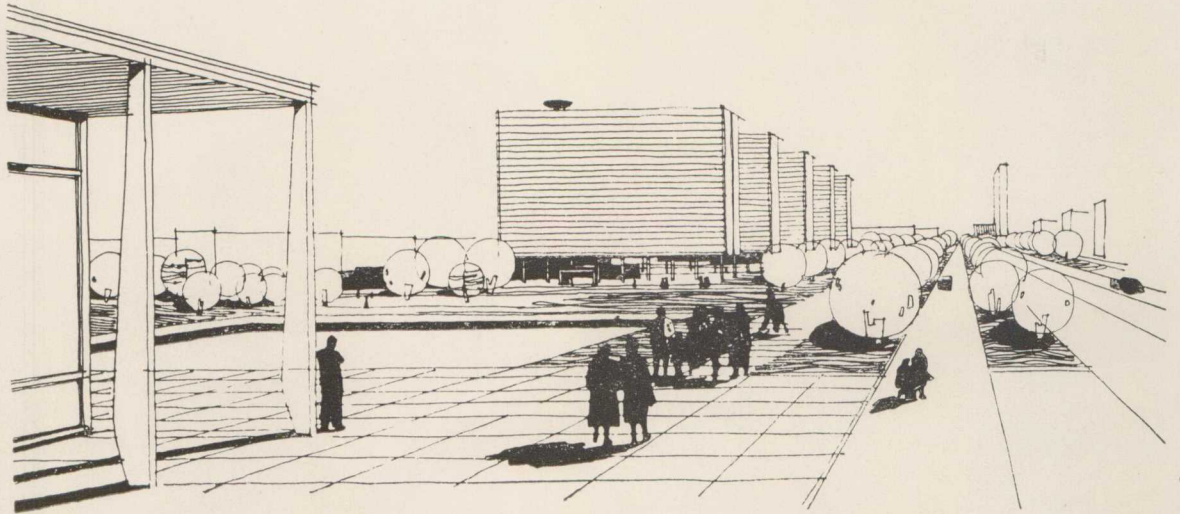
D

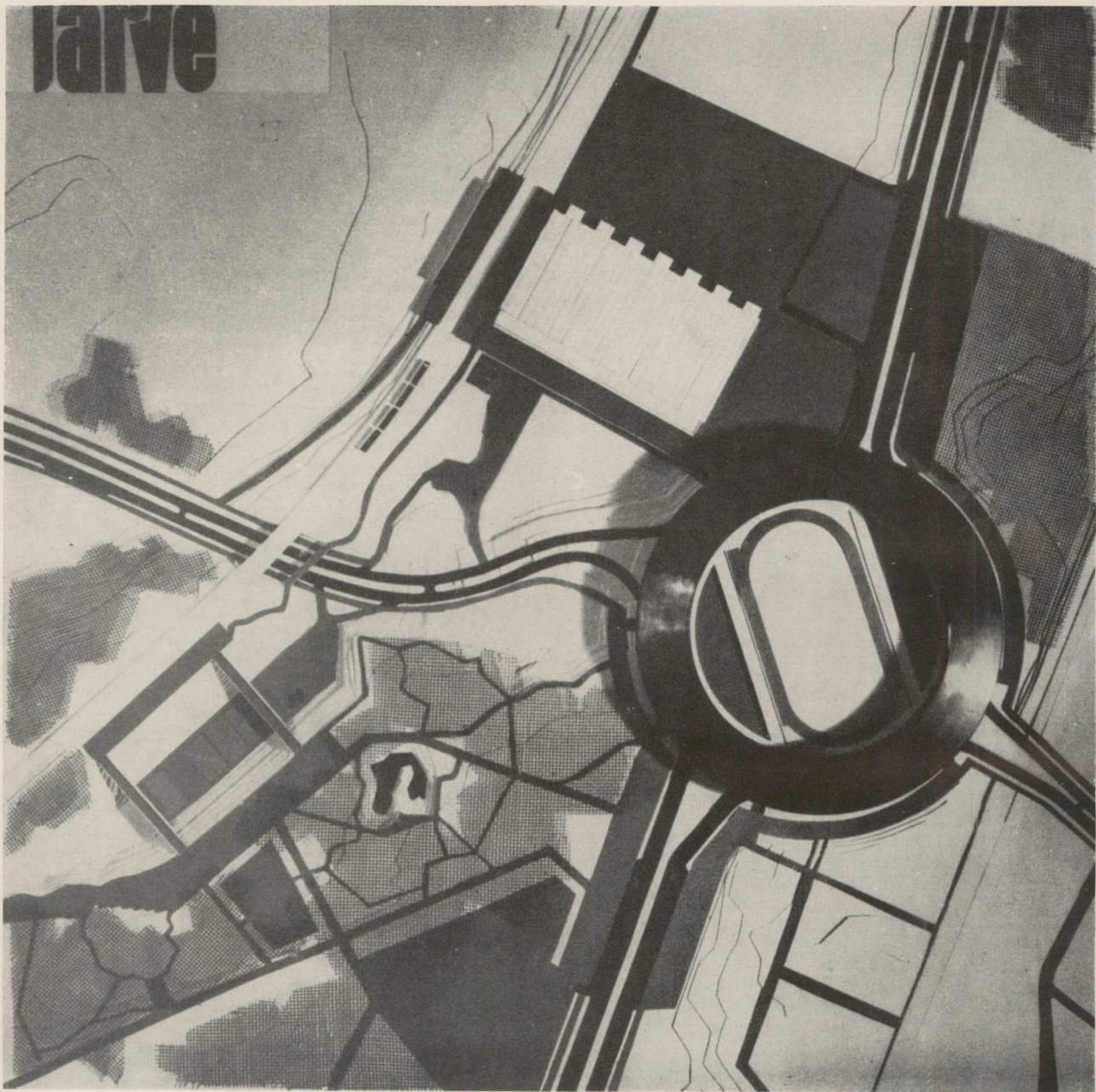

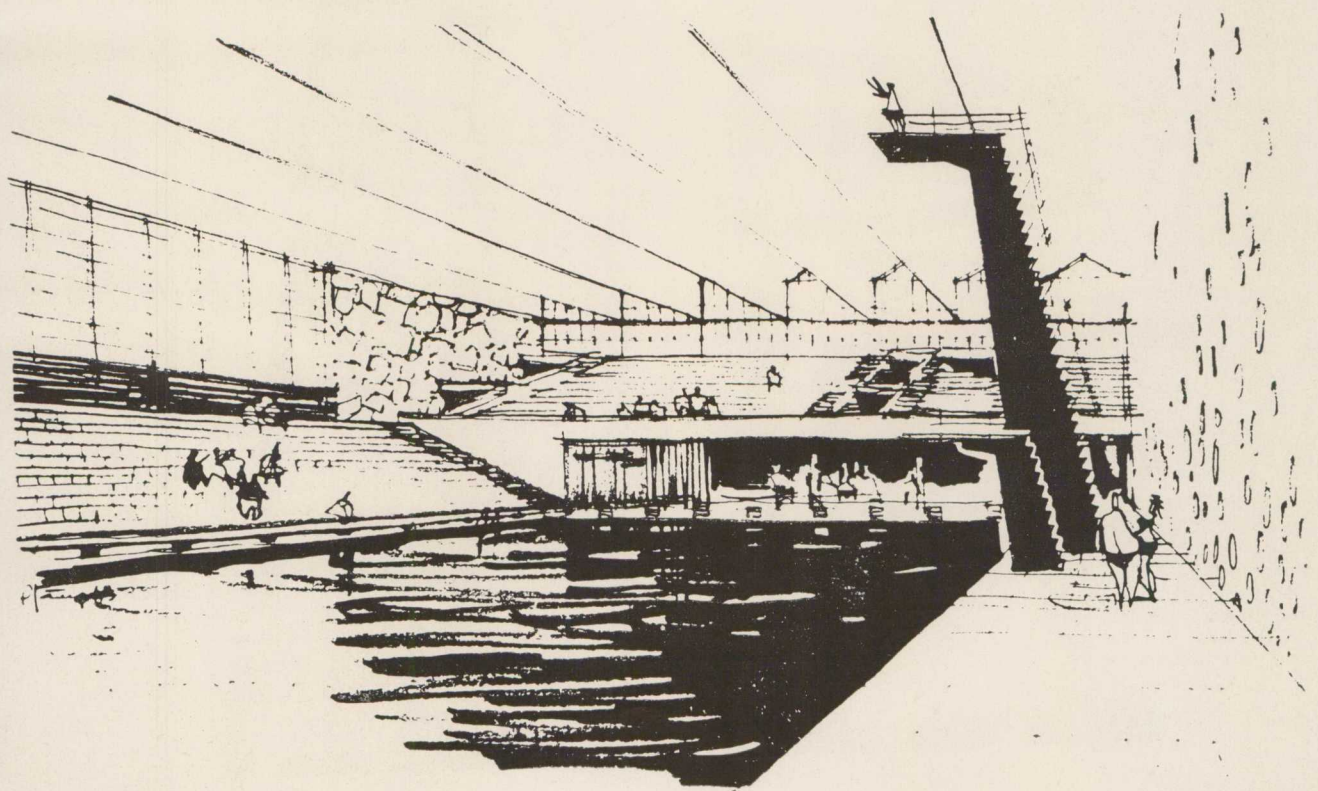
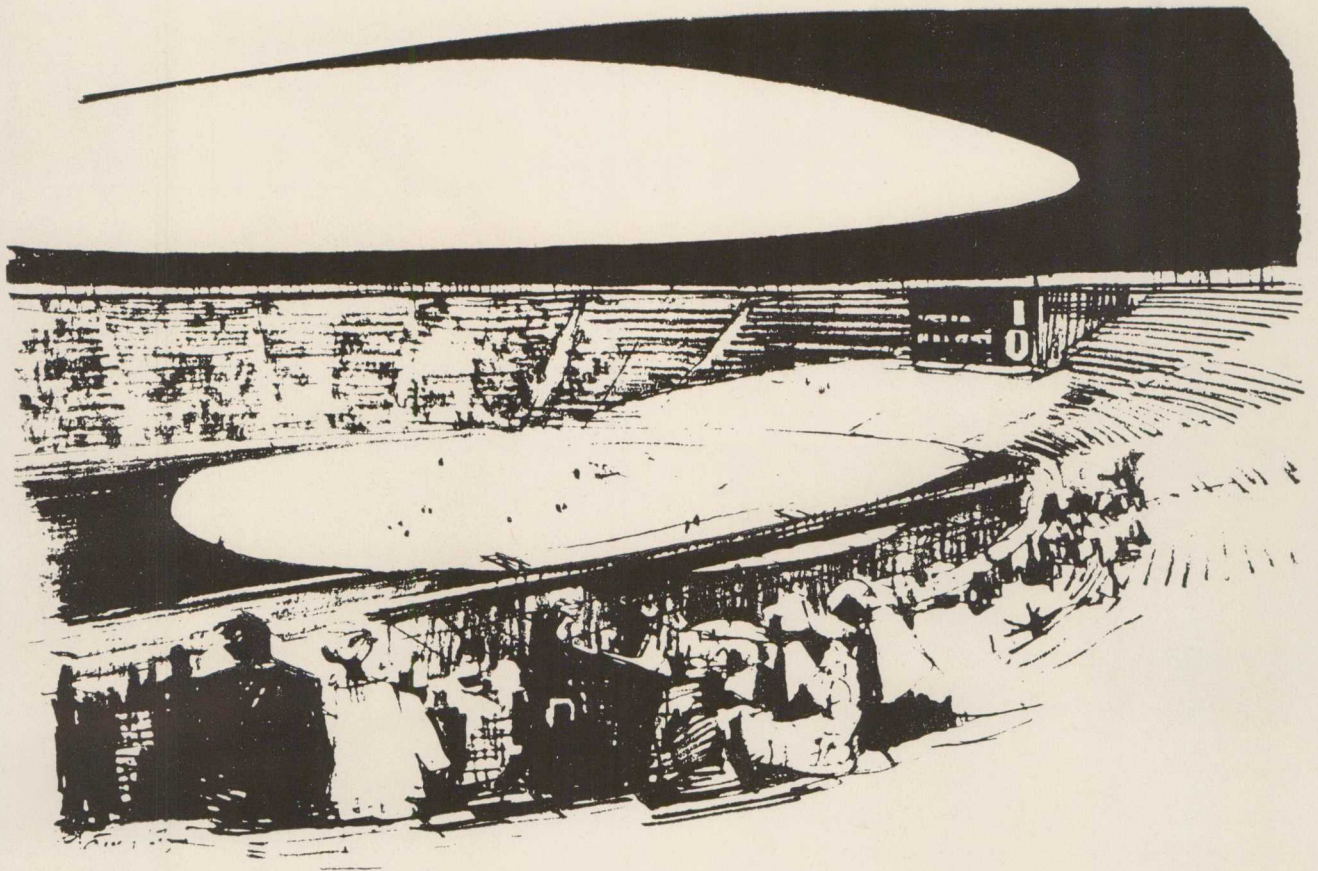
PANEELAMUD
R. KARP

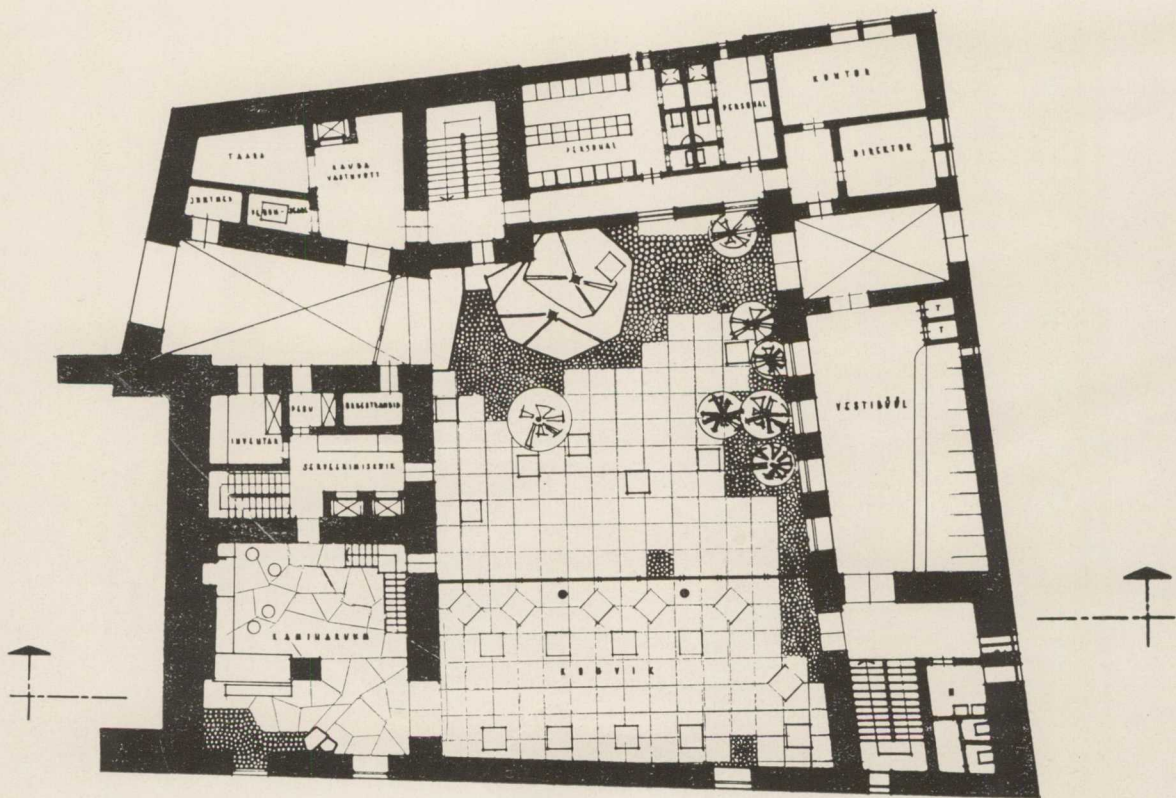
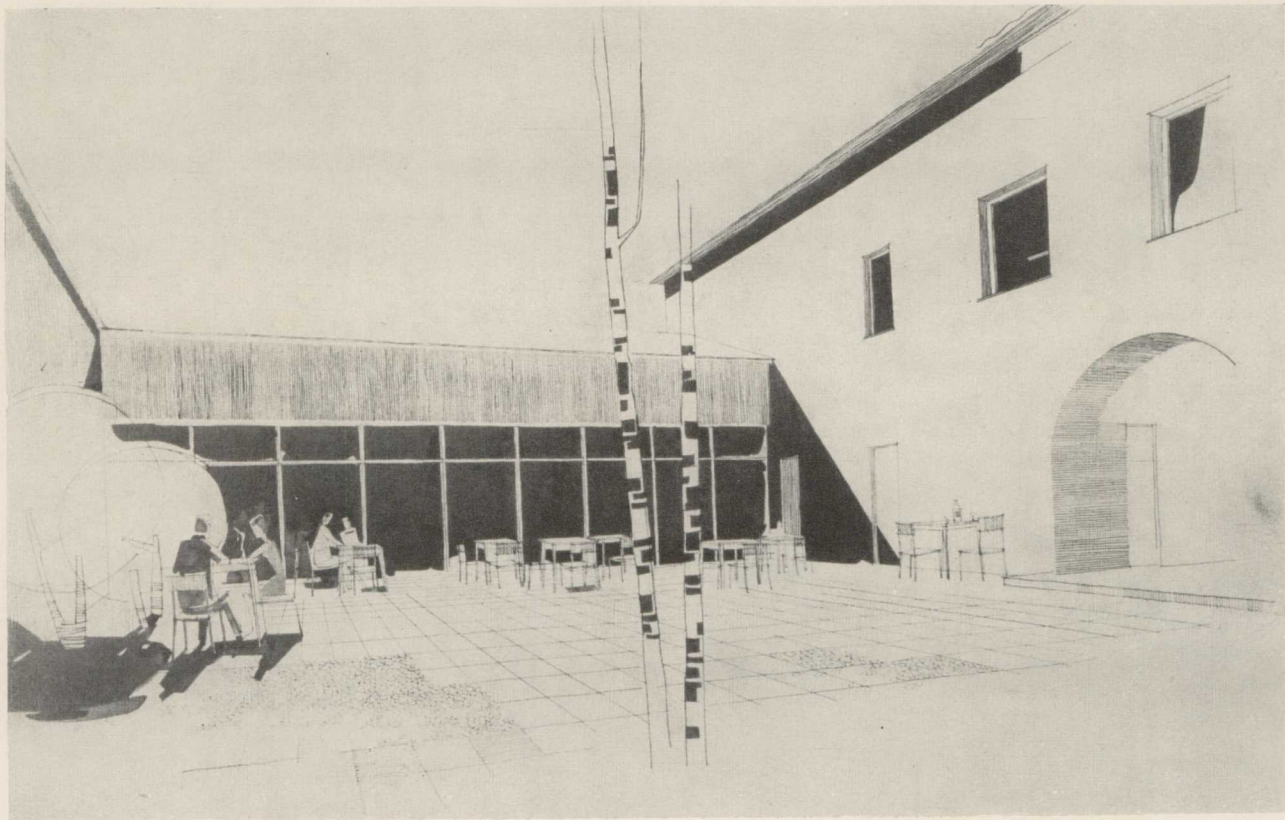
117. R. Karp.
Paneelamud. IV k. 1962.

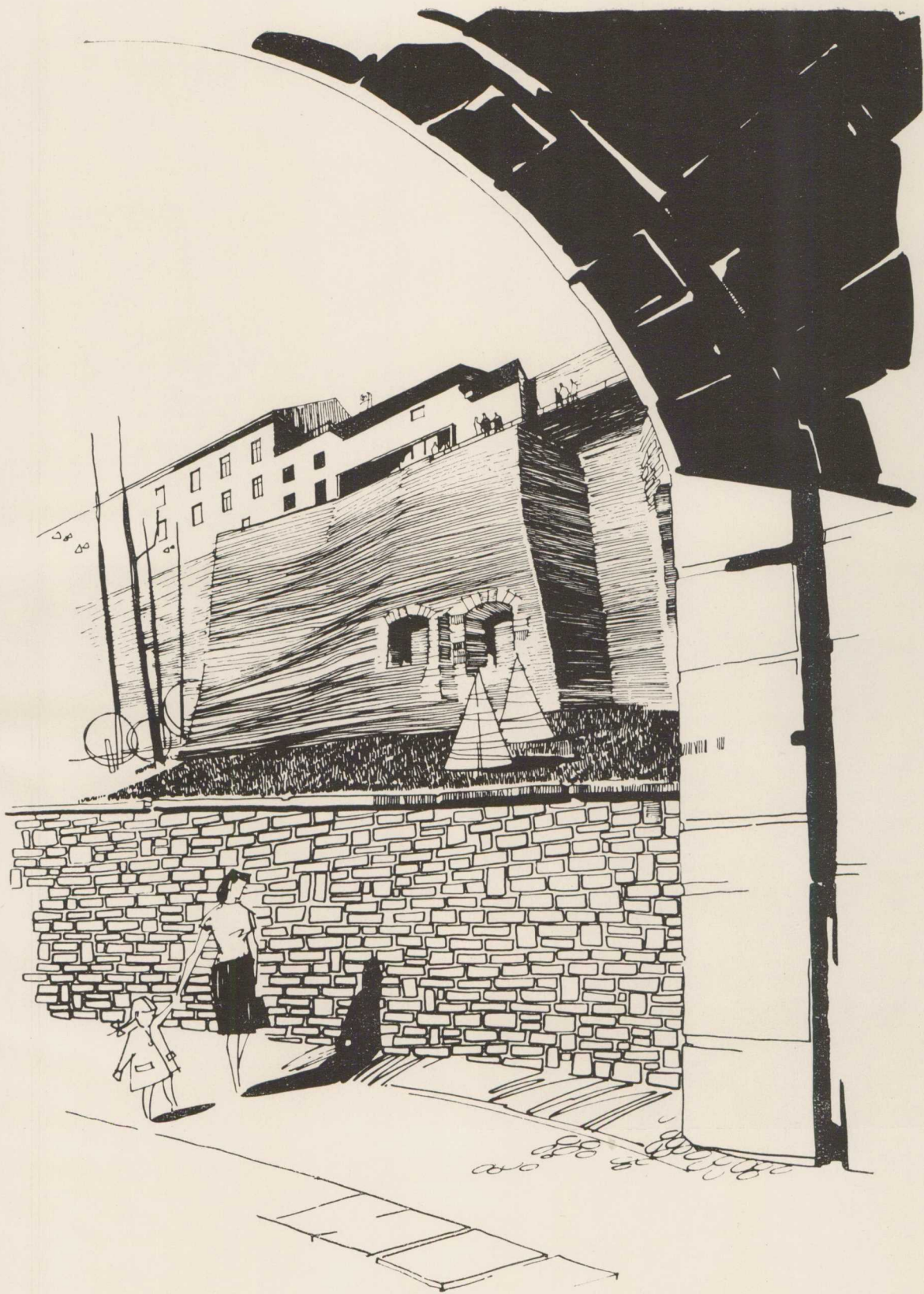

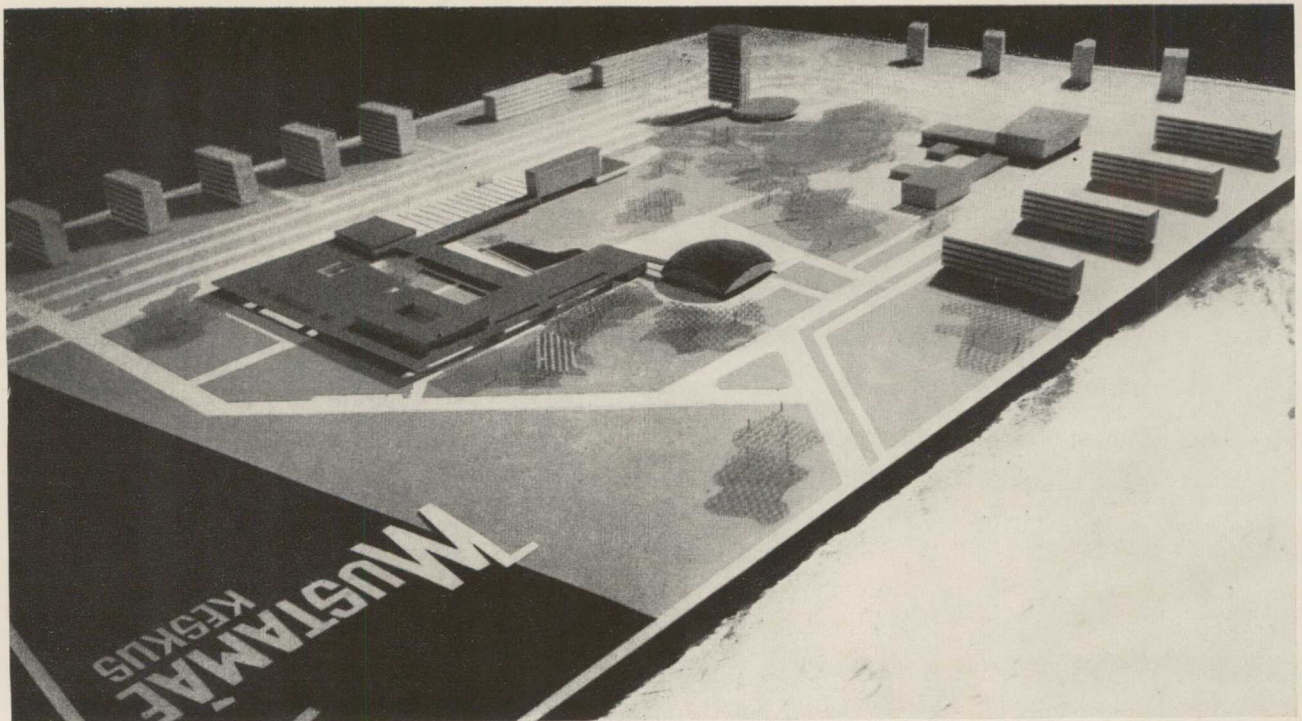
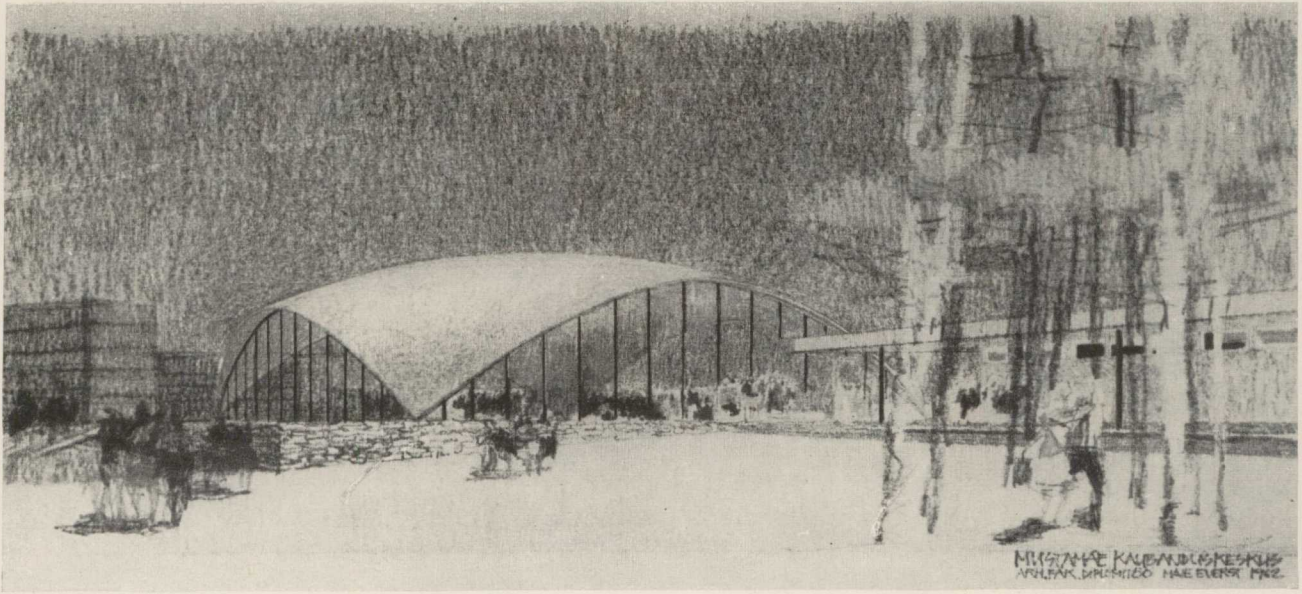

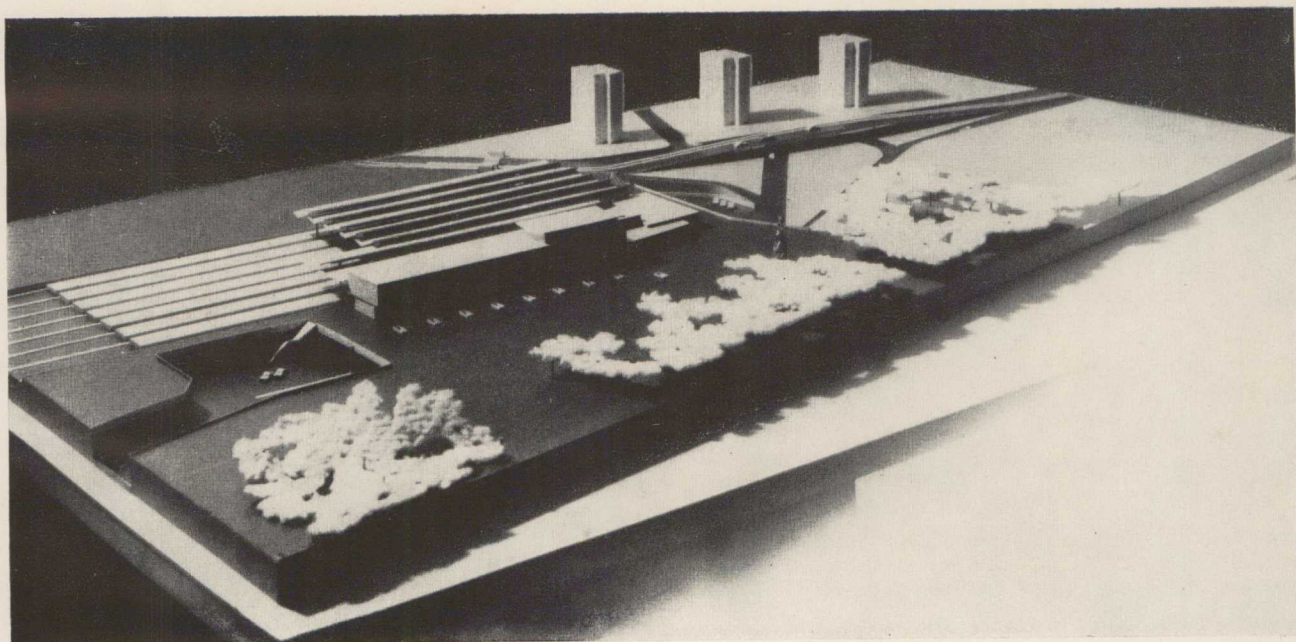
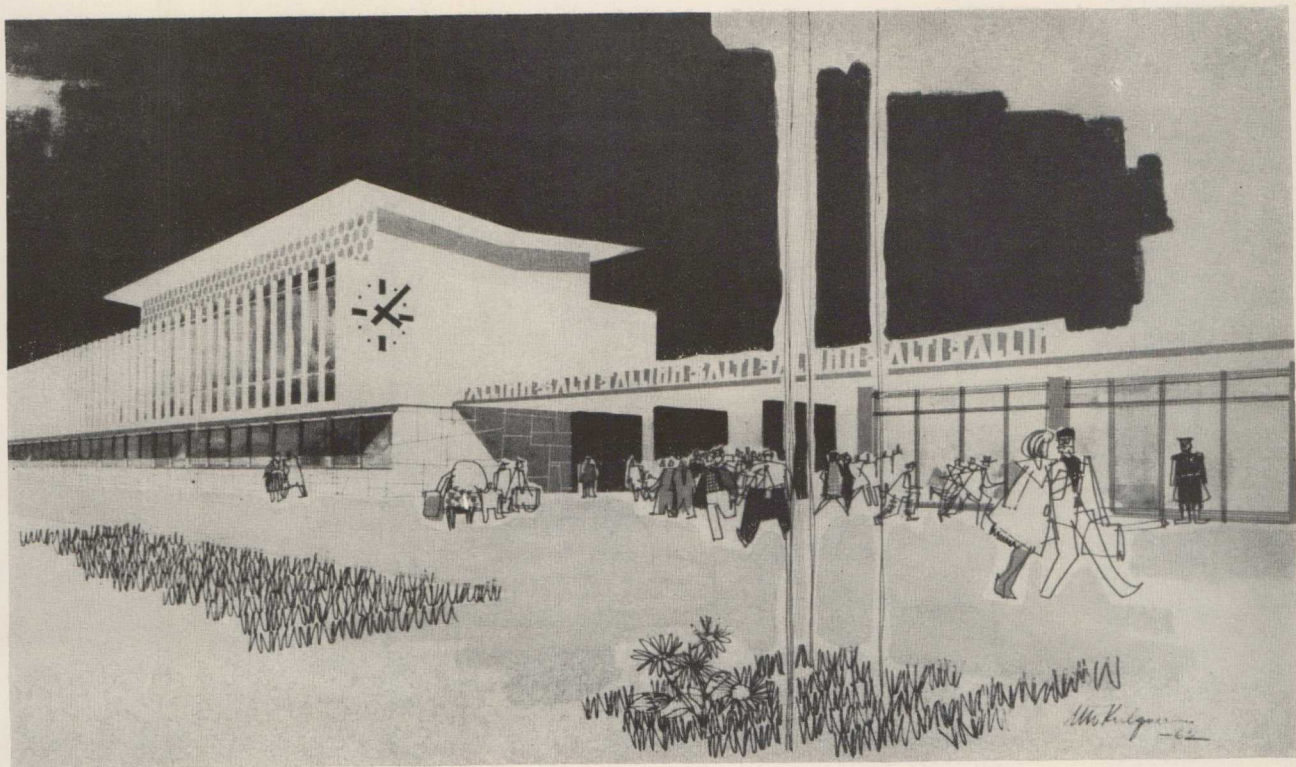

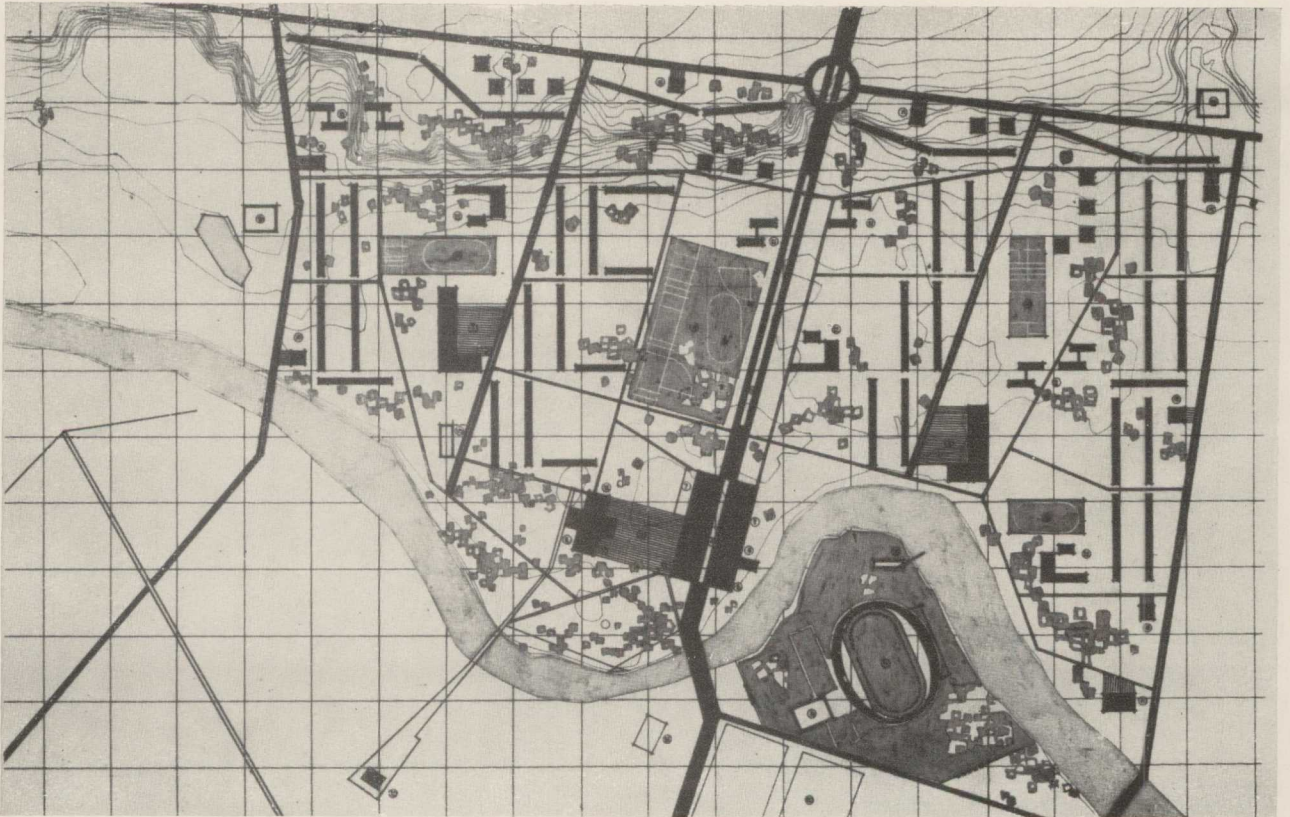
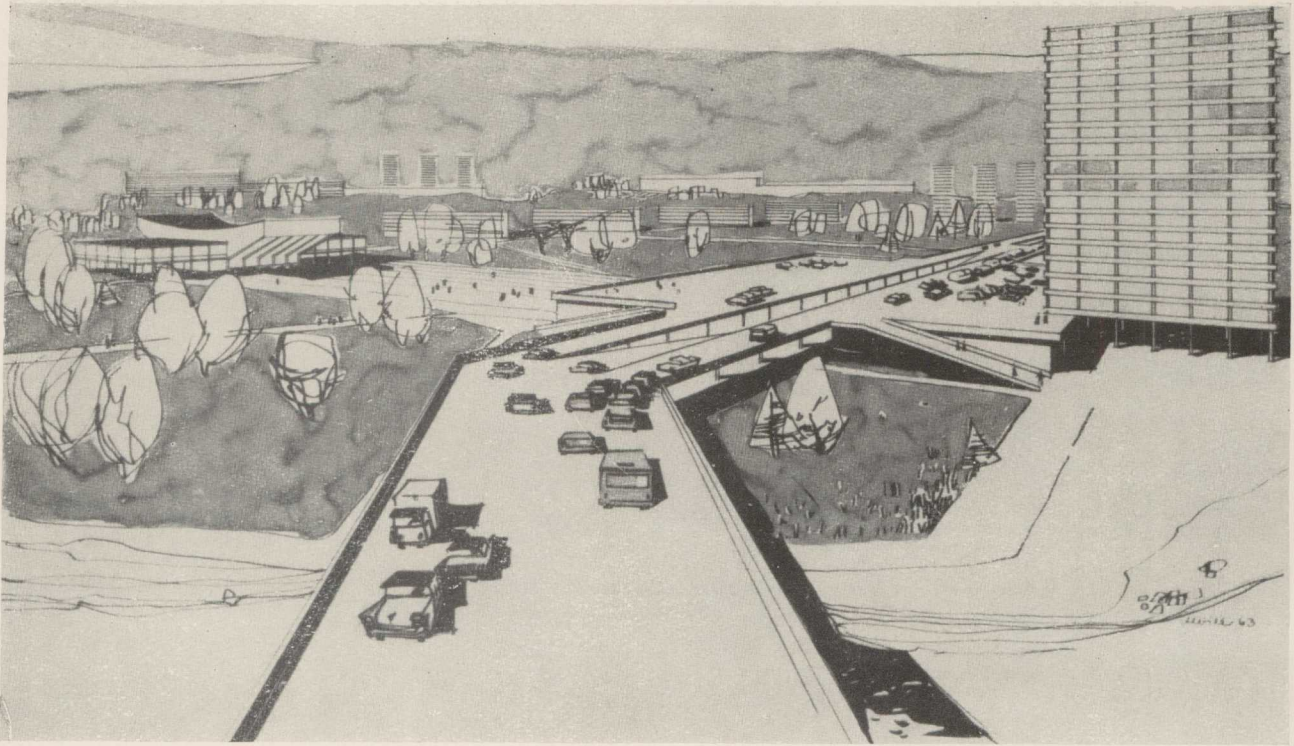
121. E. Sedman. Kohvik Tallinna Toompeal. 1962.

122. M. Everst. Mustamäe keskus. 1962.

123. Ü. Kulgver. Tallinna Balti jaam. 1962.

124. M. Vill. Elamurajoon. 1963.

NIMEKIRJAD

MAALI ERIALA

1. Kulles, Toivo	1948
2. Mere, Silvia	"
3. Voogre, Kärt	"
4. Klaus, Vaike	1949
5. Lootus, Erich	"
6. Teder, Hilja	1950
7. Sagur, Evald	"
8. Lilander, Liidia	"
9. Johanson, Evi	"
10. Andreste, Linda	1951
11. Jassman, Smerl	"
12. Kumari, Selma	"
13. Külv, Udo	"
14. Maisaar, Endel	"
15. Silm, Elsa	"
16. Vannas, Maimu	"
17. Pavlišak, Jossif	"
18. Romanov, Nikolai	"
19. Imelik, Helga	"
20. Lokk, Artur	"
21. Polli, Kaljo	"
22. Vaks, Asta	"
23. Vare, Raivo	"
24. Varjun, Annes	"
25. Lehis, Enno	"
26. Habicht, Ülo	1952
27. Kruusi, Arved	"
28. Teder, Ülo	"
29. Voitsenko, Zoja	"
30. Jõgever, Silvia	"
31. Johanson, Aksel	1953
32. Kasemets, Aino	"
33. Muuga, Leili	"
34. Kolk, Ulve	"
35. Kokamägi, Luulik	"
36. Melnikov, Leonid	"
37. Saare, Raimo	"
38. Soosuu, Melanie	"
39. Sljapin, Pjotr	"
40. Zujev, Jevgeni	"
41. Zujeva, Tamara	"
42. Allsalu, Efraim	1954
43. Malin, Ilmar	"
44. Makarov, Lola-Ludmilla	"
45. Kivistik, Senta	"
46. Ogonotšenko, Al-der	"
47. Pogodin, Vitali	"
48. Pulk, Einart	"
49. Püss, Koit	"
50. Suuman, Aleksander	"
51. Binstok, Ela	1955
52. Varik, Ilmi	"
53. Gusev, Leonhard	"
54. Kalinin, Vassili	"
55. Karlsen, Gleb	"
56. Kitaikin, Evgeni	"
57. Krotkov, Oleg	"
58. Panin, Jüri	"
59. Rammo, Astrid	"
60. Soljanov, Vladimir	"
61. Studzinski, Bronislav	"

62. Terebilov, Stanislav	1955
63. Tukatšov, Leonid	"
64. Hudjakov, Vassili	1956
65. Kljanin, Nikolai	"
66. Dementjev, Rem	"
67. Vassiljev, Ignat	"
68. Šmeljov, Dmitri	"
69. Solomatin, Georgi	"
70. Nesõnov, Ivan	"
71. Golovaškin, Anatoli	1957
72. Golub, Leonid	"
73. Kormašov, Nikolai	"
74. Korstnik, Raivo	"
75. Moskovski, Lev	"
76. Muravin, Gennadi	"
77. Murõljev, Aleksander	"
78. Raamat, Rein	"
79. Kübar, Heiki	1958
80. Nazarov, Mihhail	"
81. Põldroos, Enn	"
82. Rumjantsev, Oleg	"
83. Subbotin, Nikolai	"
84. Viires, Heldur	1959
85. Indov, Ahti	"
86. Roode, Ester	"
87. Roode, Henn	"
88. Kuznetsova, Zoja	1960
89. Sarapuu, Lembit	1961
90. Tuuling, Jaan	"
91. Uiga, Sigrid	"
92. Gofman, Dolores	1962
93. Guli, Nikolai	"
94. Subbi, Olev	"
95. Mäsak, Tõnu	1963
96. Voss, Edgar-Laimon	"
97. Adamson, Jaak	1964
98. Aleksandrov, Vsevolod	"
99. Horma, Sirje	"
100. Šestakova, Heli	"

TEATRIDEKORATSIOONI ERIALA

1. Mitt, Hugo	1949
2. Pant, Guido	"
3. Vaher, Erik	1950
4. Vahtramäe, Lilian	"
5. Laidre, Raivo	1951
6. Renter, Eldor	"
7. Sepp, Ülo	"
8. Küla, Mari-Liis	1952
9. Loodma, Ella	"
10. Luide, Salme	"
11. Vilms, Elga	"
12. Štšukin, Georgi	"
13. Härm, Endel	1953
14. Säre, Meeri	1954
15. Sander, Georg	1955
16. Vorošilov, Vladimir	"
17. Lind, Imbi	1956
18. Klar, Halja	1957
19. Pukk, Valve	1958
20. Uibo, Uno	1960

21. Uustalu, Helge	1960
22. Ehasalu, Ants	1964
23. Kiivit, Ingrid	"
24. Pihlak, Liina	"
25. Sossunov, Ivan	"

SKULPTUURI ERIALA

1. Rosin, Linda	1948
2. Eskel, Albert	"
3. Liiv, Linda	"
4. Mölder, Arseni	"
5. Rekk, Signe	"
6. Leškin, Viktor	1949
7. Reitel, Kalju	1950
8. Viitol, Erna	"
9. Nurk, Hans	"
10. Maran, Elfriede	1951
11. Blumbergs, Feliks	"
12. Kärner, Heino	"
13. Rätsep, Elmar	"
14. Haggi, Erika	1952
15. Bergmann, Endel	"
16. Tali, Erich	"
17. Kagovere, Leonid	"
18. Paberit, Juhan	"
19. Rebane, Elmar	"
20. Taniloo, Endel	"
21. Viilip, Linda	"
22. Žiukas, Petras	"
23. Vares, Jaan	"
24. Tolli, Lembit	1953
25. Uukareda, Aime	"
26. Beek, Magda	"
27. Paluteder, Lembit	"
28. Tiilen, Marie	"
29. Tamm, Kornelius	1955
30. Belov, Valentin	"
31. Pille, Oti	"
32. Postnova, Maria	"
33. Rannast, Robert	"
34. Rimm, Aulin	"
35. Semjonova, Valeria	"
36. Jürison, Lea	"
37. Hmelnitski, Zinovi	1956
38. Vassiljev, Lev	"
39. Kaganis, Josif	"
40. Markelov, Georgi	"
41. Buddel, Rohta	"
42. Milašev, Juri	1957
43. Sepp, Aino	"
44. Širmovskaja, Inna	1958
45. Omelin, Anatoli	"
46. Ganiev, Ahmed	"
47. Tšernjak, Vladimir	"
48. Golditš, Irina	1960
49. Jaanimäe, Aita	1962
50. Kuld, Riho	"
51. Mölder, Merike	"
52. Arutjunjan, Rafael	1964
53. Varik, Matti	"
54. Veeber, Renaldo	"

5. Maripuu, Vaike	1953
6. Teltma, Helga	"
7. Käär, Helle	"
8. Erendi, Vilma	1954
9. Kalvo, Lilian	"
10. Lepiksaar, Toomas	"
11. Soiver, Voldemar	1955
12. Maasikas, Mirjam	"
13. Vaher, Ingi	"
14. Uuk, Pilvi	1956
15. Lukk, Meta	1958
16. Ušinskaite, Jurate-Stanislava	1960
17. Kuuskor, Luule	1960
18. Malahhov, Stanislav	1961
19. Raudvee, Silvia	"
20. Kalev, Sölve	1962
21. Põllu, Kaljo	"
22. Mälberg, Maie-Hele	1964
23. Raun, Maie-Ann	"

METALLEHISTOÖ ERIALA

1. Trepp, Emilda	1950
2. Palu, Leida	1951
3. Raud, Helge	"
4. Tammaru, Salme	"
5. Elken, Lydia	1952
6. Paas, Juta	"
7. Kütt, Öie	1953
8. Vahtramäe, Juta	"
9. Leškin, Vladimir	"
10. Linno, Ellen	1954
11. Kirme, Aino	"
12. Kammar, Giidi	1955
13. Riidas, Edith	"
14. Veljemaa, Ilmi	"
15. Korzjukova, Margarita	1956
16. Suits, Vaida	"
17. Tamman, Tiiu	"
18. Jermakov, Vassili	1957
19. Tširkov, Dmitri	"
20. Linnaks, Lilian	1958
21. Raadik, Haivi	"
22. Tokmakova, Irina	"
23. Väljataga-Tults, Tiiu	"
24. Budvitis, Vitautas	1959
25. Kuldkepp, Leili	"
26. Meos, Alfred	"
27. Toppi, Aino	"
28. Zabelina, Ludmilla	1961
29. Uustalu, Eerik-Arne	"
30. Bagdasarjan, Eve	"
31. Teelem, Aino	"
32. Valk, Heinrich	"
33. Budvytienes, Elina	1963
34. Lusti, Laine	"
35. Rabba, Noora	"
36. Sork, Piia	"
37. Kolõtšev, Eduard	1964
38. Mägi, Mai	"
39. Vahter, Helle	"

NAHKEHISTOÖ ERIALA

1. Gurjev, Elisabeth	1948
2. Külv, Ella	"
3. Patune, Minni	1950

4. Sume, Lydia	1950
5. Krustein, Öie	"
6. Ilmand, Marie	1951
7. Ilmsalu, Leida	"
8. Kivisild, Eeva	1952
9. Keskküla, Alma	1953
10. Rosenup, Aino	"
11. Kirme, Kaalu	1954
12. Rühka, Inge	"
13. Viirlaid, Kunilde	"
14. Lott, Laidi	1955
15. Murumets, Linda	"
16. Palmse, Jaak	"
17. Leisman, Lea	1956
18. Pehme, Silvi	"
19. Kuke, Maret	1957
20. Privoi, Virve	"
21. Raend, Eha	"
22. Suude, Naima	"
23. Raudsepp, Öie	1958
24. Valk, Endel	"
25. Sork, Helle	1960
26. Tikand, Helvi	"
27. Toomingas, Esta	"
28. Elhi, Vaike	1962
29. Kreis, Tiiu	"
30. Oruvee, Eve	"
31. Kamar, Asta	1963
32. Linnart, Viive	"
33. Summatavet, Ella	"
34. Järv, Elo	1964
35. Karm, Kaja	"
36. Kelle, Silvia	"

RUUMIKUJUNDUSE ERIALA

1. Aus, Aleksander	1949
2. Kalep, Aino	"
3. Oselein, Maia	"
4. Papp, Herman	"
5. Pleeas, Maimu	"
6. Pikk, Arvo	"
7. Ratassepp, Linda	"
8. Tomberg, Bruno	1950
9. Uustalu, Asta	"
10. Aunre, Virve	"
11. Palm, Maimu	"
12. Thoren, Eha	"
13. Lang, Leida	"
14. Vrubljauskas, Vladas	"
15. Gubenski, Iraida	1951
16. Holm, Are	"
17. Pork, Oskar	"
18. Proos, Asta	"
19. Rooneem, Maie	"
20. Saarsoo, Ilo	"
21. Tankman, Liidia	"
22. Veidenberg, Saima	"
23. Vaarandi, Maimu	1952
24. Umberg, Udo	"
25. Mutso, Richard	"
26. Kruusmaa, Ludvig	"
27. Salmre, Tatjana	"
28. Sagur, Ingrid	"
29. Madalik, Paul	1953
30. Pormeister, Valter	"
31. Asi, Vello	1954
32. Pärtelpoeg, Leila	"

33. Rätsep, Salme	1954
34. Sirp, Ülo	"
35. Tamm, Väino	1955
36. Böckler, Teddy	"
37. Suurmets, Ilja-Alvi	1964
38. Tiimus, Aili	"
39. Velbri, Tenõ	"

ARHITEKTUURI ERIALA

1. Kallas, Toivo	1956
2. Kass, Mai	"
3. Lään, Lia	"
4. Põdrus, Helgi	"
5. Korjus, Helju	"
6. Kuk, Elvi	1957
7. Andreller, Arpad	"
8. Vetla, Eha	"
9. Sisa, Uno	"
10. Hendrikson, Lembit	1958
11. Ivask, Udo	"
12. Kuusik, Liivia	"
13. Malmre, Valdur	"
14. Ilves, Ülo	1959
15. Kalmet, Henno	"
16. Mellik, Tõnu	"
17. Otloot, Mari	"
18. Semper, Aino	"
19. Zilbert, Valentin	"
20. Kase, Milvi	1960
21. Kerge, Ago	"
22. Plaks, Asta	"
23. Kulgver, Ülo	1962
24. Everst, Maie	"
25. Halliste, Heino	"
26. Loit, Tiiu	"
27. Lüüs, Ago	"
28. Sedman, Ervin	"
29. Väino, Eduard	"
30. Burtšuladze, Omar	1963
31. Hansen, Tiit	"
32. Hansmann, Maie	"
33. Jaama, Jüri	"
34. Jänes, Peep	"
35. Lutsar, Juta	"
36. Randma, Heli-Mai	"
37. Vill, Maie	"
38. Kaasik, Veljo	1964
39. Karp, Raine	"
40. Masso, Miia	"
41. Meel, Aino	"
42. Puumets, Ilmar	"
43. Remmel, Aini-Merike	"
44. Toss, Hain	"

AIA- JA PARGI-KUJUNDUSE ERIALA

1. Heinsaar, Harald	1948
2. Mannert, Elmar	1950
3. Pettai, Lydia	"
4. Sepp, Hugo	"
5. Iila, Aino	1951
6. Kaldmäe, Endel	"
7. Pormeister, Valve	1952
8. Solomatin, Vaike	1953
9. Pehtla, Inge	"
10. Brafman, Ethel	1954
11. Patune-Mitt, Linda	1961

**TARTU RIIKLIKU KUNSTIINSTITUUDI LÕPETAJAD
KUNI INSTITUUTIDE ÜHENDAMISENI 1950. AASTAL**

MAALI ERIALA				GRAAFIKA ERIALA	
1. Linnat, Ilmar	1947	10. Kohk, Linda	1949	3. Israel, Lagle	1950
2. Kärner, Kaja	1948	11. Anni, Albert	1950	4. Kirs, Ernst	„
3. Maaser, Eduard	„	12. Paap, Endla	„	5. Männi, Olav	„
4. Raid, Ilse	„	13. Pudersell, Harri	„	6. Ehelaid, Mari	„
5. Viidalepp, Ants	„	14. Säärirts, Aadu	„		
6. Viidalepp, Helve	„				
7. Mark, Liidia	1949				
8. Alberg, Emil	„	SKULPTUURI ERIALA		GRAAFIKA ERIALA	
9. Sooster, Ülo	„	1. Rääk, Mari	1948	1. Ennosaar, Leopold	1948
		2. Jaaniado, Ella	1949	2. Peerna, Agu	„

REKTORAAT

Praegused töötajad:

Rektor	VARES, Jaan, dotsent, kunstiteaduste kandidaat, ENSV teeneline kunstnik
Prorektor ja arhitektuuri teaduskonna dekaan	TARVAS, Peeter, dotsent, ENSV teeneline kunstitegelane
Kujutava ja tarbekunsti teaduskonna dekaan	MÖLDER, Arseni, dotsent

Endised töötajad:

Direktor	SANNAMEES, Ferdinand, professor, ENSV teeneline kunstitegelane
Direktor	ADAMSON, Eric, professor, ENSV teeneline kunstitegelane
Direktor	LEHT, Friedrich, professor, ENSV teeneline kunstitegelane
Direktori ase-täitja õppe- ja teadusliku töö alal	VAINO, Eugen
„	LEESMENT, Ilmar
„	RAUNAM, Oskar, professor, ENSV teeneline kunstitegelane

MARKSISMI-LENINISMI JA KUNSTI-AJALOO KATEEDER

Praegused töötajad:

Kateedri juhataja	ČERNOV, Apolloni, dotsent
Dotsendi kt.	TAKKIN, Arnold, ajalooteaduste kandidaat
Vanemõpetaja	KÜLAOTS, Igor
Prof. kt.	SOONPÄÄ, Leonhard, dotsent
Dotsent	KUMA, Helene, kunstiteaduste kandidaat
Dotsendi kt.	GENS, Lev
Dotsendi kt.	BERNSTEIN, Boris
Kabineti juhataja	LEESMENT, Ilmar

Endised töötajad:

Kateedri juhataja	BUHT, Arnold, dotsent
Dotsendi kt.	TREIER, Karl, ajalooteaduste kandidaat
Dotsendi kt.	SARAP, Rudolf
Dotsendi kt.	POLISINSKI, Uno
Dotsent	VENDE, Ella

JOONISTAMISE KATEEDER

Praegused töötajad:

Kateedri juhataja	ALAS, Arnold, dotsent
Dotsent	KÜTT, Alex
Professori kt.	VÄLI, Voldemar, dotsent
Dotsendi kt.	LEŠKIN, Viktor
Dotsendi kt.	TOLLI, Lembit
Dotsendi kt.	PLOOMPUU, Imbi
Vanemõpetaja	MIHAILOV, Konstantin
Vanemõpetaja	SOANS, Olev
Plastilise anatoomia õppejõud	LOOGNA, Georg, med. teaduste kandidaat
Õppealameister	REIMAN, Leo

Endised töötajad:

Kateedri juhataja	MELLIK, Voldemar, professor
Kateedri juhataja	REINDORFF, Günther, professor, NSVL Kunstide Akadeemia korrespondentliige, ENSV rahvakunstnik
Kateedri juhataja	PÜTTSEPP, Juhan Tartus, Tallinnas dotsent
Professor	GREENBERG, Johannes
Dotsent	HERMANN, Karl
Direktor Tartus, dotsent Tallinnas	EINMAN, Eduard, NSVL Kunstide Akadeemia korrespondentliige, ENSV rahvakunstnik
Assistent	VAHER, Erik
Assistent	MAISAAR, Endel
Assistent	SAGUR, Evald
Assistent	REBANE, Erich
Õppejõud Tartus	PUDERSELL, Harri
Plastilise anatoomia õppejõud	LEIBA, Jeguda

MAALI KATEEDER

Praegused töötajad:

Kateedri juhataja	KIMM, Ilmar, dotsent, ENSV teeneline kunstitegelane
Professori kt.	MIKK, Lepo, dotsent, ENSV teeneline kunstnik
Professori kt., varem kateedri juhataja	VÕERAHANSU, Johannes, dotsent, ENSV teeneline kunstitegelane

Professori kt. LOIK, Valerian, dotsent, ENSV teeneline kunstnik
 Dotsendi kt. VIIDALEPP, Ants
 Õppealameister RAEND, Enn
 Õppealameister KURI, Hendrik
 Õppealameister GOFMAN, Dolores

Endised töötajad:

Professor JANSEN, August, ENSV rahvakunstnik
 Professor, varem HAAS, Voldemar, ENSV rahvakateedri juhataja kunstnik
 Dotsent VAINO, Eugen
 Dotsent UUTMAA, Richard, ENSV teeneline kunstitegelane
 Dotsent KITS, Elmar, ENSV teeneline kunstitegelane
 Õppejõud Tartus POLLI, Kalju
 Õppejõud Tartus DREIFELD, Meta
 Õppejõud Tartus ANTON-AGU, Ida

SKULPTUURI KATEEDER

Praegused töötajad:

Kateedri juhataja ROOS, Enn, professor, ENSV teeneline kunstitegelane
 Professori kt., KAASIK, Aleksander, dotsent, varem kateedri ENSV teeneline kunstitegelane juhataja
 Dotsendi kt. MÄNNI, Olav, kunstiteaduste kandidaat
 Õppealameister VARIK, Matti

Endised töötajad:

Kateedri juhataja SANNAMEES, Ferdinand, professor, ENSV teeneline kunstitegelane
 Kateedri juhataja SAKS, Martin, professor
 Vanemõpetaja POMMER, Garibaldi
 Assistent ROSIN, Linda
 Dotsent Tartus HIRV, Johannes
 Professor ja direktor Tartus STARKOPF, Anton, ENSV rahvakunstnik
 Õppejõud Tartus TIMOTHEUS, Roman

GRAAFIKA KATEEDER

Praegused töötajad:

Kateedri juhataja LUHTEIN, Paul, professor, ENSV rahvakunstnik
 Professor OKAS, Evald, NSVL rahvakunstnik, NSVL Kunstide Akadeemia korrespondeeriv liige
 Professor RAUNAM, Oskar, ENSV teeneline kunstitegelane
 Professori kt. HOIDRE, Aleksander, dotsent
 Dotsent LINNAT, Ilmar
 Dotsendi kt. TREUMANN, Hans
 Õppealameister OOLMA, Elsa
 Õppealameister SCHMIDT, Johannes

Õppealameister LUIK, Vello
 Õppealameister SARRI, Aleksander
 Õppealameister ENN, Mihkel

Endised töötajad:

Dotsendi kt. JENSEN, Jaan, ENSV rahvakunstnik
 Dotsendi kt. TOMASSOV, Voldemar
 Dotsendi kt. ENNOSAAR, Leopold
 Dotsendi kt. LEPP, Esko
 Dotsent, varem direktori asetäitja Tartus LUKATS, Boris
 Õppealameister TRIUMPH, Leopold
 Õppealameister MÄNNIK, Julius
 Õppealameister HAAV, Ardo
 Õppealameister RUSI, Georg

KUNSTILISE TEKSTILI JA KOSTUÜMI KATEEDER

Praegused töötajad:

Professori kt., kateedri juhataja kt. ADAMSON, Mari, dotsent, ENSV teeneline kunstitegelane
 Professori kt. ERM, Leesi, dotsent, ENSV teeneline kunstnik
 Dotsent KULLES, Hilja
 Dotsent PIHELGA, Agu
 Dotsendi kt. LOIK, Saima
 Dotsendi kt. TOMBERG, Mall
 Õppealameister LIIVAK, Nette
 Õppealameister SUMENDU, Leida

Endised töötajad:

Kateedri juhataja MEI, Natalie, dotsent, ENSV teeneline kunstitegelane
 Dotsendi kt. VASMUTH, Silvia
 Dotsendi kt. MICHELSON, Vladimir
 Õppealameister SUMERA, Mary
 Õppejõud LINNUS, Hilda

KUNSTILISE KERAAMIKA JA KLAASEHISTOO KATEEDER

Praegused töötajad:

Kateedri juhataja MÖLDER, Arseni, dotsent
 Professor ROOSMA, Maks, ENSV teeneline kunstitegelane
 Professori kt. BORMEISTER, Märt, dotsent
 Dotsendi kt. LUPPE, Evi
 Vanemõpetaja ALLING, Raimond
 Õppealameister POPS, Ants
 Õppealameister PALM, Ilmar
 Õppejõud, vanemlaborant FUUSTAK, Eeva
 Õppealameister SÄRGLEPP, Heinrich

Endised töötajad:

Kateedri juhataja	ELLER, Vally dotsent
Vanemõpetaja	ROSENFELD, Ilse
Vanemõpetaja	ALAMAA, Aino
Assistent	JÜRGEN, Leida
Vanemõpetaja	RÄÄK, Mari
Õppealameister	ORUSAAR, Jaan

METALLEHISTÖÖ KATEEDER**Praegused töötajad:**

Kateedri juhataja	KURREL, Ede, dotsent, ENSV teeneline kunstitegelane
Dotsent	VOMM, August
Dotsent	RAUNAM, Salme
Dotsendi kt.	KALMIN, Rein
Õpetaja	TAMM, Ellen
Õpetaja	KULDKEPP, Leili
Õpetaja	IVASK, Udo
Õppealameister	EIGO, Elmar
Õppealameister	NIGGOL, Anton
Õppealameister	RÄÄK, Alo

Endised töötajad:

Kateedri juhataja	KILGAS, August, dotsent
Kateedri juhataja	HANSEN, Albert, professor
Dotsendi kt.	MÖLDER, Signe
Dotsendi kt.	TAEL, Karl
Õppealameister	MESSNER, Johannes
Õppealameister	SUURLAHT, August
Õppealameister	TAMM, Kornelius
Õppealameister	MAIDLO, Heino

NAHKEHISTÖÖ KATEEDER**Praegused töötajad:**

Kateedri juhataja	KÜLV, Ella
Professor	ADAMSON, Eric, ENSV teeneline kunstitegelane
Dotsent	JÕESTE, Valter
Õpetaja	KOIK, Raoul
Dotsendi kt.	LEHIS, Aino
Dotsendi kt.	MUUGA, Leili
Õppealameister	ROOPALU, Voldemar

Endised töötajad:

Kateedri juhataja	REINDORFF, Adele, dotsent, ENSV teeneline kunstitegelane
Õppejõud, vanemlaborant	REIMO, Helda
Assistent	EELMA, Herald

PUITEHISTÖÖ KATEEDER**Praegused töötajad:**

Kateedri juhataja	VELBRI, Edgar, dotsent, ENSV teeneline kunstitegelane
Dotsendi kt.	TAMM, Väino
Dotsendi kt.	PÄRTELPOEG, Leila
Dotsendi kt.	ASI, Vello
Vanemõpetaja	ARIKE, August
Õppealameister	LUUP, Georg
Õppealameister	ERM, Arnold

Endised töötajad:

Dotsent	KAARMA, Voldemar
---------	------------------

ARHITEKTUURI KATEEDER**Praegused töötajad:**

Kateedri juhataja	VOLBERG, August, ENSV teeneline kunstitegelane
Dotsendi kt.	KIISS, Ilmar, tehniliste teaduste kandidaat
Professor, varem kateedri juhataja	KUUSIK, Edgar
Professori kt.	EDERBERG, Ernst, dotsent
Professori kt.	TENISBERG, Dmitri
Dotsendi kt.	HERKEL, Voldemar
Dotsendi kt.	PORT, Mart
Vanemõpetaja	PÜTSEPP, Ilmar
Õpetaja	MURDMAA, Allan
Õppealameister	SAUKS, Ellen

Endised töötajad:

Kateedri juhataja	LJALIN, Oleg, dotsent
Kateedri juhataja	KOTLI, Alar, dotsent, ENSV teeneline kunstitegelane
Dotsent	ARMAN, Harald, ENSV teeneline kunstitegelane
Dotsendi kt.	NIINE, Aleksander
Dotsendi kt.	HEINSAAR, Harald
Dotsendi kt.	TOMBERG, Bruno
Dotsendi kt.	TÖLPUS, Uno
Dotsent	MUIŠNEEK, Herbert
Assistent	OSELEIN, Maia
Vanemõpetaja	VILLEM, Jaan
Õppealameister	SAKKUR, Boris

ISESEISVAD ÕPPEAINED**Praegused töötajad:**

Dotsendi kt.	HAIN, Viktoria
Vanemõpetaja	VIIRA, Helga
Vanemõpetaja	POLJAKOVA, Zoja
Vanemõpetaja	ANSIP, René

ADMINISTRATSIOON

Praegused töötajad:

Majandus- osakonna juhataja	TILKMANN, Evald
Varustusala juhataja	KÖLLO, Elvi
Vanem raamatupidaja	KADAKAS, Ivi
Raamatupidaja	NÖGU, Erna
Laekur-arve- ametnik	LEICHTER, Selma
Kaadriinspektor	HELDNA, Liidia
Kantseleijuhataja	KULGVER, Elfriide

Õppeala sekretär	OJASTE, Leili
Vanem raamatu- koguhoidja	KOPPEL, Johanna
Raamatukogu- hoidja	MAASIK, Ene-Reet

Endised töötajad:

Direktori abi majand. alal	LIIGMAN, Johannes
Vanem raamatupidaja	LAHE, Voldemar
Raamatupidaja	LAUDNA, Amalie
Varustusala juhataja	JÖGIS, Rein
Kantseleijuhataja	DIETZ, Emilie

SISUKORD

S A A T E K S 5

ÕPPEASUTUSE RAJAMISE JA ARENGU AJALOOST 7

REPRODUKTSIOONID

Joonistamine 25

Maal ja teatridekoratsioon 39

Skulptuur 53

Graafika 61

Kunstiline tekstiil ja kostüüm 77

Nahkehistöö 93

Metallehistöö 101

Kunstiline keraamika ja klaasehistöö 111

Ruumikujundus 129

Arhitektuur 137

NIMEKIRJAD

Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi lõpetajad 151

Tartu Riikliku Kunstiinstituudi lõpetajad kuni instituutide
ühendamiseni 1950. aastal 154

Eesti NSV Riikliku Kunstiinstituudi töötajad 155

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ
ЭСТОНСКОЙ ССР 1914—1964

Редколлегия: М. Адамсон, Х. Кума, П. Лухтейн,
А. Мэльдэр, П. Тарвас, Х. Трейманн, А. Чернов,
Я. Варес

Суперобложка, переплет и титул — Я. Клышейко
На эстонском языке

Издательство «Искусство Эстонской ССР»
при Художественном Фонде Эстонской ССР
Таллин, ул. Пикк 6

Toimetuse kolleegium: M. Adamson, H. Kuma, P. Luhtein,
A. Mölder, P. Tarvas, H. Treumann, A. Cernov,
J. Vares

Ümbrispaberi, kaane ja tiitli kujundaja J. Klõšeiko

Toimetaja I. Teder

Kunstiline toimetaja A. Koemets

Tehniline toimetaja K. Kuusik

Korrektor V. Ansip

Ladumisele antud 14. VIII 1964. Trükkimisele antud 5. X 1964.
Paber 54×84, 1/8. Trükipoognaid 20 (2 kleebist). Tingtrüki-
poognaid 16,4. Arvutuspoognaid 12,97. Trükiarv 4000. MB-07674.
Tellimise nr. 6200.

Trükikoda «Kommunist», Tallinn, Pikk tn. 2.

THE STATE ART INSTITUTE OF THE ESTONIAN S.S.R.

1914—1964

On October 17 (according to the new calendar on the 30th of October), 1914, the inauguration of the Tallinn School of Arts and Crafts took place, under the sponsorship of the Estonian Arts Society. In consideration of this date, the descendant of the aforementioned school, the State Art Institute of the Estonian S.S.R. celebrates the 50th anniversary of its foundation.

The present issue contains a description of the history of the establishment and of the development of the educational work. The illustrations give a brief survey of the practical work done at the chairs and departments of the Institute during the last decade.

ILLUSTRATIONS

COLOURED ILLUSTRATIONS IN THE TEXT

1. J. Nikkarinen. Poster: «The labour movement paves the way to peace and communism». 1964.
2. J. Nikkarinen. Poster: «1917». 1964.
3. J. Nikkarinen. Poster: «1967». 1964.

DRAWING

4. N. Volodin. Plaster-cast head. 1st year. 1951.
5. A. Raid. Town View. 3rd year. 1963.
6. G. Leontyev. Head. 1st year. 1962.
7. H. Mikiver. Portrait with Hands. 3rd year. 1963.
8. N. Uustalu. Fisherman. 4th year. 1959.
9. A. Uustalu. Clothed figure. 4th year. 1959.
10. J. Paris. Female nude. 4th year. 1963.
11. P. Sakik. Male nude. 5th year. 1962.
12. A. Butussov. Double figure. 5th year. 1963.
13. T. Laanemaa. Cement works «Punane Kunda» («Red Kunda»). 2nd year. 1963.
14. T. Laanemaa. On a collective farm. 2nd year. 1963.
15. T. Pääsuke. Sketches. 1st year. 1963.

PAINTING and THEATRE DECORATION

16. K. Polli. Foundry «Võit». Oil. 1951.
17. A. Johanson. Threshing the Landlord's Corn. Oil. 1953.
18. N. Kormashov. Evening on Kihnu Island. Oil. 1957.
19. I. Nesynov. In Front of the Labour Exchange in the Bourgeois Period. Oil. 1956.
20. R. Korstnik. Back from the Sea. Oil. 1957.
21. H. Viires. On a Fishermen's Collective Farm. Oil. 1959.
22. O. Subbi. Raftsmen. Oil. 1960.
23. D. Hoffmann. Fragment from the mural «Peace». Fresco. 1962.
24. E. Renter. Scenery for the ballet «Raymonda» by A. Glazunov. 1951.
25. G. Sander. Scenery and costumes for the ballet «Romeo and Juliet» by S. Prokofyev. 1955.
26. H. Uustalu. Scenery and costumes for the «Comedy of Errors» by Shakespeare. 1960.

27. L. Pihlak. Scenery and costumes for the opera «Katarina Izmailova» by D. Shostakovich. 1964

SCULPTURE

28. O. Männi. Prince Vyachko and Meelis at the Siege of Tartu. Plaster. 1950.
29. E. Taniloo. Basketball Player. Plaster. 1952.
30. R. Kuld. Oarsmen. Plaster. 1962.
31. R. Buddel. Kalevipoeg. Plaster. 1959.
32. A. Jaanimäe. Women from Saaremaa Island. Plaster. 1962.
33. R. Veeber. Fishermen. Sketch for the diploma work. Plaster. 1962.
34. M. Pitser. Mahtra Uprising. Relief. 2nd year. 1961.

GRAPHIC ART

35. V. Tolli. Sheet from the series «Fishing on Kihnu Island». Etching. 1953.
36. I. Torn. Sheet from the series «In the Yoke of the Estonian Bourgeoisie». Aquatint. 1955.
37. P. Ulas. Sheet from the series «With Cross and Sword». Autolithograph. 1959.
38. J. Lyssogorski. Sheet from the series «Oil Shale Miners». Dry point. 1960.
39. O. Eelma. Sheet from the series «Young Collective Farmers». Autolithograph. 1962.
40. O. Maran. Theatre poster. 1959.
41. H. Sampu. Cinema poster. 1958.
42. H. Polberg. Poster. 1961.
43. J. Palm. Poster. 1963.
44. H. Eelma. Paper jacket to the novel «Truth and Justice» by A. H. Tammsaare. Wood engraving. 1959.
45. H. Laretei. Inner title to «Hamlet» by Shakespeare. Wood engraving. 1959.
46. R. Koik. Illustration to «The Strange Adventures of the inhabitants of the Island Muhu at the Song Festival in Tallinn» by J. Smuul. Wood engraving. 1962.
47. H. Arrak. Illustration to the novel «The Land and the People» by R. Sirge. Wood engraving. 1963.
48. J. Klysheiko. Book design to the novel «The new Satan» by A. H. Tammsaare. Paper jacket, cover and title page. Linocut. 1964.

49. I. Raudsepp. Record cover. 2nd year. 1962.
50. V. Savranski. Record cover. 2nd year. 1964.
51. A. Mesikäpp. Advertisement. 4th year. 1963.
52. A. Mesikäpp. Poster (advertisement). 3rd year. 1962.
53. D. Paalamäe. Design for a stamp. 5th year. 1963.
54. A. Mesikäpp. Congratulation postcard. 4th year. 1964.

TEXTILE

55. M. Põlluaas. Silk print. 1957.
56. M. Chesnokov. Decorative fabric. 1960.
57. E. Nerva. Decorative printed fabric. 1961.
58. K. Tilk. Small picture carpet. 1963.
59. L. Jaama. Decorative fabric. 1961.
60. S. Berezina. Decorative fabric. 1963.
61. M. Pajumaa. Prints. 1963.
62. K. Tilk. Small picture carpet. 1963.
63. M. Pajumaa. Nursery wall-carpet. Gobelin. 4th year. 1962.
64. E. Randküla. Pages of a fashion book. 5th year. 1963.
65. E. Briedis. Fashion book «Spring and Autumn Fashions». 1962.
66. M. Kanasaar. Design for a cotton print and fashion. 1962.
67. A. Klamm. Man's sporting clothes. 1962.
68. M. Pukk. Sweater. 4th year. 1962.
69. T. Akberg. Evening frock. 2nd year. 1962.

LEATHER WORK

70. M. Kuke. Leather box for the State Academic Male Voice Choir. Cliché and leather modelling. 1957.
71. E. Voss. Casket and Boxes. Leather modelling. 1960.
72. V. Privoi. Book-cover. 1951.
73. H. Tikand. Book-cover. 1960.
74. E. Summatavet. Leather Covers. 1963.
75. K. Karm. Theatre bags. 1964.
76. V. Linnart. Women's leather bedroom-slippers. 1963.

METAL WORK

77. A. Mölder. Oil shale miners. 1948.
78. A. Uustalu. Stereophonic wireless set. 1961.
79. T. Vellerind. Sports prizes. 1963.
80. E. Budvytiene. Fisherwomen. Decorative panel. 1963.
81. T. Aru. Candlestick. 2nd year. 1961. T. Vellerind. Vase. 4th year. 1963. E. Vainik. Small vase. 5th year. 1963.
82. P. Sakk. Vase. 5th year. 1962.
83. E. Vainik. Vase. 5th year. 1962.
84. P. Sork. Coffee service. 1963.
85. Spoons, knives and forks. 4th year. 1964.
86. L. Lusti. Copper can. 1963.
87. E. Kolychev. Ventilator. 1964.
88. L. Linnaks. Toilet set. Enamel. 1958.
89. E. Bagdasaryan. Jewelry. 1961.

CERAMICS AND GLASS WORK

90. M. Evalo. Decorative wall-plaque. Ceramics. 2nd year. 1962.
91. M. Sooster. The Friendship of Peoples. Decorative plastics. 1961.
92. I. Karu. A Rich Harvest. Fragment of a ceramic panel. 1952.
93. M. Püssim. Garden Vase. Chamotte. 4th year. 1963.
94. M. Kaldma. Garden sculpture. Chamotte. 1963.
95. L. Rohlin. Fishes. Ceramics. 3rd year. 1961.
96. T. Vaino. Fishes. Ceramics. 3rd year. 1960.
97. L. Rohlin. Vases. Ceramics. 4th year. 1962.
98. E. Hõimra. Flower vases. Ceramics. 1st year. 1963.
99. H. Tugi. Vases. Ceramics. 1st year. 1963.
100. M. Koolberg. Vases. Ceramics. 4th year. 1962.
101. T. Vaino. A set of dishes for a rest-home. Ceramics. 1963.
102. L. Rohlin. Tea service. Ceramics. 4th year. 1962.
103. R. Alling. Cup. Glass. 3rd year. 1948.
104. H. Pops. Vase. Glass. 1949.
105. A. Andresma. 3rd year. M. Mänd. 1st year. E. Jõgi. 2nd year. 1963.
106. S. Raudvee. Drinking service. Glass. 1961.
107. S. Raudvee. Stained glass window for the hotel «Tallinn». 1961.
108. M. Raun. Stained glass window for the Observatory of Tõravere. 1964.
109. M. Raun. Souvenirs for the Tartu Observatory. Glass. 1964.

INTERIOR DECORATION

110. B. Tomberg. Design for a stained glass window. 1950.
111. A. Öun. Furniture for a summer-house. 3rd year. 1962.
112. T. Velbri. Furniture for a summer-house. 2nd year. 1959.
113. A. Tiimus. Club furniture. 4th year. 1962.
114. H. Krull. Armchair. 3rd year. 1962. M. Kangur. Table. 2nd year. 1964.
115. T. Velbri. Living-room furniture. 1964.
116. I. Suurmets. Standard kindergarten furniture. 1964.

ARCHITECTURE

117. R. Karp. Panel houses. 4th year. 1962.
118. R. Kersten. House series. 4th year, night classes. 1963.
119. R. Karp. Town construction. 5th year. 1963.
120. P. Jänes. Sports ensemble at Tallinn—Järve. 1963.
121. E. Sedman. Café Tallinn on Toompea. 1962.
122. M. Everst. Centre of Mustamäe district. 1962.
123. Ü. Kulgver. Baltic Station, Tallinn. 1962.
124. M. Vill. A town district. 1963.

Note: the reproductions without an indication of the year of studies are those of diploma works.

17 (30) октября 1914 года состоялось торжественное открытие Таллинского художественно-промышленного училища при Эстонском Художественном Обществе. Так было положено начало существованию учебного заведения, прямым преемником которого является Государственный Художественный Институт Эстонской ССР. В ознаменование пятидесятилетия этого события издан настоящий сборник.

Статьи, включенные в сборник, дают краткий обзор педагогической деятельности Института. Иллюстрации позволяют ознакомиться с учебными работами, выполненными за последние десять лет по всем практическим предметам и творческим специальностям, имеющимся в Институте.

СПИСОК ИЛЛЮСТРАЦИЙ

ЦВЕТНЫЕ ИЛЛЮСТРАЦИИ В ТЕКСТЕ

1. Ю. Никкаринен. Политический плакат «Рабочее движение прокладывает дорогу к миру и коммунизму». 1964
2. Ю. Никкаринен. «1917» — Плакат к 50-й годовщине Великой Октябрьской социалистической революции. 1964
3. Ю. Никкаринен. «1967» — Плакат к 50-й годовщине Великой Октябрьской социалистической революции. 1964

РИСУНОК

4. Н. Володин. Гипсовая голова. I к. 1951
5. А. Райд. Вид города. III к. 1963
6. Г. Леонтьев. Голова. I к. 1962
7. Х. Микивер. Портрет. III к. 1963
8. Н. Уусталу. Рыбак. IV к. 1959
9. А. Уусталу. Одета фигура. IV к. 1959
10. Я. Парис. Обнаженная женская фигура. IV к. 1963
11. П. Сакк. Обнаженная мужская фигура. V к. 1962
12. А. Бутусов. Две фигуры. V к. 1963
13. Т. Лаанемаа. Цементный завод «Пунане Кунда». II к. 1963
14. Т. Лаанемаа. В колхозе. II к. 1963
15. Т. Пяэзуке. Кроки. I к. 1963

ЖИВОПИСЬ, ТЕАТРАЛЬНО-ДЕКОРАТИВНАЯ ЖИВОПИСЬ

16. К. Полли. Литейный завод «Выйт» в Тарту. Масло. 1951
17. А. Иохансон. Молотьба у помещика. Масло. 1953
18. Н. Кормашов. Вечер на острове Кихну. Масло. 1957
19. И. Несынов. Перед биржей труда. Масло. 1956
20. Р. Корстник. С моря. Масло. 1957
21. Н. Вийрес. В рыболовецком колхозе. Масло. 1959
22. О. Субби. Сплавщики леса. Масло. 1962
23. Д. Гофман. Фрагмент панно «Мир». Эскиз. Фреска. 1962
24. Э. Рентер. Эскиз декорации к балету А. Глазунова «Раймонда». 1951

25. Г. Сандер. Эскизы декораций и костюмов к балету С. Прокофьева «Ромео и Джульетта». 1955
26. Х. Уусталу. Эскизы декораций и костюмов к пьесе В. Шекспира «Комедия ошибок». 1960
27. Л. Пихлак. Эскизы декораций и костюмов к опере Д. Шостаковича «Катерина Измайлова». 1964

СКУЛЬПТУРА

28. О. Мянни. Полоцкий князь Вячко и сын Лембиту Меэлис на защите г. Тарту в 1224 году. Гипс. 1950
29. Э. Танилоо. Баскетболистка. Гипс. 1952
30. Р. Кульд. Гребцы. Гипс. 1962
31. Р. Буддель. Калевипоэг. Гипс. 1959
32. А. Яанимяэ. Женщины с острова Сааремаа. Гипс. 1962
33. Р. Веэбер. Рыбаки. Эскиз дипломной работы. Гипс. 1962
34. М. Питсер. Война в Махтра (Восстание крестьян в 1858 г.) Рельеф. Гипс. II к. 1961

ГРАФИКА

35. В. Толли. Лист из серии «Ловля рыбы на острове Кихну». Офорт. 1953
36. И. Торн. Лист из серии «Под иглом эстонской буржуазии». Акватинта. 1955
37. П. Улас. Лист из серии «Крестом и мечом». Автолитография. 1959
38. Ю. Лысогорский. Лист из серии «Шахтеры сланцевого бассейна». Сухая игла. 1960
39. Б. Ээльма. Лист из серии «Колхозная молодежь». Автолитография. 1962
40. О. Маран. Театральный плакат. 1959
41. Х. Сампу. Киноплакат. 1958
42. Х. Пальберг. Политический плакат. 1963
43. Ю. Пальм. Политический плакат. 1963
44. Х. Ээльма. Обложка к роману А. Х. Таммсааре «Правда и право». Гравюра на дереве. 1959
45. Х. Ларетей. Шмуцтитул к драме В. Шекспира «Гамлет». Гравюра на дереве. 1959
46. Р. Койк. Иллюстрация к произведению Ю. Смуула «Странные приключения муху-

- цев на Певческом празднике в Таллине». Гравюра на дереве. 1962
47. Х. Аррак. Иллюстрация к роману Р. Сирге «Страна и народ». Гравюра на дереве. 1963
 48. Я. Клышейко. Оформление романа А. Х. Таммсааре «Новый нечистый из преисподней». Обложка, переплет и титульный лист. Линогравюра. 1964
 49. И. Раудсепп. Конверт для граммофонной пластинки. II к. 1962
 50. В. Савранский. Конверт для граммофонной пластинки. II к. 1964
 51. А. Мезикяпп. Рекламный листок. IV к. 1963
 52. А. Мезикяпп. Рекламный листок. III к. 1962
 53. Д. Пааламяэ. Эскиз почтовой марки. V к. 1963
 54. А. Мезикяпп. Поздравительная открытка. IV к. 1964

ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ТЕКСТИЛЬ

55. М. Пыллуаас. Набивная шелковая ткань. 1957
56. М. Чеснокова. Декоративная ткань. 1960
57. Э. Нерва. Набивная декоративная ткань. 1961
58. К. Тильк. Настенный коврик. 1963
59. Л. Яама. Декоративная ткань. 1961
60. С. Березина. Декоративная ткань. 1963
61. М. Паюмаа. Набивные ткани. 1963
62. К. Тильк. Настенный коврик. 1963
63. М. Паюмаа. Настенный ковер для детской комнаты. Гобелен. IV к. 1962
64. Э. Рандкюла. Страница журнала мод. V к. 1963
65. Э. Бриедис. Журнал мод «Весна — осень». 1962
66. М. Канасаар. Эскиз набивной хлопчатобумажной ткани и эскиз платья. 1962
67. А. Кламм. Мужской спортивный комплект. 1962
68. М. Пукк. Свитер. IV к. 1962
69. Т. Акберг. Вечернее платье. II к. 1962

ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ОБРАБОТКА КОЖИ

70. М. Куке. Шкатулка для Государственного Академического Мужского Хора. Техника клише и тиснения. 1957
71. Э. Восс. Шкатулка и коробки. Тиснение. 1960
72. В. Привой. Кожаный переплет. 1951
73. Х. Тиканд. Кожаный переплет. 1960
74. Э. Сумматавет. Кожаные переплеты. 1963
75. К. Карм. Театральные сумочки. 1964
76. В. Линнарт. Женские домашние туфли. 1963

ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ОБРАБОТКА МЕТАЛЛА

77. А. Мельдер. Шахтеры сланцевого бассейна. Чеканка. 1948
78. А. Уусталу. Стерефонический радиоприемник. 1961
79. Т. Веллеринд. Спортивные призы. 1963
80. Э. Будвитиене. Декоративное панно. «Рыбачки». 1963
81. Т. Ару. Подсвечник. II к. 1961
- Т. Веллеринд. Ваза. IV к. 1963
- Э. Вайник. Вазочка. V к. 1963
82. П. Сакк. Ваза. V к. 1962
83. Э. Вайник. Ваза. V к. 1962

84. П. Сорк. Кофейный сервиз. 1963
85. Ложки, ножи и вилки. IV к. 1964
86. Л. Лустин. Медный чайник. 1963
87. Э. Колычев. Вентилятор. 1964
88. Л. Линнакс. Набор для туалетного столика. Эмаль. 1958
89. Э. Багдасарян. Ювелирные изделия. 1961

ХУДОЖЕСТВЕННАЯ КЕРАМИКА И СТЕКЛО

90. М. Эвало. Декоративная настенная пластина. Керамика. II к. 1962
91. М. Соостер. Декоративная пластика «Дружба народов». Керамика. 1961
92. И. Кару. Богатый урожай. Фрагмент керамического панно. 1952
93. М. Пюссим. Садовая ваза. Шамот. IV к. 1963
94. М. Калдмаа. Садовая скульптура. Шамот. 1963
95. Л. Рохлин. Рыбы. Керамика. III к. 1961
96. Т. Вайно. Рыбы. Керамика. III к. 1960
97. Л. Рохлин. Вазы. Керамика. IV к. 1962
98. Э. Хыймра. Вазы для цветов. Керамика. I к. 1963
99. Х. Туги. Вазы. Керамика. I к. 1963
100. М. Коолберг. Вазы. Керамика. IV к. 1962
101. Т. Вайно. Набор столовой посуды для дома отдыха. 1963
102. Л. Рохлин. Чайный сервиз. Керамика. IV к. 1962
103. Р. Аллинг. Кубок. Стекло. III к. 1948
104. Х. Попс. Ваза. Стекло. 1949
105. А. Андресмаа, III к., М. Мяндр, I к., Э. Йыги, II к. 1963
106. С. Раудвез. Питъевой набор. Стекло. 1961
107. С. Раудвез. Витраж для отеля «Таллин». 1961
108. М. Раун. Витраж для обсерватории в Тыравере. 1964
109. М. Раун. Сувениры для обсерватории в Тарту. 1964

ОФОРМЛЕНИЕ ИНТЕРЬЕРА

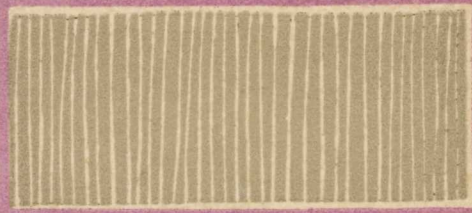
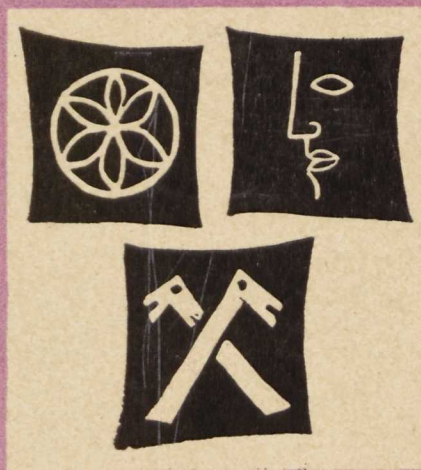
110. Б. Томберг. Эскиз витража. 1950
111. А. Бун. Дачная мебель. III к. 1962
112. Т. Вельбри. Дачная мебель. II к. 1959
113. А. Тиймус. Мебель для клуба. IV к. 1962
114. Х. Круль. Кресло. III к. 1962
- М. Кангур. Стол. II к. 1964
115. Т. Вельбри. Мебель для жилой комнаты. 1964
116. И. Суурметс. Типовая мебель для детского сада. 1964

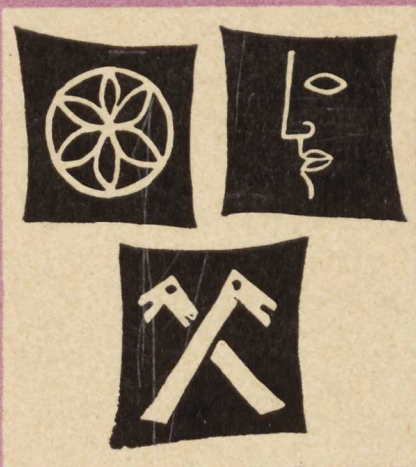
АРХИТЕКТУРА

117. Р. Карп. Панельные жилые дома. IV к. 1962
 118. Р. Керстен. Блокированный дом. IV к. веч. отд. 1963
 119. Р. Карп. Городской район. V к. 1963
 120. П. Янес. Спортивный комплекс Таллин-Ярве. 1963
 121. Э. Седман. Кафе на Вышгороде в Таллине. 1962
 122. М. Эверст. Центр микрорайона Таллин-Мустамяэ. 1962
 123. Ю. Кульгвер. Балтийский вокзал в Таллине. 1962
 124. М. Вилль. Жилой район. 1963
- Примечание: Репродукции, для которых не указан курс — дипломные работы.

ERIKI

EESTI NSV RIIKLIK KUNSTIINSTITUUT

EESTI NSV

RIIKLIK 1914

1964 KUNSTI-

INSTITUUT